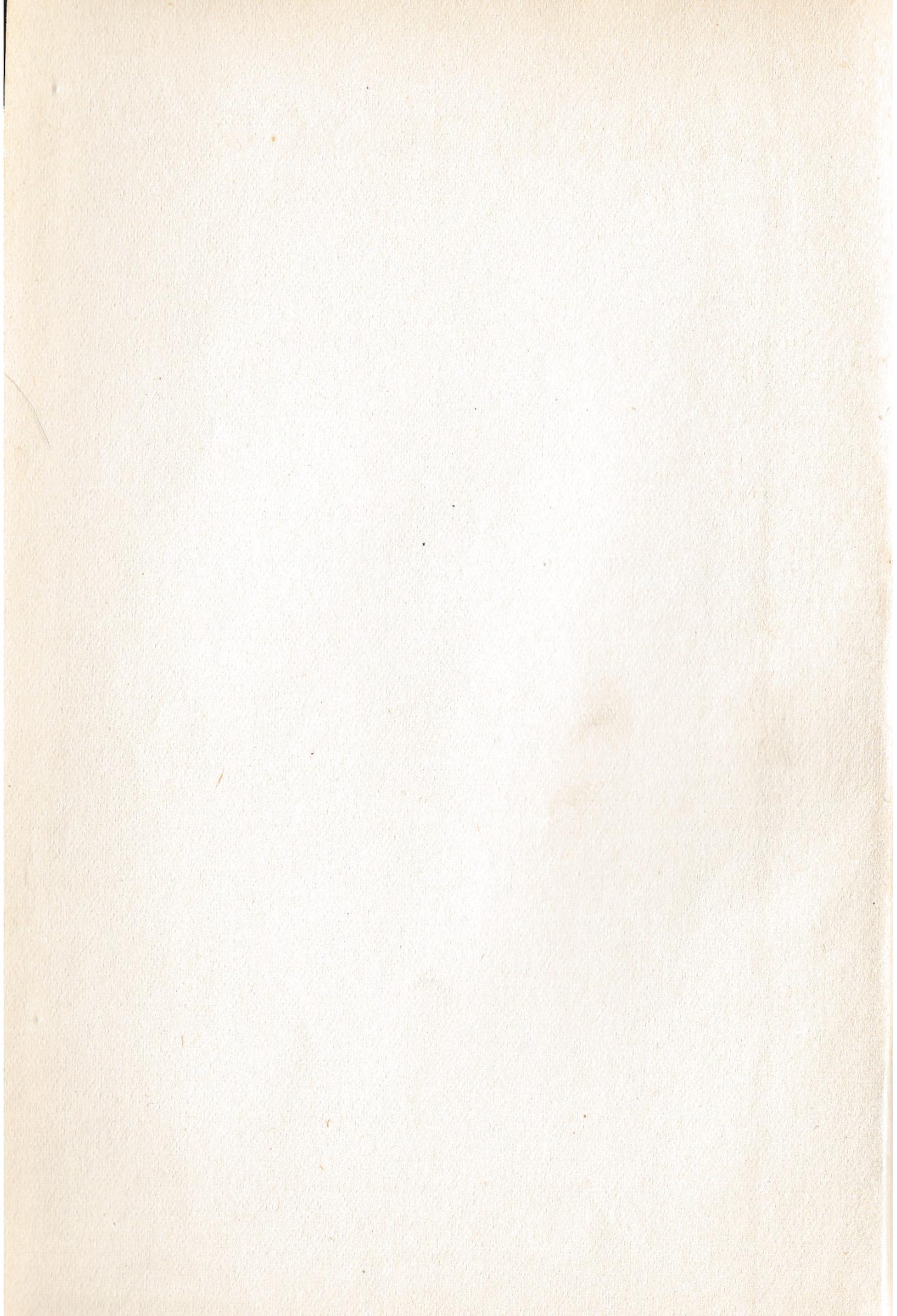

⦿⦿⦿⦿ ⲅⲉⲟⲣⲁⲓⲟⲩⲉⲁⲥⲧ ⦿⦿⦿⦿

ΘΕΟΡΑΙΟΥΕΔΩΤ

ἱΙΡΣΖΕΑΙ

ΡΑΥΡΑΙΣ Ὁ ΚΟΝΑΙΡΕ

ΤΟ ΣΤΡΙΟΒ

ΑΝ ΤΑΡΑ ΕΑΖΡΑΝ

ΚΟΜΛΟΥΤ ΟΙΘΕΑΔΑΙΣ ΝΑ ΗΕΙΡΕΑΝΗ, ΤΕΟΡΑΝΤΑ
89 ΣΡΑΙΟ ΑΝ ΤΑΛΒΟΙΟΙΣ, ΒΑΙΛΕ ΔΕΤΑ ΚΛΙΑΤ
ΑΖΥΣ ΚΟΡΚΑΙΣ

Сóмлуѣт Огосѣдѣиѣ на хѣиѣани, Тѣоѣ.
Ѧт Слѣѣт
ѣо ѣлѣбуѣиѣ.

DEORAIDÉACT

I.

DÍ RABAS MÓRÁN TAR DÁ BLIAÐAIN SO LEIT I LONNÐAIN SÁSANA AN TRÁC ÚD, AÉT MAR SIN FÉIN, NÍ MÓRÁN ACÁIR EILE D'FANFANN ANN DÁ MBÉAD—'SEAD, CAITPEAR A RÁD—DÁ MBÉAD AN OIREAD AGAM IS BÉARFAD ABAILE MÉ. AÉT NUAIR ATÁ DUINE 'N-A CÓNNUÍDE AGUS SAN TAR AN DÁ PÍGIN 'N-A PÓCA AIGE, AGUS SAN AN IOMARCA 'N-A BOLG, CÉARD IS FÉIDIR LEIS A BÉANAM?

Ó! NAÉ ORM A BÍ AN TUBAISTE NÁR MARBUIGEAD MÉ AN LÁ MÍ-DÓMARAC ÚD A NDEACA AN GLUAISTEÁN AR MO MULLAC AGUS MÉ AR TÓIR OIBRE? DÁ MBD RUD É SO MARBÓCAÍ MÉ, NÍ 'MO ÉLÁIRÍNEAC BOÉT BÉINN ANOIS AGUS SAN MÉ AÉT SEACÉ MBLIAÐNA PÍCEAD. NÍ 'MO SEAN-CARNÁN FEOLA BÉINN AGUS SAN IONNAM GLUAISEACT Ó ÁIT SO HÁIT SAN NA MAIOÍ CROISE AÉT AN OIREAD LE CRANN MÓR COILLE LEAGFAÍ LE TUAIĞ. NÍ BÉINN AR LEAC-COIS AGUS AR LEAC-LÁIM AS SÚIL LE CABAIR Ó ÉAC. AGUS NÍ BÉAD AR AN DREAM AR LEÓ AN GLÉAS MARCAIGEACTA A CUIRÓ TARM DÁ ÉEAD SO LEIT PUNNT A CABAIRT DOM TAR ÉIS MÉ TEACT AMAÉ AS AN OSPURDÉAL. . . .

NAÉ AGAM ATÁ AN CUIMNE AR AN LÁ ÚD? NAÉ ORM A BÍ AN LÚCÁIR SO RABAS I N-AN' SIUBAL LE MO DÁ MAIDE CROISE AGUS AN ÉOS AÓMURD? ŚAC UILE BUILE A BUAIÉAD AN ÉOS AÓMURD AR LEACRACAIB NA SRÁIDE CUIREAD SÉ IONGNAD ORM.

Ní mé féin a bhí ag déanamh an torainn ar cor ar bit, ceapas i dtosach; aet leis an imníde a bhí orm an coisrdeact o'foglaim an aet-uair, agus imteact go deas uaim féin, níor tuisas don ceo faoi deara. Mé ag imteact rómam i scomnuíde agus ag tabairt an-aire dom féin. Ag ceapao go sgiorrofao na maidí uaim ar na leacraoib sleamna uair; uair eile ag ráo liom féin go rabas ag déanamh go tosta. Bhí cineál átais ar mo croíde go rabas i n-an' sliaiseact uaim féin ar cor ar bit.

Lá breá ghréine a bhí ann agus bhí na sráideanna lán de daoib. Cuid aca go breá gherac croídeamail; cuid eile faoi leactrom agus brón mór; cuid eile fós bhí go faiteac imnídeac sáctmar. A sgeal féin ag sac éinne agus mo sgeal mór brónac asam féin. Tosuigeas ag maectnam. Bhí orm mo saogal a cur díom ar an an-caoí seo. Táinic oic orm do na daoib seo a bhí ag dul tarm go beo tapao agus lút na ngeas aca. Ceapas go mba cóir doib féacaint orm ar a laigeao. Duine a bhí ag foglaim coisrdeacta an aet-uair! Duine a bhí i mbéal an báis agus a táinic as! Duine a bhí ar leact-cois agus ar leact-láim agus a éadon casta millte sgoita!

Bhí fearg orm nár bacao liom—nár fiafruigeao sgeala díom—nár cuireao ceist orm i dtaob na timpiste o'éirig dom; aet nuair a dearc óighean deas a bhí ag dul tarm go truaigméileac orm, agus í ar tí labarcta, táinic cutac orm. Ní raib uairi aet fios, síleas. An féileacán aerao! Cé an baint a bhí aici le mo leictéir-se? Bhí ponn orm i maslao ar bealac éigin. Í a déanamh comh gránna mí-slaectmar liom féin, mar tuigeas go maic cé an gráin bios ag daoib, ag mnáib go mór-mór, ar éclairinígib mar mé, bío is go sceapfa go mbíonn an-truaig aca doib. Aet o'éirig liom cosg a cur le mo teangam gur imtíg sí tarm.

Ansin tosúigeas ag éisteact le torann na coise

AOMHÚD AR AN TSRÁID GO B'FACAS GEÁRR-BODAC AS TIOMÁINT
 FOMHA IARAINN ROIME. STÓCAC DEAS DEAG-CUMTA SOIN-
 EAINNA A BÍ ANN A RAIB FOLT FIONN CATAC AIR, AGUS NUAIR
 A CONNAIC SÉ AN T-ALLUS AS TUITIM ANUAS DÍOM AGUS
 AN DROC-BAIL A BÍ ORM, SÍN SÉ PIĞIN A BÍ I SCÚL A ŚLAICE
 EUGAM. B'ÉIGIN DOM AN-IARRACHT A DÉANAM SAN A BUALAD
 LE MO MARE. TUIGE A SCAPPAO SÉ GO RAIB A CUID AIRGID
 UAIM-SE? ŚILPEÁ GO MBEAO 'FÍOS AS AN TÉ BA DAILLE 'SA
 HAOGAL SUR CUIĞ AN MBANNE A BÍ MO TRIALL LEIS AN DÁ
 CÉAD GO LEIT PUNNT ÚD FÁĞÁIL. BÍ TRUAG AS AN MBUACAILL
 DOM, AGUS BÍ OLC ASAM DÓ GO RAIB. NÍ RAIB 'FÍOS ASAM
 AN UAIR SIN CÉ'N T-ACARRUĞADÓ MÓR CÁINIC AR MO CROIDE Ó
 D'ÉIRIG AN TIMPIST DOM. AN T-ACARRUĞADÓ CAGAS AR FATA
 D'FÁĞFAÍ 'N-A LUIGE AR AN IOMAIRÉ FAOI ŚRÉIN AN FÓĞMAIR.
 FEAR DORRÓD DUB-CROIDEAC BÍ IONNAM, ACCT RINNEAS RÚN
 DAINGEAN AN DÍOĞBÁIL A LEIGEAS DÁ B'FÉADAINN É.

BÍ AN FEAR DUIGE SAN MBANNE ROMAM MAR ĞEALL SÉ. BÍ
 AN UILE RUD I ĞCÓIR AIGÉ. BÍ AN DÁ CÉAD GO LEIT LE FÁĞÁIL
 ASAM. CEAPAÓ GO B'FÁĞFAINN AN T-AIRGEAD 'SAN MBANNE
 FAOI M' AINM FÉIN ACCT NÍ FÁĞFAINN. CÉ'N CINEÁL NÓTAÍ AB'
 FEÁRR LIOM? NÍ NÓTAÍ A BÍ UAIM AR CÖR AR BIT ACCT ÖR. BÍ
 IONGHADÓ ORRA NUAIR A DUBRAS AN MÉID SIN, ACCT, DÁ MBÉAO
 'FÍOS ACA NAÉ RAIB DÁ ŚÖBARAN BUIÖE 'MO FÓCA ASAM I
 N'ÖMPEACCT Ó D'FÁĞAS MO BAILE AGUS MO CÁIRÖE ĞAOIL, NÍ
 DÓIG LIOM GO MBÉAO. AR CAOI AR BIT, FUAIREAS AN T-ÖR I
 MÁLA. CUIREAÓ 'MO ŚUIÖE AR CÁRR MÉ, AGUS NÍ FADA A
 BÍON AS DÉANAM AN BEALAIĞ A BAILE.

CUAÓAS ISTEAC 'MO ŚÉÖMRA (MUINTIR AN OSPUIDÉIL A
 FUAIR AN LÓISÖIN DÖM); CUIREAAS AN ĞLAS AR AN DORAS;
 BUAILÉAS AN MÁLA ÖIR I N-AGARÖ AN BAILLA LE FUAIM AN ÖIR
 A ÖLÖB; CAITEAS AR AN MBÖRD GO NEAM-AIREAC É, DÍREAÖ
 IB DÁ MBÉAO A LEITÉID ASAM ĞAC UILE LÁ 'SAN MBLIAÖAIN;
 LEIGEAS SIAR I ĞCAÖAOIR ŚÖCAMLAIG MÉ FÉIN AGUS DÖARCAS

AIR FEADÓ SGAṬAIMH BÍG; DÚNAS NA SÚILE; D'ÉALUIG OSNA
UAIM; OSNA EILE; TOSUIGEAS AG SOL. . . .

AG OSGAILT NA SÚL DÓM CONNAICEAS AN MÁLA AR AN
MBÓRD—AN MÁLA ÚD A BÍ CŌM LUACMAR LE MO LEAT-ĀOIS
AGUS MO LEAT-LÁIMH AGUS AN DROC-ÍDE TUGADÓ AR MO ḠRUAIÓ.

ḐÍ DRAOIḐEACT 'SAN MÁLA BEAG BUIḐE SIN. (ḐÍ SÉ BUIḐE;
AN BḐEADḐADÓ SÉ BEIT AR A MÁLAIRT DE DĀT AGUS A RAIB
ISTIG AN DE'N ÓR?) NÍOR ḐEADAS NA SÚILE CONḠBÁIL 'DE.
ḐÍ AN OIḐĀE AG TUITIM, AGUS A RAIB DE TROSḠÁN 'SAN
SEḐMRA AG DUL I NDŌILÉIRE ORM; AN LEABAIÓ, AN BÓRD,
AN ĀTĀOIR, NA BALLÁÍ ḐÉIN BÍODAR AG DUL Ó LÉARGUS ORM.
NÍ ḐACAS AĀT AN MÁLA BEAG BUIḐE ÚD A RAIB MO ĀURO DE'N
TSAOḠAL ANN. . . .

LASAS COINNEAL. SGAIRTEAS A RAIB AGAM DE'N ÓR AMAĀ
AR AN MBÓRD. TOSUIGEAS 'ḠÁ LÁIMSEÁIL. ḐÍOS DĀ LEIGINT
TRÍ MO MÉARAIB MAR BÍOS ḐÁISDÍ AG LEIGINT AN ḠAIMH TRÍ
N-A MÉARAIB AR AN TRÁIG. NÍOR MŌTUIGEAS DON ĀEÓ AĀT
AN T-ÓR. NÍOR ĀUALAS AĀT A ḐUAIM. NÍ ḐACAS AĀT A DĀT.
NÍ RAIB CUIḐNE AGAM AR DON RUḐ AĀT ḠO RAIB AN T-ÓR ANN,
MĀ BÍ CUIḐNE AGAM AIR SIN ḐÉIN. AGUS NÍ DŌIG LIOM ANŌIS
ḠO RAIB, AĀT ḠO RAIB SÉ AG DĒANAM SÁSÁIM MŌIR AIGNE
DŌM ḐIOS A BEIT AGAM ḠO RAIB SÉ ANN. AN TSAḐTAĀT BÍOS
AR MÁTĀIR NUAIR IS EŌL DÍ ḠO BḐUIL A LEANŌ 'N-A HAICE.

ḐÍ AN BÓRD BEAG CLŪDUIḐTE AGAM LE NŌR. A LEITĒIRO DE
BḐAT BUIḐO NÍ RAIB ÓS COMAIR AN RÍOḠ ARIAM. AĀT NÍ
RABAS SĀSTA AMAĀ IS AMAĀ.

ROINNEAS AN T-ÓR 'N-A ĀUIḠ ĀÁRNÁN, 'N-A ĀUIḠ ĀAISEAL,
AGUS LEIT-ĀEAD ḐOBARAN I NḠAC CEANN. DEIC ḠCINN I
N-ÍŌĀTAR; NAŌI ḠCINN ÓS A ḠCIONN; ŌĀT ḠCINN ÓS A ḠCIONN
SIÚD AGUS MAR SIN DE ḠO RAIB NA CAISIL TŌḠĀ AGAM.
ĀÁINIC SÉ ISTEĀĀ ḠO TOBANN IM' AIGNE ḠO NDĒANḐAD ḠAC
ĀÁRNÁN DÍOB AR FEADÓ BLIADNA MÉ. CUIḠ BLIADNA AGUS
BĒADÓ SÉ CAITTE! CĒARO A BÍ LE DĒANAM AGAM ANNSIN?
ḐÍ DROC-MISNEĀĀ AG TEĀĀT ORM. COR DĀ DTUGAS AGUS

tuic sobaran ar an úrlár. “Tá fonn ort imteact,” arsa mise leis. Úain mé mo cöta öiom agus sgaras ös cionn an öir é. Šlaodas ar bean an tige. Tugas an sobaran di, agus duöbras léiti biaö agus deoc tabairt cugam.

Rinne sí amlaio. Act bí an brön com mör sin ar mo croide as maetnam öom ar na cúis bliadna úo, agus a uciocpaö 'n-a ndiaio, nár féadas blaiseaö de'n biaö. Uólas ar cug sí öom, agus tuiteas 'mo cöulaö 'san scaöoir as láimseáil an öir, gan snáca a baint öiom.

Ní cúis caisil öir a bí ar an mböro ar maidin ar öúiseact öom act brac—brac öir a bí ar an mböro agus šrian na maidne as öraö a raib san seömra.

Šineas ar an leabaiö. Ar m'asaiö amac bí pioctúir beas súarac šreamuigte de'n balla agus an šrian as damsa air. Triúr fear ös agus iao as öl bí le feiceál asao 'san bpioctúir úo. Leis an scaoi a raib an šrian as soillsiuğaö orra, sílpeágo raib meioir orra. Bí fonn mör orm beic 'na šcuideactain. Öá mbéaö, ní béaö brön ná tuirse croide orm. Ní ar an scois aömuio ná ar mo leacláim ná ar mo šruaiö mille sšolta béinn as cuimneam. Ní heaö. Act cá raib mo cáirde agus mo luét aiceantais féin nac bfeadpaimn a öul cuca? Luét páin agus seaóráin a bí ionnta agus ní raib don tsúil asam a bfeiceál agus an t-acar paöa a caiteas 'san ospuidéal. Níor cuir sin don imioe orm. Com paöa is béaö an t-airgeaö asam ní béinn gan an comluadar.

U'éiriğeas 'mo súioe agus amac liom, agus an mála beas buioe ar ioméur asam. Tugas asaiö ar an mbannc i ucosaö agus cuireas an t-airgeaö i ucaisge ann act amáin deic bpunnta coinniğeas le caiteam.

Tá siopa tailliúra ar an taob eile de'n tsráio díreac an asaiö an bannc. Ceannuيغةas culait nua ann. Ar a

teact amac dom casað fear liom agus dubairt sé go bfacea sé an timpist a d'éirigh dom.

Bí comluadar uaim. Teastuigh tuine éigin uaim a déanfað caint liom. Cuadas as ól leis, agus ba gearr go raib dearmad déanta asam ar an scois admuio, agus ar an leat-láim a cailleas, agus ar an timpist féin.

Bí an t-ól as órað a raib 'mo timceall.

II.

NUAIR atá tuine ann nac raib don cleact aise ar airgead ariam, imtighann sé uaid mar imtighas locán roim an nsaoid. B'fearact asam-sa é. Bí mo cur-se as imteact agus as imteact go tuigh. As imteact ar nós uisge na haibne. Níor cuir sin don droc-misneac orm, amtaac. Nac raib an comluadar asam? Nac rabadar sasta sac uile sórt a déanam dom? Nac tuine mór a bí ionnam anois? Nac raib mé i n-an' airgead a caiteam le tuine uasal ar bit? Sac uile lá bíod an dream céadna 'mo curdeactain agus an caiteam airgid céadna ann, act sur mise bí 'sá caiteam i scoimuidé. Is minic, ar dúiseact dom ar maidin, go n-abrócainn liom féin nuair d'feicfinn an cos admuio ar an scaðaoir lem' ais, nac scaitfinn a tuillead airgid leis an scoimluadar. Act bíod uaigneas orm san iad. Dearcainn ar an bpiocúir bis a bí crocta ar an mballa, ar an triúr fear ós a bí go meidreac agus go so-méanmnac dóib féin, agus an srian as soillsiugad orra. Tosócainn as maectnam ar mo cruað-cás féin. Bíod olc orm nuair d'feicinn muintir an tise as dul suas agus anuas an staisre, óir nac rabas féin i n-an' a déanam san congnam; bíod olc orm nuair a cloisinn torann brós ar an tsráio; tagad buile orm nuair d'feicinn tuine go haeraac agus mé féin go dubac doilgeasac. Annsin

cúimneócaimn ar éom lágac is bínn féin nuair a bíod
braon ólta agam.

Nac raib Dia láidir? Cad éiige a mbéinn 'gá maslaó
ag ceapao go b'fágraó sé lom polam mé nuair a béao an
méio a bí agam anois caite agam? Ba móir an peacaó
bí ann. Cuirinn orm agus buailinn amac. . . .

Ciall ceannuighe an ciall is fearr. Ní móran céille bí
ceannuighe agam-sa gur cáiteas bliadain ar an mbealach
seo—go rabas taob le ceitre sgor punnt. Bí cleacó
agam ar an scois admuio faoi'n am seo, agus ar an
haogal nuao a bí tagta. Acó mar sin féin, bíod oic
orm uaireanta nuair o'feicinn duine ag rit. Bíod fonn
orm a bualaó le mo maide croise. Óa mbaó ruo é go
marbócaimn é, b'amlaio ab' fearr liom é. Nár leagas
fear ós a bí ag dul tarm go lúctmar éasgao 7 go neam-
uróioeac lá, agus nac rabaoar le mo cur san bpríosún?
Cuirfí preisin muna mbéao duine de mo luóó aiteantais
a bí 'sa lácair agus a o'innis mo sgeal oóib.

'Sé a sábaíl mé ó'n bpríosún. 'Sé múin ciall dom,
preisin, agus seo é an bealach ar múineaó mé :

Cuamar beirt ag ól agus ag caiteam airgid mar ba
húacaó linn. Mí-trácaimail go leór, do óearmas mo
cuio airgid a breic liom an lá céana.

Ceapá nár éreio sé i oiosaó mé, nuair a o'inniigeas
oó é; ar caoi ar bit, ní raib sé sasta an píosa coróineaó
o'iarrao air, ar iasaó, a tabairt dom. Ní raib an
o'airgeao aige, má b' fíor oó féin, acó leis an snaois
a éimic air, b'factas dom ar an bpointe gur ag ceapao
go raib mo cuio-se caite agam a bí sé. Agus ar cáiteas
leis féin agus a comluaoar gan maic!

Gab fearg mé. Bíos le cutac. Gac droc-aimn ar
féaoas cúimneam air, tuogas air é. Óagair mé mo maide
croise air. Ní óearna sé acó a dul 'sna tritib gáiríoe.

AS maḡaḡó fúm a bí sé, as maḡaḡó faoi'n amaḡán a cáit
a cúro leis.

Ćáinic sé im' aigne a ceann a sḡoilteḡó le soiteḡc
mór a bí ar an ḡclár, agus ḡéanfainn freisin é, ḡá
bpuiginn an éroc air, bí an oireḡó sin buile orm, muna
mbéḡó ḡur ḡus fear an ósḡa an soiteḡc leis le n-a cúr
i ḡtaisce.

ḡ'imḡigeas, aḡt as ḡul amaḡ dom éualas na ḡaoine a
bí 'san teḡc as maḡaḡó fúm féin, agus faoi'n ḡcois aḡmuio,
agus as innseḡc ḡá céile com' ḡroc-aigeanḡa is bí an
bacḡc. Bí seḡc ḡoiabail ḡéas as ite mo éroirde-se,
agus má bí ḡuine ann ariam a bí ceapḡa agus lán-ceapḡa
ar ḡúnmárḡaḡó a ḡéanam, ba mise an ḡuine sin.

An oirde úḡ, agus mé 'mo luiḡe ar mo leabair ḡis,
rinneas sḡrúḡḡaḡó coimnsiais. ḡac a ḡtárla dom, agus
ḡac a ḡdeárnas ó cáilleas lút na ḡḡéas, cúireas trí
n-a céile é. B'feasaḡ mé le faḡa ḡo raib' aḡarruḡaḡó mór
taḡḡa orm, ar mo meon agus ar mo éroirde agus ar
m'aigne; ḡo mba mó ḡo mór an t-aḡarruḡaḡó úḡ bí taḡḡa
ar m'aigne ná an t-aḡarruḡaḡó bí taḡḡa ar mo éolainn; ḡo
mbéḡó an fuac agus an ḡráin agus an ḡiombair ḡus
an t-olc mar comluadḡar aḡam feasta; ḡo mbéḡó an
ḡuairceas mar céile aḡam ḡo lá mo báis.

Cuir an smaoineḡó seo lionnḡub ar mo éroirde. Ceapas
aḡarruḡaḡó a ḡéanam ar mo béasaib, ar mo saḡal, agus
ar mo móḡḡaib maireḡcḡála—an cáḡair a ḡréiḡeḡó, nó,
ar an ḡcuid is luḡa ḡe, áit comnuirde ḡ'faḡáil i bpaḡó ó
na cáirḡib bréaḡaḡa bí aḡam.

Comair mé a raib' faḡḡa aḡam ḡe'n airḡeḡó. ḡeic
bpunnt is trí picir a bí 'san mbanne agus cúpla púnnḡ
'san teḡc. Ó, a Ćiḡearna! nac mé a bí as ḡéanam an
baileḡbair ḡiom féin? Nac mé bí as ḡul le fánaḡó na
haille? Agus mé as caiteam mo cúro airḡio leis na

DIABAIL ÚD! Agus mé 'mo stáicín aibéise aca i scaiteam an ácair!

Ní bréas a ráð go rabas go díombáðac agus go leam bliom féin. Cait mé mé féin ar an úrlár agus tosuižeas do mo luasgað féin anonn 's anall, agus as stracað na ghuaise as mo ceann le teann cumá agus dubróin. Dubras cúpla paidir. Seallas i lácair Dé go mbéad a malairt de saogal agam feasta dá mb' é a toil naomta é. Annsin tosuižeas as sol agus as cur na súl go dtí go raib mo cúro féasóize pliué le deóraib. . . .

Ar maidin dubras le bean an tiže go raib fúm imteact.

III.

An céad teac eile 'n-ar cuireas fúm, bí sé ar an tsob eile de'n cácair agus ar an adbar sin ní raib don eagla orm go scasfaí duine ar bit de'n tsean-comluadar liom. Dá mbað ruo é go mbéad a cuillead airgid agam, ní 'san scacair o'panfainn ar cor ar bit, act bí súil agam i scomnuirde go bpuiginn obair éigin, obair éasgaio éigin béad ar mo cumas a déanam.

Mar sin de cuireas fúm 'san teac mór seo. Agus nac teac mór millteac a bí ann i ndáiririb! Ceitre céad fear a bí 'n-a scomnuirde ann agus é lán. Cineál seómrin paol leit as gaé duine oíob sin. Agus ar maidin o'peiceaé gaé fear aca agus a greim féin dá gléasað aise.

Act bíod uaigneas orm-sa má bí an sluag mór féin ann. Da uaigne mé, ar bealaé, i lácair an tsluaig mór ná 'mo seómrin féin 'san tsean-ait. Liom féin dob' fearr liom a beit go gnácaé, agus nuair a súróinn as fuinneois as dearcað amac ar an tsráio, agus ar na baoinib bí as sabail tarc, ar na capail, ar na carrannaib,

AR NA SUIAISTEÁIN (NAC IAD A CUIREADÓ BUILE ORM?), BÍODÓ AN T-UIGNEAS AGUS AN CUMHA Cóm MÓR SIN AR MO ÉROIÓE IS GO MBÍODÓ ORM ÉIRGE AGUS A 'OUL I LÁTAIR NA CUIÓEACTAN. AÉT LE Cóm DUAIRe DÓLÁSAÉ IS BÍNN, ÉAPAINN GO MBÍODÍs UILE GO LÉIR AG MAGADÓ FÚM; GO RAIBÓ OLC ACA 'DOM; GO RAIBÓ SGRÁIN ACA ORM. U'FACTAS 'DOM NAC RAIBÓ UADA AÉT MÉ A 'OIBIRT AS AN TEAC. IAD SIÚD A BÍ AR A N-AIMLEAS (AGUS BÍ AN-CUIMSE ACA SIÚD ANN), DO ÉAPAS GO MB'FÉIRDIR GO SÍLÍODÍs SURB É AN BACAÉ DUAIRe BA CIONTAC LEIS; SURB É TUG AN MÍ-ÁD 'N-A 'OTREÓ.

Cuimneócainn annsin ar a sCUALAS ARIAM DE SGÉALTAIB PAOI MAIRNÉALAIŠIB A CAIT AN DUINE TUG AN MÍ-ÁD AR A LUING ISTEAC 'SAN BPAIRRGE. AN NÓEANPAÍ RUO MAR SIN LIOMSA? NÁRB' FEARR 'DOM IMTEACT AS AN ÁIT AR PAO AGUS AN TUAIT AMAÉ A TABAIRT ORM FÉIN? AÉT NÍ BPAIŠINN OB AIR FEILEAMNAC 'DOM I N-AON BALL AÉT 'SAN SCATAIR AMÁIN. CAD CUIGE GO N-IMTEÓCAINN? . . .

AÉT IS SEÁRR GO MBEIÓ ORM IMTEACT—AS AN TEAC AR ÉAOI AR BIT. TÁ AN T-AIRGEAD AG ÉALUGADÓ UAIM. AG ÉALUGADÓ AGUS AG ÉALUGADÓ UAIM I NŠAN-FIOS 'DOM. Cé'n ÉAOI AR IMTÍŠ AN OIREAD SIN ÓE LE RÁITE? AR NÓDÍŠ NÍ 'ŠÁ CAITEAM GO FÁNAC A BÍOS? TÁ FIOS AG 'DIA NÁRB' EAD. DO 'DEARCAS PAOI 'DÓ AR AN UILE PÍOSA ÓE A CAITEAS. 'TUIGE NAC 'NDEARCPAINN? CÉARO A BÉADÓ LE 'DÉANAM NUAIR A BÉADÓ SÉ IMTÍŠTE AÉT. . . .? NÍ RAIBÓ RÉIÓTEAC NA CEISTE ÚD AGAM. SEACT N-UIAIRE 'SA LÓ AGUS SEACT N-UIAIRE 'DÉAS 'SAN OIÓCE CUIRINN AN CEIST ORM FÉIN, AGUS NÍ BÍODÓ 'D'FREAGRA AGAM AÉT AN MÉID A BÍ FÁŠTA 'DE'N AIRGEAD A CómAIREAM, BÍODÓ IS SUR MAIT A BÍ FIOS AGAM CÉ MÉAD A BÍ ANN. 'DÉANAINN AMAÉ GO CÚRAMAC AR PÁIPÉAR CÉ'N T-ACAR A MAIRFEADÓ SÉ 'DOM, AGUS ŠAN AÉT AN OIREAD SEO ÓE A CAITEAM ŠAC LÁ. 'D'ÉIREOČADÓ LIOM AN T-EARRAC A CÚR 'DÍOM AÉT A BEIT AR M'AIRE. AGUS ANNSIN? NUAIR A BÉADÓ MO CUID AIRŠID CAITTE, CÉARO A BÍ I NÓÁN 'DOM

act . . . ? Ó! a Úé! táim as dul le buile. So b'fóiríó
 Tú orm! So b'fóiríó Tú orm, a Úé!

.
 Níor táinic néall codlata orm i scaiteam na hoirde
 aheir, act muna dtáinic féin, ní hé ceist an airgíó a bí
 as déanamh imníde dom act pian míllteac a bí 'mo shuainib.
 Na maidí croise is ciontaé leis an bpéin is dóca, act,
 muna b'fuióiríó mé leigeads air, ní beiró mé i n-an' coisméas
 an bhé a shuabal. Beiró orm fanaact 'san teac mór shrána
 seo ó maidin so faoitean, ó luan so Satarn, ó Satarn
 so luan, so lá mo báis.

Ar éirge dom, bí fear taob' amuis de doras an tseómra,
 agus cuirig sé liom síos an staisgre. Ar a dul isteaé
 úinn 'san seómra mór a bí i n-íoctar an tige túsas faoi
 deara so raib dream beas bailighe ós comair na teinead,
 as ceann an tseómra, agus so raib díosbóireact ar
 shuabal aca.

Ar mise feiceál cuireadar cosg leis an scaint, agus
 shlaóadar orm.

Bí iongantás orm féin, ar ndóig, mar is fánac focal
 labras leó ariam. Luét oibre a bí i shuir aca. Cuir eile
 aca a bí ar tóir oibre. Cuir eile fós, agus ní raib a
 fíob act aca féin agus as dia cé'n éad ar baineadar
 shuim a mbéal amac. Act ní béiteá as dul amúda so
 mór dá ndéartá so raib shadairde agus luét na bpócaí
 a píocaó orra.

An fear a cuirig liom síos an staisgre, labair sé so
 légaé cartannaé liom, agus duhdairt so raib shóca aca
 ólom.

Shlaóad orm arís.

Chad as 'n-a b'pócair.

D'éirig fear mór toirteamail 'n-a seasam. Cuir sé
 iallaé ar a raib 'sa lécair a beic 'n-a dtost. Tosuig
 sé dom' mólaó. Ní raib asam act an deás-focal do

'cuile ðuine. Ní ðeárnas cúl-éaint ar éinne. Níor cuireas ácrann ar bun. Úios lágac cineálta le các. . . .

Leis an mór-molað tuş sé ðom, éeapas nac raib mo leitéro eile ar ðruim an ðomain. Mol sé mé mar molpað file a leannán. Agus is fíor-fíle a bí ann. Úi an éaint a sgaoil sé uairò şarb. Úi an iomað ðroc-focal ann. Act is ó n-a éroirde a táinic sí agus éorruig sí a luét éistte şo mór. Éorruig an éaint mé féin, freisin, agus nuair a ðubairt sé leis an bfeair a éirioig liom síos an staire "é" a tabairt isteað, şab mór-ionşnað mé, mar táinic sé éuşainn agus caðaoir beaş a raib ðá roç móra faoi éeann ði agus ðá roç beaşa faoi'n şceann eile ðá éiomáint aige.

Ðubairt an fear mór şo bfaça sé an caðaoir i siopa; şur éeap cuir aca şo bfeilfeað sí ðom-sa şo deas; şur éeannuigeadar í le n-a tabairt ðom; şo bfeadófainn a ðul ó áit şo háit şo deas réiró innit; nac mbéað don stróð orm turas faða a tabairt agus an şléas iomcuir seo aşam; şo nðéanfainn mo leas ðá nşabainn isteað 'san şcaðaoir anois féin şo bfeicfiróis mé.

Éuairò. Agus şluais liom suas agus anuas an seómra faða şo breáş réiró. Leis an átas agus an lúçşáir a bí ar na fearaib fáin seo, éeapfa şur ðream şearr-bodað a sgaoilfí abaile ó'n sgaoil a bí ionnta. Ní raðaðar sásta şur éuşas turas an tseómra a hoçt nó a naoi ðe uairib.

Şabas buirdeacas leo uile şo léir, agus annsin éosuigeadar aş imteaçt i nðiarò a céile.

Ní ró-faða şo raðas liom féin in mo caðaoir 'san seómra mór úð. Úios aş éisteaçt leis an torann taob amuig ar an tsráirò. Éuairò fear çart. Leis an şcaoi a raib sé aş buslað na leacraða le n-a maide ðéarfainn şo mba ðall nó bacac a bí ann. Úi truaig aşam ðó. ðá mbéað mo şléas iomcuir-se aige! Úi mo éroirde lán ðe buirdeacas agus ðe şráð. Ní ðéanfainn ðoçar ð'áon ní

beó. Le com te is bí an teine táinic coolaó orm. Aét táinic an coolaó orm i leabairé a céile, agus as tuitim 'mo coolaó dom, síleas naé raib don fear beó com son-
asac liom.

Bí an oróce ann nuair a dúisigeaó mé.

IV.

TÁ tús an Aibreáin ann, aét má tá féin, ní' l an
seimreao éart fós. Seactmain ó soin ceapas so
raib an aimsir breásh ar fasháil. Bí dul amuóa
orm. Nuair a dearcas amac tríó an bfuinneois
ar maidin inoiu, ar dúiseaét dom, céaró a bí le feiceál
agam aét an sneacta!

Níor éirigeas. So deimín féin tuit, táim 'san leabairé
fós. Tá páipéar agus peann luairé i ngréim agam. Tá
an cos admuio ar cátaoir le mo taob. Tá ocras as teact
orm. Le dá lá ní mórán o'iteas. Ruainne aráin—b'in
a méio, mar bí leisg orm mo leat-sobaran deireannaé a
briseaó.

Deirim air anois agus toisigim 'shá caiteam ó lámh so
lámh. Caitim suas 'san aer é. Deirim air as teact
anuas do. Cuirim 'mo béal é. Ceapaim greim a baint
ad. Naé é tá cruairé? Cuirim faoi'n leabairé é, agus
toisim orm féin naé bfuil agam aét an pígin atá 'mo
póca.

Pígin! Don pígin ruao amáin a bí roir mé agus an
bás! An fada so bfuigeaó duine bás leis an ocras? Bíos
erí lá shan don blas ite uair, agus an tríomaó lá níor
airigeas don ocras orm ar cor ar bit. Is as laşouşao a
béao pianta an ocrais de réir mar béao an bás as
teannaó leat so oti so otiocpao meisge an ocrais,
buile an ocrais ort. Agus cé'n caoi a otiocpao an bás
féin? 'N-a şadairé şrána agus a oruim le clairé,

an eadò? Dá b'féadainn fanact go ciúin annseo 'san leabairò go mbéadò sé buailte liom . . . act na trí lá úd—ba méasa iad sin ná an bás féin. B'éiteá com folam taob istig deo goile i dtosac an céad lae; annsin t'ioctad an t-art millteac agus nuair d'ólfa blosam uisge leis an t-art uatbásac a sásužad, t'ioctad múisg ort . . . agus ceapfa 'n-a d'iaid sin go raib na mílte míle biorán te doo' p'ioctad. . . .

Éirigim de g'eit. Cuirim an leat-sóbaran 'mo póca agus téigim síos an stairgre go mall roigín réid agus fear óg eile ag curiužad liom.

Fáigim luac piñne aráin agus tosúigim dá coisilt ós comair na teinead.

Bás leis an ocras! Ba mílteac an focal é dá dtuispí i gceart é. Ní féadainn a fúlaint. . . . Act tá agam anois. A d'ul ar lorg na déirce—sin é déanfas mé. D'féadainn a déanam go toigta muna mbéadò an mórcúis. Act nac scaitfinn a déanam 'sa deiread tíar? Agus nárò' fearr dom tosúžad air anois, fad is bí an leat-sóbaran agam? Nár mó an misneac béadò agam cuige? Arò fíú dom a déanam? Céard eile d'féadainn a déanam? Sadaid'eact? 'Seadò; béadò sé níos fearr—act níor cleactuígeas aríam é, agus ní b'éiteá i b'fad go mbéarfai ort agus gan cleactad agad ar an gceird. Cé'n dócas a béadò annsin? A d'ul 'san gcarcar, an eadò? Is iomda fear maic cuireadò ann. Béadò greim mo béil agam ann. Éasórac? Cé dubairt sin? Cé ceap an ceart agus an mí-ceart act luict na mbolg lán? D'lige Dé? Nuair atá ocras ar duine ní baineann don d'lige dó. 'Seadò, sadaid'eact a béas mar céird agam feasta. D'fearr í mar céird ná éileam na déirce, agus ní fada go mbeid cleact agam uirri. An rud nac n-éireodad liom a baint amac le gliocas d'féadainn é fáigil le lám láidir, dá gcastaí an duine

LAG LIOM. O'féadpáinn toḡa fir a leasad le mo máire
croise. Cé'n mí-áó bí orm sur ceapas bás o'fáil leis
an ocras agus a bfuil de shárbreas 'san scaitar
iongantais seo!

.

An sneacta a tuit i scaiteam na hoíóce tá sé 'n-a
puiteac fáoi cosaib na scapall agus na ndaoine anois.
Tá ceó ann. Ceó trom a raicad istead 'do béal, agus
bíos 'do sgórnais; ceó a cuirfead do súile as silead
deór; ceó a tásad istead an doras, agus istead tríó
na fuinneógaib, cuma cé'n dúnaó béad orra. Act níl
aon beann asam-sa ar an sceó. Táim as dearcad istead
'san teine agus na smaointe seo as brúgad istead orm.
Táim as dearcad istead 'san teine agus cím an
sárbreas mór a déanfas mé leis an nḡadaióeact
innici. . . .

Tá an oíóce as teact. Buailim amac. Tá an cátair
mór i bfolac fáoi n-a brat iongantac ceómar. Anois
agus arís, o'feicfeá soillse na scóisóí as preabad suas
óu 'do comair so tobann agus béiois imtisthe le luas
labrac arís. An duine béad 'do ḡoire ní feicfeá é so
raib sé buailte leat; ní aireóctá so raib sé imtisthe
an amarc arís. Act má bí an cátair féin i bfolac 'do
éoisfeá fuaimanna na caírac. Duine as béicead
i bfozus duit. Sgread traenac tamall uait. Buinneáin
na soiteac ar an abainn. Na mílte fuaim eile nac mbéad
fios asad cé as a dtáiniceadar nó cé ndeacadar, act
sur measad ar na fuaimannaib eile iad agus rinnead
aon tormán mór amáin díob uile.

Ar an abainn túsas féin asaró. Casad máirnéalac
liom. Cuir sé caint orm. An ḡeannócaim roinnt tobac
uairó? Ní ceannócaim—níor cáiteas ariam é.

"Act tá sé saor, an-tsaor, a cara," ars' an
máirnéalac. "Marac so bfuil an t-airḡeado uaim so

zéar, ní díolpáinn ar cor ar biú é. 'Seadó, tabair luac na leabtan dom ar an méid seo. Tá leat-punnt ann, má tá únsa."

Cráiteas mo céann. Úios ar tí imteacht.

"U'féidir go sceanmóctá é seo," ar seisean, "piostal breáḡ agus cos airgid ann. Féad, tá urcár ann. Fainic tú féin, a úine! Fainic, adeirim!"

"Cé méadó?" arsa mise, go neamhsuimeamhail.

Úios sásta mo leat-šoðaran deirid a tabairt do air. Ní raib fíos aḡam an uair sin, agus an beirt aḡainn 'n-ár seasam faoi lócrann sráide cois na habna i sCaḡair an Dorcádaís, cé an dúil nime bí aḡam ann, aḡt bí. Bí draoidéacht éigin ann. Bí diablaidéacht éigin 'san bpiostal úd a raib an cos airgid ann nár leis dom imteacht go raib sé i dtaisge aḡam i bpóca a bí ar cúl mo bríde.

Bí an máirnéalaḡ sásta é díol ar píosa coróinead, bí an t-airgead aḡ teastáil uaid com mór sin. U'ait an marḡadó bí ann, ceapas, agus o'imḡis linn beirt go mbrisfínn-se mo leat-šoðaran i ttead oíl a bí i nḡar do'n abainn.

V.

Táim féin agus an máirnéalaḡ aḡ ól ar ár noiceall. Is beaḡ de'n airgead béas fáḡta aḡ ceactar aḡainn tar éis na hoíde agus is cuma linn do réir cosamlaḡta.

O'imḡis leit-bliadain ó t'ólas deór céana, agus airíḡim an t-ól aḡ dul trí mo corp mar béadó srután teineadó ann. Ní'l ball díom naḡ moḡuḡim ann é. An brón mór agus an droc-croide bí orm ar maidin 'san tead lóistín táro sḡarḡa liom. ḡníom ar biú dá nḡeárnaḡ ariam tḡs liom-sa a d'éanam, má's fíor dom féin.

Táinic an caint eḡam. Tosuḡeas ar sḡealtaib ionḡ-

ANTAÇA INNSEACT DO'N MAIRNÉALAC SROIDE BÍ LE M'AIS,
 AGUS AR NDÓIG, NÍ DO 'DUINE AR BIT EILE TARLA NA HEACTRAÍ
 ACT 'DOM FÉIN.

I MBÉARLA BÍOS AS CUR DÍOM I 'OTOSAC, ACT NÍ RAI'B SÉ
 I 'BPAO SUR TIONNTUIGEAS AR AN NŠAEÓILGE I NŠAN-ŲIOS
 'DOM FÉIN.

BÍ AN ÁIT LÁN AGUS TÁINIC IONGNAÓ ORRA UILE AR ÉLOS
 NA TEANŠAN NUAIRDE 'DÓIB, ACT AR AN MAIRNÉALAC AMÁIN.
 NÍOR LEIS AN CLEASAIRDE ÚO AIR ACT SUR TUIS SÉ AN UILE
 FOCAL 'DÁ RAI'B MÉ A RÁO. BÍOS CORRUIGTE ŠO MÓR, AGUS
 BÍ Fonn ORRA-SAN FIOS 'D'FASÁIL CÉARO A BÍ AS ŠABÁIL 'DOM.

'O'ÉIRIG FEAR BEAS BURDE BÍ 'N-A ŠUIDE LEIS FÉIN I
 ŠCÚINNE 'N-A ŠEASAM. FÍRÍN BEAS BURDE ROCAÉ ŠÉAR-
 ÉUISEAC A BÍ ANN AGUS A 'DÁ ŠÚIL ŠOILLSEACA IMTIGTE ISTEAC
 'N-A ÉLOIGEANN. IS AR ÉIGÍN 'D'FEICFEÁ ÉOR AR BIT IAD LEIS
 NA MALÁIB MÓRA 'DUBA BÍ ÓS A ŠCIONN. CUIR SÉ CÚPLA CEIST
 AR AN MAIRNÉALAC. IS BEAS NAÉ NDEACAS FÉIN 'SNA TRITÍB
 NUAIR A TUGAS FAOI DEARA CÉ MAR BÍ AN TŠRÓN MÓR FADA
 ÉROTAÉ AGUS AN SMIGÍN FADA BIORAC A BÍ AIR AS IARRAÍO
 A BEIT AS PÓŠAÓ A CÉILE 'CÓMFAO 'S A BÍ SÉ AS CAINC.

BÍ AN MAIRNÉALAC SÁSTA MO ŠGÉAL-SA A NOCTAÓ 'DÓ.
 ŠŠAOIL SÉ SIAR SLUG MÓR EILE, AGUS TOSUIŠ AIR AS CUR DE
 ŠO TAPAIÓ AGUS ŠO BRÍOŠMAR, AGUS A RAI'B ANN AS ÉISTEACT
 LEIS ŠO HAIREAC.

'DUBAIRC SÉ SUR ŠEARMÁNAÉ A BÍ IONNAM FÉIN; ŠO RABAS
 AR BUILE TRÁC 'DEM' ŠAOŠAL; SUR MÁRBUIGEAS OÉTAR FEAR
 AN UAIR SIN ('D'RUIO CUIO ACA SIAR UAIM); SUR CUIREAÓ I
 'DCEAC NA NŠEALT MÉ FEAO ŠŠACAIM FADA—ŠO RAI'B RÍ NA
 ÉIRE SIN SÁSTA MÉ ŠŠAOILEAO SAOR. BÍ MO CÍALL ASAM
 NUAIR A ŠŠAOILEAO AMAÉ MÉ, AR NDÓIG, AGUS CÉARO A
 'DÉANFANN ACT AŠAIÓ A TÁBAIRC AR AN ΔFRAIC TÓIR LEIS
 NA LEOMÁIN A MÁRBAÓ.

'SEAO ŠO DÍREAÉ (AR SEISEAN). IS ANN A MILLEAO MAR
 BIN É. SEAN-LEOMAN FÍOCMAR A TÁINIC AIR, A MÍC Ó, AGUS

é 'n-a córlaó. Maraó go raib sé 'n-a córlaó, beas baogal go dtiocfaó sé air, bí sé com haireac sin. Act sul ar féad an fear boct arm faobair nó teinead a glacaó cuise, nó sgread féin a leisint, cuir rí na coille na crúba go cnám ann. Nac bfeiceann sib a rian air fós, a cáirde?

Tasbáin sé dóib na loit d'fás an gluaiстеán 'n-a diaió 'mo éadan. Ceapas féin cosg a cur leis act níor éirig liom. Siúo ar aghaio leis an scaint arís é.

Act bí sghian mór fada gear aise (arsa mo ùine), agus le preadaó do súl bí sí go feirc aise i sgreioe an leomáin. Nac raib, a cara? Go deimhin bí. Agus nár tús tú leat an beiríoeac mór ar do òruim, nó an méio de d'éirig leat iomcur? Nár túsas féin ar bóro na luinge tú—tú féin agus an t-ualaó? Cad cuise nac dtiubrainn, a cáirde, fear tréan cumasac mar é, a bí i n-an' leomán a marbaó agus a iomcur?

Céard d'éirig dá leat-cois agus dá leat-láim, an ead? Mo léan agus mo gear-ghuirt! Is brónac le n'aitris é. D'éigin do doctúir a mbaint de. Dob' éigin, a cáirde, agus ba mór an truaig é, dá mbéad neart air. . . .

Ní raib focal as neac dá raib 'sa lácair, act iad as cur na súl tríom. Ionantas ar cuid díob. Truaig as cuid eile aca dom. Cuid eile aca a bí ró ólta leis an sgeal a tuisint i sgeart.

Act ní raib an mairnéalaó sgreioe sásta leis an méio sin bréas. D'ionantaó ar domán an fear bréas é, agus de réir mar bíod sé 'gá spallaó is amlaió is fearr bíod sé as cuimneam orra.

Nár éaluisamar beirt as an luig 'san Spáinn, agus nár siublamar an tír sin agus mise im' ionantas aise? Nac mbíod na céadta—na mílte—as teact éugainn le mise feiceál? Nuair a bíod an stumpa de leat-cois sin

ATÁ FAOI DEISIĞTE AR AN MBEALAC SEO AŞAM (BRÚIĞ SÉ AN ÉOS ISTEAC FÚM), AŞUS CÓTA MÓR 'N-A ĊIMCEALL MAR SEO (CUIR SÉ CÓTA MÓR AN FİR BİĞ BUIÓE 'MO ĊIMCEALL), ÓEAMĀN A ŞCREIÓFEÁ ŞO RAIÓ COS AR BIĊ FAOI. AĊT AN ÉAOI A RAIÓ A ÉADAN ÓAIĊTE AŞAM, AŞUS AN FOLT MÓR ŞRUAIŞE BRÉAŞAIŞE SÍOS ŞO BÁSTA A BÍÓÓ AIR—BÍ SAÍÓÓBREAS ANN, SAÍÓÓBREAS MÓR.

Le cōm şreannmār is bī sé aş rād na cainte, aşus leis an óeāş-ćraiceann a ćuir sé uirri, aşus leis an şcosamlaĊt a bī air fēin, nī fēadófa don ole a beic aşad óó. Na óaoine a bī ann, bíodar aş teannaó liom le óearcaó níos cruinne ar óuine a bī cōm hionşantaĊ liom, aĊt ćuir sin ole orm. Leis eas bēic orra. Óo óruioeādar siar uaim arís. Ó'aoibinn liom şur éiriş liom şannraó a ćur orra. Óain an mairnéalaĊ fēin an-şreann as. Óain an fear beaş buioe an-şreann as. Óaşair sé orra fanacć amaĊ uaim, şo raió óroc-fuādar fúm, şo raió an óroc-ćosamlaĊt orm, şo mb'fēioir şo ngoiņfinn óuine aca.

“Fanaró siar uairó! Fanaró siar uairó, aóeirim!” aóeireāó an mairnéalaĊ aşus an fear beaş buioe i n-éinđiş.

AĊt bī don bean amāin ann nār şannruisēāó. Óean mór a bī innti, bean mór millteac a raió éadan uirri mar béāó ar Impire na Rómānac. Şruāó ar óac an éaoir éaortainn uirri. A brollac şaoilte aici. Óolaó an óil uaiti. A óá súil ar lasāó 'n-a ceann.

Şuió sí le mo óaoó ar an suióeacān. Labair sí liom aşus an uile óuine óá raió ann aş fēacaint orainn.

“Is ait an Şearmānac tú,” ar sise, “aşus tú aş labairt Şaeóilşe feāó na hoioce.”

Nī raió a fīos aşam céard ab' fearr óom a rād. Ói náire orm roimpi, şo mbéinn 'n-a leitēio sin óe cōm-luādar, şo leisfinn óóib stáicín áibēisē a óéanam óiom.

“Ní raib ann a dt muḡaḡ-maḡaḡ,” arsa mise faoi ḡeireaḡ.

“Ní raib ḡoḡar ann. Cé arb’ as tú?”

“As ḡaillim.”

“As ḡaillim, an eaḡ? An nḡeir tú liom é!”

“ḡeamán foḡal bréige ann. A dt cé arb’ as tú féin? ḡaeḡitḡe na ḡaillime tá aḡaḡ.”

“As Cill Aḡdán mise.”

“As Cill Aḡdán! Ní’l sé tar ḡá míle ḡeas ó baile na ḡaillime; is minic a bíos ann. Naḡ ann a ruḡaḡ . . .?”

(Fear a raib cáil mór air uair ḡ’ainmniḡeas-sa. Fear a ceap buille a bualaḡ ar son a tíre).

“Is ann a ruḡaḡ é,” ar sise; “bíos aḡ toul ar sḡoil leis.”

ḡ’éiriḡ sí smaoinḡeac. Táinic na ḡeoir ’n-a súilib. Tríomuiḡ sí le n-a práisḡín iaḡ. ḡ’ól sí bloḡam eile as an nḡloime. ḡíomar ar leaḡḡaḡ linn féin faoi’n am seo aḡus ḡan áirḡ aḡ na ḡaoinib eile orainn. ḡí an fear beas buirḡe aḡus an mairnéalaḡ aḡ comráḡ ’san ḡcúinne.

“Na bit - - - eamín - - - aḡ!” arsa an bean mór ruad a raib éaḡan uirri mar b́eḡ ar Impire na Rómánaḡ; aḡus ní hé amán ḡo raib an t-éaḡan uirri a dt bí an éosaílaḡt uirri ḡo nḡeanaḡaḡ sí ḡníom uatb́aís a sárócaḡ aon ḡníom uatb́aís ḡá nḡeárna Impire Rómánaḡ ariam—ḡá mb́eḡ sé ’n-a cumas.

“Cé na biteamnaíḡ?” arsa mise le n-a sásuḡaḡ, mar bí buille uirri.

“Naḡ b́fuit fíos aḡaḡ féin cé maḡ? Naḡ éireannaḡ tú?”

Leis an oḡe aḡus leis an taḡḡ aḡus leis an cuḡac feirḡe bí uirri, is ar éisín túisḡeá í.

“ḡo érocaḡar na saḡairt. ḡo sladaḡar an poḡal. ḡo ḡíbrigeaḡar na manaiḡ aḡus na bráitḡe. ḡo bánuiḡeadaḡ an tír.”

“Fíor òuit,” arsa mise.

“Cuireadair Uolfe Tóne ’san bpríosún,” ar sise,
 “Cuireadair Emmet san bpríosún, cuireadair . . . (an fear ar ar tráctaó ceana bí i gceist aici), cuireadair mé féin ’san bpríosún . . . cuir . . .”

Cuir sí cosg léití féin.

“Agus ceap tusa buille a bualadó ar son do tíre preisin,” arsa mise.

“Ceap, a múirnín . . . aót ní mar gheall air sin cuireadó ’san bpríosún mé.”

“’Deite?”

“An t-ól,” arsa an bean mór ruaó.

O’fán an beirt againn ’n-ár dtost ar feadó tamail mait. Ise faoi cútaó i ngeall ar ar fulainn sí féin— agus a tír. Mise ag maótnam ar ár gcruaó-cás. An fuireann go sgléipeac agus go hárd-glóraó agus go neam-aireaó. An áit uile go soillseaó lonnraó faoi na lampaib beaga aiblíse a bí ar gac daó dá bfuil ’san mboğa ceata. Ceól dá spreagaó ann— agus ní hé amáin go raib an gléas ceoil úo i n-an’ ceól a seinnt uairó féin, aót noótuigeadó sé cuimse pioctúirí ’san am céadna; an t-easaó áluinn, an abainn mear tapairó, an coil mór agus an gelaó ós cionn na gcrann, an múir agus an long dá bátaó inni. Aót ba beag an tsuim a cuir an beirt deóraióe a bí ’n-a suiróe ar don stól ’san gceól ná ins na pioctúirib ná ins an sgléip; bíodair go brónac agus go trom-croiróeac agus tráigeadóac an tsaogail ’n-a gcroiróe.

.

O’éirig an bean mór ruaó de preib. Cuir sí a dá lámh ’mo timceall, agus tosuis sí ’dom’ pógadó ós comair a raib ann.

VI.

NUAIR A BÍ AN COMRÁD A BÍ AR SIUBAL AG AN ÆPEAR
 BEAG BUIÖE AGUS AG AN MAIRNÉALAC CRIOCNUIÖTE,
 SIÜD FÁOI MO ÖÉIN IAD. ÖUAIL AN FEAR BEAG BUIÖE
 FÁOI AR AN STÖL LEM' AIS. ÖÉARFÁ ÖO RAIÖ SÉ LÁN-TSÁSTA
 LEIS FÉIN AGUS LEIS AN SAÖÖAL.

“A' ÖTIOCFÁ I N-ÉINÖIÖ LIOM-SA?” AR SEISEAN LIOM.

“CÁ MBÉINN A' ÖUL?” ARSA MISE.

“CEAL NAÖ N-AIÖNIÖEANN TÜ MÉ?”

“CÉ TÜ?”

Ö'INNIS SÉ SIN ÖOM. ÖEÖCAC A BÍ ANN A BÍÖD AG SIUBAL
 NA TÍRE. ÖÍ TAIÖBEÁNTAS AIÖE AGUS LEAR MAIÖ IONÖANTAS
 AGUS UACÖBÁS AGUS BEIÖIÖEAC ALITA AGUS EILE ANN. I
 NÉIRINN IS MÖ BÍÖD SÉ ACT ÖUR MINIC ÖUS SÉ CUAIRC AR
 LONNÖAIN LE ÖAOINE FÁÖÁIL LE ÖUL LEIS. ÖÁ MBÉAD AN
 ÖUINE FEILEAMNAC ANN, BÉAD PÁIÖE MAIÖ LE FÁÖÁIL AIÖE.

“CÉARD A BÉAD LE FÁÖÁIL AGAM-SA?” ARSA MISE.

“ÖEIC IS ÖÁ FICEAD 'SAN TSEÖCTMÁIN,” AGUS ÖO ÖEARC
 SÉ ÖO ÖÉAR ORM.

ÖA MÖR AN LEAR AIRÖIÖ É, ÖEAPAS, ACT NÁR ÖUBRAS SIN
 LEIS?

“TRÍ PUNNT,” ARSA MISE.

ÖOSUIÖ SÉ AG INNSEACT ÖOM NAÖ MBÉAD AON ÖEÖ LE
 ÖÉANAM AGAM ACT MO LEACT-ÖOS A ÖRÜÖAD ISTEAC FUM
 IONNUS NAÖ ÖFEICFÍ Í; ÖRUAIÖ FÁÖA ÖUB A ÖUR ORM; ÖACT
 ÖRÁNN A ÖUR AR MO ÖRUAIÖ; CÜPLA ÖÖREAD A LEIÖINT ANOIS
 AGUS ARÍS, LE UACÖBÁS A ÖUR AR AN ÖPÖBAL NUAIR A
 ÖIÖCFAIÖIS LE FÉACAINC ORM.

“TRÍ PUNNT,” ARSA MISE AN ACT-UAIR.

“BÍÖD SÉ 'N-A MARGADÖ,” AR SEISEAN, AGUS ÖÍN SÉ ROINN
 AIRÖIÖ ÖUSAM.

ÖEALLAS ÖO BEIÖ ROIME AR AN ÖEIC A ÖLOS MAIÖIN LÁ 'R
 N-A BÁRAC; Ö' FÁÖ SÉ SLÁN AGAM, AGUS Ö'IMÖIÖ LEIS.

Níor fánas féin i bpad 'n-a òidid. O'fásas slán agus beannaict ag an mnaoi móir ruaid, agus gluais liom 'san scaitair bis tugad dom 'san teac lóistín.

Ói an ceo go millteac. A leitid de ceo níor factas ariam ná ó sóin 'san scaitair. Ní béad don goir ag duine an bealac a déanam abailé.

Ceapas i dtosac, agus mé ag imteact liom 'san scaitair bis, go mba mór an beannaict ó Óia é sur casaó an seocac liom. Ní béad orm saoraidéact a déanam mar bí ceapta agam nuair o'fásas an teac. Óios ó baogal an ocrais agus an sabatair. Ói trí punnt 'san tseactmain de teact-istead agam. Trí punnt 'san tseactmain! Óa mór an t-airgead é. Is mé bí go sásta.

Act táinic brón mór ar mo éroidé 'n-a òidid sin. De réir a céile bí an brón ag teact orm. Níor féadas a óibirt. Nár óiolas mé féin ar trí punnt 'san tseactmain? Nac ndéarnas iongantag agus uatbás agus feic baogalta óiom féin? Óa mbéad fíos ag mo muintir agus mo éairde saoil é, nac aca béad an droc-meas orm? Go ndéanfad duine de mo slóinnead-sa gníom mar é—go mbéad sé 'n-a stáicín magaid ag an bpobal uile, agus go ndéanfad sé ar airgead é! Céard déarfai i nShallim? Bin í an ceist a cuireas orm féin, agus nac minic a cuir deoraidé boct fain ceist óa sahas air féin agus é i bpad ó n-a baile óutcais? Ói droc-meas agam orm féin. Óios leam óiom féin. O'imtis an náire. Táinic an fearg. Ói buile orm. Óios le mire. Na daoine a bí ag siubal an easáin, tiomáininn an caitair 'n-a mullac i n-don turas. Deirinn leo sur síleadar mé a leagad—mé féin agus mo caitair beag. Agus nuair a tosuisitóis ag sabail a leit-ugéil, tosuisinn ag easgaine orra, agus ag tabairt na miom. Cuir seo an-actas orm. Uatbás agus feic saogalta a bí ionnam anois, agus 'tuisge nac mbéad cead ag a leitid sin de duine a roga ruo a ráó?

‘Bí fear aḡ toul tarm—fear a raib culaic ḡalánta air—
aḡus d’iarras cipín air. ‘Bí sé ‘ḡá tadbairt dom nuair a
leigeas sḡread (ceapas an sḡread a bí ó’n b’fear beaḡ
buidé a cleactaó), aḡus dubras—“Nac b’feiceann tú
ḡur uactbás mé! uactbás! feic saogalta!” Act bí sé
imtiḡte ar nós na ḡaoite. Leis mé mo sean-sḡairt
ḡáirióe, aḡus níor stadas de’n sḡairt úo ḡo raib deóra
le mo súilib. ‘Ba mór an ḡreann an duine ḡalánta sin a
feiceál aḡ imteact ‘n-a éosanáirde. Is dóca ḡur síl
sé ḡur duine buile a bí aige ann i n’óairirib. Duine
buile! Nac é a bí aḡ toul amuóa? Nár dubras leis nac
raib ionnam act uactbás aḡus feic saogalta! . . .

Tá bótar mór leatán cois na haibne ‘san áit a rabas
anois. Tá tiḡte breáḡa móra ar an taoó ó tuairó de.
An abainn ar an taoó ó deas. Suidéacáin annseo aḡus
annsiúo le taoó na haibne. Croinnte breáḡa ḡlasa ar an
d’á taoó. Is minic a bíos daoine seacránaca aḡ caiteam
na hoirde ar na suideacáin úo. ‘Bí triúr ar an ḡcéad
suidéacáin an oirde ceómar seo. ‘Bíodar ‘n-a ḡcoolaó
nuair a táinic mé péin orra. Leigeas sḡread—sḡread an
fir buide—aḡus d’éirigeadar de ḡeit. Ó dá b’feicteá
an sḡannraó bí ‘n-a súilib! Tosuig mé aḡ cur díom :
Nac b’feiceann sib ḡur uactbás mé—uactbás aḡus feic
saogalta? ‘Bíodar ḡlanta leó marac ḡur dubras :
“Cupán caifé aḡus ruainne aráin—is mór atá sé aḡ
teastáil uaim anois. An mbéiró cupán aḡaib-se, a
cáirde?”

“Ar son Dé aḡus ná bí aḡ maḡaó fúinn,” arsa duine
aca.

“Ní aḡ maḡaó atáim. Act má’s ruo é nac dteas-
tuirgeann sé uaid, ná tagairó i n-éinóig liom.”

Leanadar mé. ‘Tuirge nac ḡcaitpinn an t-airḡeado? Nac
mbéadó an iomarca de aḡam feasta? Trí punnt ‘san
tseactmain! Ní béadó act a leat aḡam marac ḡur cáilleas

lúct mo ghéas. Is mairc a tárla go raib mé im' uaibás agus im' feic saogalta. Feic saogalta—tairniş an t-ainm go mór liom. Feic saogalta! Feic saogalta! Tosuigeas as ráð na bfochal arís agus arís eile ar nós páisde a béad as imirt éleas.

Act 'tuige nac scaitfinn an t-airgead? Şac truaşán a casað liom dubras leis mé a leanamaint agus cupán cairfé ól i n-éinriş liom. Dá şór de luct leanamna bí asam nuair a şroiceamar an áit a noioltar an cairfé.

Act ba mó go mór an t-uaibás an dá şór fear úo faoi n-a şcuid şlobal, agus iad 'dom' leanamaint érið an şceó, ná mise. Úiodar lom tanairde. Úi féadaint i búilib coða úioð ar feiceál an bíð úoib mar béad i súilib clogair. Úiodar préadta leis an bfuact agus leis an ocras. 'Şiad 'd'alp an biað agus an t-allus as tuitim anuas úioð le com te is bí an cairfé agus leis an baotár cuireadar orra féin 'şá ól. Úi sé com faða bin ó bí béile mairc bíð aca ceana nár féad cuid aca an lón a coimneál 'n-ambolş. . . .

"Tá sib-se go huuibásac agus go millteac agus go şráma," arsa mise, "ó beic i şcall agus i n-easbairð an airşid : uaibás mé féin, act go bfuilim as faşáil airşid ar a şon."

Úios as baint amac go deas 'san şcaint nuair a ruş an bean mór ruað a bí ar éosañlaact Impire Románaish greim orm.

"Cé nac bfuil tú sa mbaite fós?" ar sise. "Ní raib don ceart asam tú a leigint cun bealaish ar éor ar bit, ní raib sin. Ní leigfinn act oiread, dá mbéad don ceapad asam go mbeicéa as caiteam do coða ar an mbealac beo—leis an dream seo. . . ."

O'féac sí orra go fíocmar. Şilpeá go raib eagla ar éuid aca roimpi, şur aicnişeadar í. Teannadar amac uairi. O'imtiş cuid aca.

“Agus maidir leat-sa, a Míicil,” ar sise, “síleas go raib ciall agad, síleas sin. Tá freisin—marac an t-ól. Mise tá ’gá ráð, aét is agam-sa is fearr é. Ní féadfaid tú a dul abaille anois. Tá an bótar fada. Tá an ceó go millteac. Agus táir beagnac ólta . . . caiteiró tú teac i n-éinriú liom-sa anocht. Beiró pluid agad cois teinead go maidin. Beiró tú go compóirteac ann. Uimís ag imteac i n-ainm Dé. Nac millteac an oirde í? Go sábhairó Dia sinn! Ná bac leis an roca, a Míicil. Tiomáiniró mise tú. Sin é an caoi!”

Tiomáin sí an caoi maidir beag roca roimpi. Ceapfá gur páiste bí ionnam féin agus gurab ise mo máthair.

VII.

SROIĆEAMAR áit comnuirte na mná móire ruairde. Seómra mór folam i mbarr tiúe a bí aici. Ceapfá i dtosaic go raib sé folam i ndáiririb, aét ní raib. Bí leabairó ann, cineál leaptan; stól fada cois balla, aét maidir le bórd ná greitre ná deis le biaó a gléasaó, ní raib a rian ann.

Níl de solus ’san seómra mór aét a bfuil le fágáil ó’n teiniró aét ní beag linn an méiró sin. Tá an beirt agaimn ’n-ár suirde ós a comair ag cur síos ar a bfacamar de’n tsaogal, agus ar a dtarla úinn ó casaó ’san tír seo sinn. Agus nac ag an mnaoi móir ruairó atá na sgealta móra aét nac sgealta síde ná pinnsgealta bréagaca iad aét sgealta uatbáis agus bróin agus náire.

Anois agus arís, beireann sí ar mo lámh, agus tosuirgeann sí ’gá cuimilt go lágac cartannac mar cuimleá mo máthair fad ó í, agus mé ’mo páiste. An cucaic a bí orm amuis ar an tsráiró, agus mé ag dul amuró ’san sceó, tá sé imtiúte. Níl a rian orm anois. Táim com ciúin agus com lágac seanamail gráomar le

LEANB. LEAGANN AN ÆAN MÓR RUAD LAM AR MO LEACAINN—
AR AN LEACAINN ÚD A MILLEAD. NÍ CUIREANN A GRÁINNEACT
AON GRÁIN UIRRI-SE. DÉARFÁ SUR MÓ AN CION ATÁ AICI
ORM MAR SEALL AIR, AGUS LE SOLUS NA TEINEAD FEICTEAR
DOM SO BÞUIL TRUAIÐ—SO BÞUIL AN-TRUAIÐ AICI DOM.
TRUAIÐ MAR BÉAD AS MO MÁTAR DOM DÁ BÞEICEAD SÍ ANOIS
MÉ. LEIGIM SIAR MO CEANN AR A SUALAINN AGUS MO DÁ
BÞUIL DÚNTA ASAM. CEAPAS, AR FEAD AON NÓIMÉIDÍN BÍG
AMÁIN, SURAB Í MO MÁTAR A BÍ ASAM ANN, AGUS NAÉ RAIB
IONNAM-SA ACT PÁISDE. . . .

TÁ AN TEINE ÍOIGTE BEAGNAC. NÍ AR AN STÓL ATÁIM ANOIS
ACT 'MO LUIGE AR AN URLÁR AGUS SEAN-PLUID Ó LEADAIÐ NA
Mná MÓIRE RUAIÐE, MO TIMCEALL. ISE 'N-A SUÍÐE LEM' AIS
AR AN URLÁR AS IARRAIÐ AN BRÓN MÓR A BÍ AS TEACT ORM AN
AC-UAIR A DÍBIRT. NÍ MAIT LÉITÍ MÉ FEICEÁL FAOI BRÓN.
U'FEARR LÉITÍ AN FEARGS FÉIN NÁ É SIN. TOSUIGEANN SÍ AS
CRÓNÁN ÓS ÍSEAL :

“ Seo mar a cuirinn mo leanb 'a coidlad,
I scliabán óir ar urlár sócair,
nó. . . .”

NÍ TÍG LÉITÍ AN CUID EILE DE'N RANN A CRÍOCNUGAD, ACT
NÍ CUIREANN SIN AON BAC UIRRI. DUBAIRT SÍ CÚPLA FOCAL NAÉ
RAIB MÓRÁN CÉILLE IONNTA, ACT A D'FEIL DO'N RANNAIÐEACT,
AGUS CRÍOCNUIG SÍ ANNSIN É :

“ . . . agus an saot 'sá bogað.”

DUBAIRT SÍ AN MÉID SIN ARÍS AGUS ARÍS EILE SO RABAS
BEAGNAC 'MO COIDLAD. CEAP SISE SO RABAS 'MO COIDLAD I
SCPART, MAR D'ÉIRIG SÍ SO HÉASGAIÐ, AGUS CAIT SÍ Í FÉIN
AR AN LEADAIÐ. NÍ RAIB UAITÍ ACT COIDLAD A CUR ORM FÉIN
LEIS AN SCRÓNÁN.

ÓUISIGEAS. BÍ SOLUS BEAG AS TEACT Ó'N TEINIÐ FÓS. BÍ
AN CEÓ AS TEACT ISTEAC TRÍD AN BÞUINNEÓIG, AGUS TRÍD AN

DORAS, agus anuas trío an sinné. An cácair mór 'n-a tost, aét go sgoispeá fuaim anois agus arís, agus naé mbéaó fíos aghaó cé as a dtáinic sé, aét go sgeapfá go raib an fuaim sin an-acar uait—go sgeapfá go raib sí na mílte míle uait, dá n-abruigíteá é.

Ní raib an bean mór ruaó 'n-a coolaó. Bí aghaó tugta aici ar an mballa, agus í as sol go trom. Uaireanta, ceapainn naé as sol a bí sí ar cor ar bit, aét sur meadócan mór a bí ar a croíde, agus sur as iarraio a cáiteam ói a bí sí. Bíoó sí an-ciúin, ar feaó tuairim 's óá nóiméio, agus annsin leigeadó sí streancán eile aisti, agus naé streancán leigeadó sí aisti, ceapfá uirri go raib an meadócan mór úo a bí ar a croíde as éirse óe agus as teaét aníos 'n-a sgoirnaig. Raóainn-se aici le n-a sásuagáó muna mbéaó sur ceapas go mb'feárrde í an sol. Connaiceas mná as caoineaó ceana agus is mór an maic a rinne sé dóib. . . .

Cuir sí cosg léiti féin faoi deireaó. Is dóca go raib coolaó as teaét uirri. Bíos féin as tuicim 'mo coolaó nuair a tughas faoi deara go raib solus 'san seómra a bí tíos fúinn. Ní raib ioir an dá áic aét na cláraóca, agus bí an solus as teaét aníos trío na siúntaócaib. Stábla a bí fúinn, agus coinniig torann na sgeapall a bí óá seolaó isteaé ann, tar éis a beic as obair dóib i sgeaiteam na hoíóce, ó coolaó mé go raib sé beagnaó 'n-a lá.

Ní ceapfá ar an mnaoi móir ruaio ar maidin go ndéarna sí sol ariam. Bí sí com meióreaó leis an bfuiseóig a béaó i n-áirde 'san spéir, agus com troig-éasghaio leis an sgeislín cloc as gléasaó proinne ói. Ní rabas féin aét ioir coolaó agus dúiseaét nuair cuallas as casaó amháin í, agus í i mbun na hoibre ar feaó an acair.

Nuair a bí an biaó caicte aghainn bí sé as tarraint ar an deic a élog. Cuamar amac go n-ólfaó sinn an

deoch deireannaic le céile. Uí sgrata ban 'san teac óil, agus ar ndóig bí toga na haithe aca ar an mnaoi móir ruaid. Ní rabamar i bfuad ann go ndeaca sí amac. Uí dearmad déanta aici ar rud eicint 'san seómra.

Tosuiḡ na mná as cur síos uirri. Uí toga aithe uirri 'san scomarsanaic. Nár sábháil sí triúr a bí óá mbátao 'san abainn? Nac bfuair sí molaó mór ar a son? Agus teistear ó dream daoine a cuir suim 'san obair sin? Fuair go dearbta—aic go raib an teistear—bonn óir a bí ann—ólta i bfuad ó son. Sin a raib de loct ar mias mór mar tughadar uirri. Agus oíóce eile nuair a bí, capall mire as imteac trío an tsráid ar cosanáirde, nár rug sí air agus nac scoinneócaó sí é, freisin, marac gur tuit sí agus gur bhris sí a cos? Agus an póilíó a leas sí oíóce a bí sí ar meisge! Is as an ngníomh sin a bíodar as baint an ḡrinn! Nár suíó sí ar a éliabrac, agus le teann dānuigead' nár bain sí fead as an bfeadóig a bí 'n-a brollac aige?

Táinig sí féin isteaic, agus cuir sin cosḡ leis an scaint.

Uí orm féin beic as imteac. Béaó an fear beas buide as fuireac liom. O'págas slán agus beannaic as an mnaoi móir ruaid, agus o'imcig liom go deifreac. Aic is iomda uair 'n-a óiaio sin a cuimnigear uirri, is iomda uair a ceapas cuairt a tabairt ar an mnaoi móir ruaid úo a raib éadan uirri mar béaó ar Impire Rómānac. Uí sé i ndán dom i feiceál arís.

Uí an fear beas buide rómam 'san teac ósda.

VIII.

TÁMUID AS TABAIRT TURAIS NA HÉIREANN FAOI LÁTAIR —mé féin agus an fear beas buide agus a cuio uaebás agus a cuio iongantas agus a cuio beicrdeac allca. Tá an mnam siubalta againn, sac uile baile ann

ó Pórtláirge go Luimneac. Aréir 'seadó sroiceamar
 Šaillim, an áit ar rugadó mé.

Bionn mór-šiuabal ašainn i nšac baile, an céad lá,
 ionnus go mbeidó fíos aš an bpobal go bfuil an fear
 buide ašus a čaisbeántas ar fašáil. Bim féin 'san mór-
 šiuabal úd i gcomnuide. Táim 'sa láčair inoiu ar
 sráideannaib na Šaillime. Mé 'mo šuide i n-áirde ar
 éarbad. Slabra mór práis faoi mo múneál ašus é i
 bfastóó i n-íóctar an éarbad. Ceann eile faoi mo com.
 Šruais fáda 'dub aš tuitim anuas ar mo šuailluib. An
 šruais úd i n-aimréidó 'n-a slámannaib móra ionnus go
 bpoluigeann sí m' éadan nuair a bainim crataó asam
 féin. Acť tá m' éadan com breáš daitte sin is nac
 bfuil cead ašam a folušaó. Craitim mo ceann arís le n-a
 réidteac, ašus nuair a čraitim, déanann na slabraí
 móra práis torann mór. Tá orm annsin sšread a
 leisint—an sšread a leisias an oioče úd a bios aš
 dul amúda 'san šceó. Annsin tosuišeann lučt na bfuip
 (atá timceall orm feadó an acair) 'dom' lasšadó le fuip-
 eannaib fáda cruada! Druideann na daoine amac uada
 ašus easla orra. Acť dá mbéadó fíos aca é! ní' l san
 sšread, ašus 'sna slabraib ašus 'sna fuipeannaib fáda
 cruada acť cuid de čleasaidéacť an fír big buide leis
 na daoine a mealladó isteač čuiše tráčnóna. . . .

Ašus sin é an bealač ar céad-čaisdealas sráideanna
 na Šaillime, čar éis mé beic imčište an oiread sin de
 bliadóantaib. Ní mar síltear déantar.

Feicim cuid maic de mo lučt aiteantais ar na sráiduib.
 Ní aicnišeann siad mé. Cé'n čaoi a n-aicneóčadó ašus an
 bail atá orm? Dá mbéadó don čeapadó ašam go n-aic-
 neóčadó, ar n'óiš, ní leisfeadó náire 'dom a teacť. . . .
 Téišim čar an teacť 'n-ar rugadó mé. Cé atá 'n-a
 comnuide ann anois? Nac cuma 'dom? Ní comnóčadó-sa
 ann arís čoiče. 'Sé an bealač atá le dul ašainn, an

bealaic a cleaictuigeas nuair a bhínn ag toul ar sgoil fao ó. Tosuigeann na sean-cuimní ag brúgadh isteach orm, agus mé ag déanamh spóirt do mhuintir mo baile tuitéais. Tagann cumha agus uaigneas orm mé beic 'mo baile tuitéais agus gan duine ná deoraíde dom' aitheachtáil. Aithníim-se cuid maic de na daoine atá mo timcheall. Nac ar Máirtín Mac Gabann annsúo talu a béad an t-iongantás dá nglaoðainn air! Ceapfao an duine boct simplíde sin go raib deoraídeacht agam dá bhiafruiginn de cé goio ganodal nóra ní máille.

“A Máirtín! A Máirtín,” arsa mise i n-áro mo goca, “cé goio an ganodal?”

Pléasg a raib ann ag gáiriúde agus ag maigadh faoi Máirtín boct. Bí ríméad an domáin ar an bfeair beag buíde. Nac iad a béad ag teacht isteach cuige tráthnóna? Nac é déanfao an t-airgead? Táinig meangadh gáiriúde ar a béal agus tosuisg sé ag niúe a lám i n-aer, bí sé comh sásta sin. . . .

Acet marbhócaíó mé an bioránac buíde bradaic úo lá eicint. Nac é cuireanns gráin orm? Cé'n tubaisde a bí orm go dtugas mo corp oó ar trí punnt 'san tseacht-main? Cé'n mí-áó bí orm go noeárnas uaebás agus iongantás oiom féin? Mar gheall ar an airgead, an ead? Ná habair é. Cé bí i n-an' airgead a caitead liom-sa nuair a bí sé agam? ('Tuisge a mbíonn leisg ar duine a ráo leis féin go mb' fóbair oó bás o'fásáil leis an ocras uair, agus go n-abruigeann sé le duine eile é?) . . . An fear beag buíde a méall mé le n-a cuid airgid. Nárb' é an diabhal é? Óra, a fear big buíde, nac mise o'féadfao tú a taictad, pé aca diabhal nó aingeal tú? Nac orm a béad an t-aiteas nuair o'feicfinn an dat liaic-gorm ag teacht ar t'éadan sálaic buíde? Nac orm a béad an tógbáil croiúde agus mé ag sgrúduigadh na mball nouú o'fásfao lorg mo méar ar do caol-sgriúis? Nac

mé casfað an port le haoibneas nuair o'feicfinn na súile as éirge amac as do ceann mar béaó dá uib cearc ann, agus iad as dul i méid, as dul i méid i gcóinnuíde . . . ?

Cuairó sé féin cart ar an bpointe seo. Ar feiceál óó com corruigte is bios táinic misneac mór cuige. Cearp sé gurab amlair a bios as iarraio sganhraó agus alltact a cur ar na daoine le n-a meallaó isteaó cuige tráchnóna. Toşa fir a bí ionnam. Déaraó sé dom an ceitre punnt 'san tseactmain a bios 'iarraio air ar maidin. O'fiú tuilleaó mé. Dearc sé orm, agus tosuis as caoóað na súl i dtreoó go dtuisfinn uairó go raib sé sásta a tabairt dom. Cuir sé a ceitre méar i n-áirde. Caoó sé na súile an aó-uair. Bí buile as teaóct orm féin. Cearó mar geall air go raib sé as maşaó fúm ar an gcuma sin? Náe rabas as déanam a saióbris? Maraó mise an dtiocfaó duine ar bit cuige? Cá mbéiois as teaóct?

Tugas cor. Ba mór an croíde a tug sé dom com breáó teann lán-láir is bí na féiteaca in mo leaó-lám. Tosuis an slabra ar craóað ar nós na gcloşán mbeas práis feictear faoi muineál capall go minic. Leigeas liúó asam, liúó millteaó fearşac, aóct gur ar an bfear beas buíde a leigeas an liúó. Nuair a leigeas an liúó úó, dearc mo duine orm, mar ní hé sin an liúó a cleaótuigeas roime seo. Níor ceap sé go raib sé ionnam liúó de'n tşaşas sin a leigint cor ar bit. Aóct nuair a connaic sé an fearş agus an şráin agus an t-olc as baint na sál óá céile 'mo súilib agus 'mo şruairó óaitte, ní raib don fear i nşallim com sásta leis. Tosuis air mar béaó sé as nişe a lám i n-aer, agus as meanşaó şáiríde.

Sin beataó a bí leis nuair a bioó sé an-tşasta in 'intinn.

Cuimnişeas ar an bpiostal a ceannuigeas an oíóce faó

ó ó'n mairnéala. Úí sé i bpóca mo bhríde fós. An scaitpinn é? An raib sé de misneac agam piléar a cur tríd a croíde? Ó! dá mbéinn i n-áit ar bit eile act i n-shaillim, áit a n-aitneócaí mé sul a scroópaí mé, ní fada go mbéiteá-sa ar lár, a fírin bis buíde.

Dearc sé orm arís. Ní deárnas act mo teanga a cur amac leis, agus torann gránna a déanam le mo béal. Tosuis sé ag gáiriú. Tosuis a raib ar an tsráid ag gáiriú. Cloispeá sac sgairt uata míle i gcéin.

Cualas féin sac sgairt a leigeadar. Cualas an fear beas buíde ag basairt ar an sluag fanaact amac uaim, go rabas ar mire, act "tagairt anoct," adreid sé 'n-a sean-béic, "tagairt anoct go bfeicid sib é. Dá pigin an tuine—sin a' méid. 'Sé uabás an domain é—uabás an domain é—uabás an domain—tagairt anoct agus innseócar díb na gníomarta iongantaca a rinne sé. Tagairt anoct! Tagairt anoct! dá pigin an tuine—sin a' méid! Dá pigin an tuine leis an uabás mór feiceál—le labairt leis, le lám a leagaint air, dá pigin an tuine!"

Úí mo súile dúnta agam féin, agus gan áird agam ar tuda. Act bí glór an fíir bis buíde agus sgreadgail an tsluaig ag déanam ceoil mí-aitneamais in mo cluasaid, dom' buídeacas.

Níor céapas ariam go dtí an lá sin go mba mór an beannaact ó Úia a beit boðar.

IX.

AR fillead dúinn cuig an páirc 'n-a raib taisbeántas an fíir bis buíde, cuairt mé féin istead 'mo boða le mo sgíe a leigint agus le mo smaointe a déanam.

Uaineas díom an folc dub bréagac agus na slabraí móra práis agus an cóta ioldatac a mb'éigín dom a

éadteam 'san mór-siubal. Tarraingeas éagam leabhar
 beas amrán agus éromas ar a léigeadó. Act ní mórán
 de na hamrán a léigead; bí an oiread sin gleó as muintir
 an fír big buíde nár féaduas na síle a éinneál ar an
 leabhar. Cuid aca as tabairt aire do na beiridighib aitta;
 cuid eile as cur cuailí i dtalam agus as tógbáil na
 mboctán agus na n-árus canbáis; cuid eile as cur deis
 ar na báir luasgáin; beirt nó triúr i leatcaob as gléasaó
 bíó; bean ós i n-áirde ar muin capail báin agus í gléasta
 ar nós bainríogna na síde 'sna sgealta; fear ós árd
 caol agus fuip 'n-a glaic as riteact i ndiaid an éapail;
 a sruaó daicte go breá as aise, agus caipín árd cúinneac
 ar a éann; marac an caipín agus an daic ní éapfá go
 raib don baint aise leis an dtaisbeántas ar éor ar bit,
 óir nac raib culaic a éirde air fós; an fear beas buíde
 féin ar a sócamlaic i n-áirde ar éarbad órda sgeatánac
 mar béad rí ar a éatáoir ríogda, agus é as riaraó na
 hoibre go léir. Iad uile as easgaine agus as clamsár
 agus as tabairt na mionn, act mise amán agus mé as
 iarraid mo leabhairín amrán a léigeadó. 'Sead, mé féin—
 agus an éan reammar.

Connaiceas éagam í; síud treasna na páirce í agus
 mias mór ar iomcur aici. Da geall le luings móir í a
 béad ar luasgán ar éarr na dtonn leis an siubal a bí
 fuici. Sílféa go ndóirtfead sí a raib ar an méis sac
 nóiméad act ní dóirtead 'n-a diaid sin.

Seas sí i mbéal an dorais, agus dá mbéad fonn
 léigteóireacta orm féin ní féadfaim focal a léigeadó,
 mar éain sise solus na sgréine díom le n-a méad
 uatbásac.

Feic eile a bí as an éfear beas buíde a bí innti síud.
 Ní raib sí an-reammar amac is amac i dtosac; o'feicfeá
 mná a bí níos raime ná í nac raib i n-don taisbeántas,
 duvradó liom. Act bí sí an-iseal, agus ba millteac mór

an ceann a bí uirri. Agus nac í a bí leatán-slinneánac mór-lámác trom-éatramnac! Agus is as tuitim i bfeoil a bí sí sac uile lá, mar ní bíod faic le déanam aici aet a dóctain mór a ite agus a ól. Duine a d'feicfead an biað borb blasta agus na deocá láire polláine geibead sí ó'n bfeair beas buide molfad sé a féile agus a flaiteamalact.

Agus nac aici a bí an dúil éráirte 'sna biaðaið borba agus 'sna deocaið milse? Nac í bí i n-an' coitlad go trom ar fead dá uair déas de'n clog? Bí sí leisgeamail spadóanta ó nádúir. Bí sí trom mall rişin réir. Ní raib don ní ab' feárr léiti ná a dóctain mór beic ite agus ólta aici agus í féin a éiteam 'san bfeair fada lá samraio dá şorað féin le şreim. D'fanad sí mar sin ar fead an lae móir fada ó dub go dub şan cor ná car a éur ói aet 'comfad 's a béad sí as alpað an bío.

Ní ionşnad ar bit é go raib sí as dul i bfeoil de réir an lae. Ní ionşnad ar bit é go raib an fear beas buide sásta agus lán-tsásta 'n-a aigne. Ní ionşnad ar bit é go mbíod sé as nişe a lám 'san aer ar dearcad uirri ó. Déamán pişin a bí uaiti aet an oiread. Bí sí sásta le şreim a béil. Agus nuair d'feicfeá şléasta i (şléasad ar bealac í is go şceappá go raib sí i bpað nios raime ná bí), dearfá go mba cóir do'n fear beas buide a beic sásta le saotar a lám.

Táinic sí isteaç i lár an boða.

"féac a bfuil asam duit," ar sise as tasbaint na méise móire dom, "ruinne de sícin, agus ruinne de basún méic, cabáiste bán, fatai plúraça, súsłac. . . ."

Nuair adubairt sí an focal súsłac, do stad sí. Do dúin sí a dá súil beasnac, do buail sí a dá beal i n-aşaró a céile mar béad dúil mór aici beic 'şá şluşad. Má bí cosamlaet an aicis ar aşaró duine ariam, bí an éosamlaet úd uirri-se.

40
“Ruainne de bázún méit,” arsa mise. Bí punnt ar a laigeadó ann.

“Beir air,” ar sise, “baò cóir ocras a beit ort.”

Leas sí an mias ar an talam le mo taob. Súit sise ar an taob eile òí.

“Íosairó mé féin greim de’n tsicín,” ar sise, agus tosuiğ uirri as ite go halpac.

Sílréá go raib cineál náire uirri faoi’n méir a bí sí féin ite agus a laigeadó is bí itte asam-sa.

“Tuige nac bpuil tú ’gá ite?” ar sise, agus greim mór méit ’n-a béal féin agus an súglac as tuitim anuas ar a brollac.

“San don ocras a beit orm,” arsa mise.

“Sin uait siar do lám. Tao’ tiar òiot. Sin é é.”

Rinneas amlaró. Bí canna mór leanna taob tiar òiom. O’ólas blogam as, agus síneas cuici é.

“Nac asad atá an dúil ’san léigteóiread,” ars’ an bean reamár, as breit ar an leabairín beas amrán o’fásas tarm ar teadct istead òí.

An t-amrán a bios féin a léigeadó sul a dtáinic sí, sin é an ceann ar tosuiğ sise air.

“Rise up, Willie Reilly,” ar sise, adct b’éisim oí an greim a bí ’n-a béal a slogadó i dtosad.

“Rise up, Willie Reilly,” ar sise, “and come along with me,
I’m goin’ to leave my father’s house, and quit this countiree,
To leave my father’s houses, his dwellings, and free lands,
And go along with Reilly, as you may understand.”

“Ó! nac áluinn é,” ar sise, nuair a bí an méir sin léigte aici, adct nac raib a fíos asam féin go cinnte an

é an t-amhrán a bhí go hálainn nó an píosa de sícín a cuir sí 'n-a béal nuair a bhí sé críochnuigthe aici.

Bhí muintir an fíor bhí bairde ar a noiceall fós. Iad as easgaine agus as tabairt na mionn. An óighean a raib culaic bainriogha na síde uirri, bhí sí i n-áirde ar an scapall bán, agus í as tabairt na léim trí fonnsa órda 'comfao 's a bhí an t-eac as imteacht timceall an fáinne. Acé bhí cosg le búirtíl na mbeirídeac ailtá. Bhí a mbolg lán.

"Is mictio duit a beic as imteacht feasta," arsa mise leis an mnaoi reamair.

"Nac bfuil sé sátae luac asam fós?" ar sise as teannaó isteaé cuagam.

"Is annseo is socamlaiqe agus is suaimniqe a béas mé," ar sise agus leis sí siar a ceann ar m'uéc.

X.

MUNA mbéaó go dtáinic an fear beas bairde féin le mo gléasaó agus le caoi a cur orm i scoimair na hoirde, ní dóca go n-imteócaó sí ar cor ar bit.

Cuireaó an folc dub bréagac ar mo ceann arís. Cuireaó na slabraí práis faoi mo muineál agus faoi mo com. (Bhí mo sruaó daicte ceana). Sáiteaó na cosa isteaé fúm. Cuireaó an cóta mór ioldatac 'mo timceall. Lasaó an trillseán ós mo cíonn, agus leis an scapall a mbíod sé as luasgaó le scaoic, agus na sgáilí as teacé 7 as imteacé ar m'eadan dearfá go raib mé i bfaó níos sranna ná mar bhí.

Do hosgluigeaó na seataí, agus tosuis na daoine as teacé isteaé. Seárr-bodaic a bfuirmór. Nac orra a bhí an meoir? Nac iad a bhí sgléipeac? Nac iad a cuir suim i nsaé ruo? Cinneann sé ar an bfeair beas bairde

smaect a cur orra. Cinneann sé ar a luict conanta a sceannsuḡad. Ní'l ceannsuḡad 'n-a scionn. Cuid aca as iarraid amarc faḡáil orm féin tríd na siúntaéaiḡ atá idir cláraéaiḡ an boḡa. Dream eile as léiḡead fḡra atá ós cionn an dorais. Léiḡeann siad na focail go mall riḡin mar ḡaoine naé raib mórán cleaécta aca ar an léiḡ-teóireact. Cluinnim ḡac focal :

SEÓIRSE COFF,

ÓÁ An fear buile, atá ḡan cos ḡan lám. Féaéaiḡ ar an bpolc ḡruaiḡe atá air nár ḡearraḡ le
 p ÓÁ bliadain déas, agus an féaéaint nimneac
 1 atá 'na súilib. Marbuiḡ sé oétar fear 'san
 ḡ nḡearmáin. Casbáinfeair an ḡian mór faḡa
 1 le n-a ndéarna sé an ḡníom uatḡásac, agus
 n. rian na fola le feiceál uirri fḡs féin.

“Óá piḡin! ó óá mbéaḡ leitḡpiḡin eile asam raéainn isteaé,” arsa stócaé díob.

“Déaraid mise piḡin duit ar an sean-ḡin duiḡ, a Marcuisín.”

“Ói tú sásta piḡin ḡo leitḡ éabairt uirri inḡé,” arsa Marcuisín.

“Ói . . . aét . . . aét is mian liom an fear buile feiceál——”

“Tabair an piḡin ḡo leitḡ dom,” arsa Marcuisín arís, agus an ḡian duiḡ 'n-a ḡlaic aise agus é as ḡriḡad an stócais eile léiti. Ói seisean idir óá comairle. Ói duiḡ mór 'san ḡin aise, aét óá ḡaraḡ sé le n-a cuid airḡid ní féaḡfaḡ sé mise feiceál.

“Tabair an piḡin ḡo leitḡ dom,” arsa Marcuisín, “—— agus . . . agus innseó' mé duit 'é uile sórt faoi nuair a éasas mé amaé.”

Fuair sé an t-airḡead.

Táinig beirt eile isteach. Agus beirt eile. Agus bíodar as teacht agus as imteacht go raib cuid maic de'n oirdce caithe. Shac focal a tigeadh amac as a mbéal, ní bfuair eas ann aet masla. Aet ar ndóig, níor ceapadar gur tuisgeas a scaint ar cor ar bit. Ar a son sin, cuireadar gráin orm. Dá mba' i n-don baile eile béinn, ní cuirfinn suim 'n-a nglór, aet annseo i n-shaillim, an áit a rugadh mé! Dá mbéadh fíos aca cé bí aca ann! Dá mbéadh fíos aca go mba duine díob féin a bí 'n-a staic uachtáris agus iongantais aca!

Shab fearg mé. Shab cuitac agus buile agus fuac mé. Céard o'féadfaim a déanam le uaman a cur orra? Níor éirigh liom cuimneam ar don beart. 'Tuisge a mbeoís as teacht as féadaint orm-sa? Nac fear a bí ionnam? Nac raib ciall agus meabair agus tuisaint asam ar nós shac uile fear? An Críostaithe iad? An Críostaithe í an bean óg dátaimail úo tall atá as féadaint orm anois? Agus ní truaig atá aici dom (má's fíor dá súilib), aet go bfuil uachtáris agus alltaet uirri go mbéadh mo leitéro-se beo ar cor ar bit. Tis crachadh ball uirri ar feiceál na sgeime fuilteige oí. Aet fan. Cuirpró mise eagla ort, i ndáirírib, a óigbean áluinn.

"Ó, a mícíl," ar sí leis an bfeair óg a bí i n-éindígh léití, "ó, a mícíl," ar sise, "abair le Máire teacht isteach; a leitéro de radarc ní feicpró sí arís coróce."

"Tá cineál sgáta uirri agus an bealach atá léití —" ars' eisean, aet nár cuala mé féin é. "A Máire! a Máire! Shab i leit go bfeicpró tú é," ars' an bean óg as dul go doras an bóta agus shan don áird aici ar glórtáib an fíor a bí i n-éindígh léití, "a leitéro de iongantais ní faca do dá súil pós ariam."

Táinig Máire isteach, aet níor tuisgeas sunndas oí. Bí mo dá súil ar dúnao asam, agus mé as iarraio a beic as cuimneam céard ab' fearr a déanam le mór-eagla

A CUR ORRA. BÍ AN SĜIAN FUILTEAC Í LÁIM NA MNÁ TÁINIC ISTEAC Í OTOSAC AĜUS Í AĜ IARRAIÓ AR AN MNAOI EILE BREIT UIRRI.

NUAIR A ŚÍL SÍ SIN A DĒANAM (NÍ RAIÓ FÍOS AĜAM-SA ĜO RAIÓ SÍ LE N-A DĒANAM MAR BÍ NA SÚILE DÚNTA AĜAM), CUIREAS COSAMLAĆT FÍOCMAR ORM FÉIN, LEIĜEAS DÁ BÚIRT UACBÁSAC' ASAM, MAR LEIĜFEADÓ TARÓ AĜUS AN SĜIAN AR A SĜÓRNAĆ, AĜUS ĆOSUIĜEAS AĜ CUR NA ĜCOR DÍOM AR NÓS EASCON A BÉADÓ I NĜREIM ĜLAICE AĜ DUINE. ĆUIT AN SĜIAN Ó N-A LÁIM. IS BEAĜ NAĆ NĒEACÁ SÍ FÉIN I LAIĜE. MARAC AN FEAR A BÍ I N-ÉINDIĜ LÉITÍ—A FEAR FÉIN A BÍ ANN FUAIREAS AMAĆ 'NA DÍAIÓ SIN—MUNA MBÉADÓ EISEAN, BÍ SÍ 'N-A CNAP AR URLÁR AN BÓTA.

BÍ RÍMÉADÓ ORM ĜUR SĜANNRUIĜEAS IAD. MARAC CŌM BREÁĜ PÉACAC DĒAĜ-CUMĆA IS BÍ AN CÉAD BEAN A TÁINIC ISTEAC NÍ BACPAINN LEÓ. NAĆ IAD A BÍ ĜAN MÚINEADÓ IS A ĆEACĆ AĜ BREACNUĜADÓ AR DUINE DEM' SÓRT-SA! MISE MO BANNAIÓE NAĆ DTIOCFAIÓ SÍAD AN AC-UAIR! FUAIREADAR A NĒÓĆAIN AN TURAS SEO.

AN BEAN A BÍ AĜ DUL I LAIĜE, BÍODAR 'ĜÁ BREIT AMAĆ FAOI'N AER.

“A MÍCÍL! A MÍCÍL!” AR SISE ĜO TRUAIĜMÉILEAC,
“'TUIĜE AR ĆUS TÚ ANNSEO MÉ?”

D'OSĜLUIĜEAS FÉIN NA SÚILE ĜO TOBANN NUAIR D'AIRIĜ MÉ AN ĜLÓR. NAĆ MÉ D'AIĆNIĜ AN BEAN AR LÉITÍ AN ĜLÓR!

BÍOS AR TÍ ĜLAODAC UIRRI AĜUS INNSEACĆ DÍ CÉ BÍ AICI ANN NUAIR A TÁINIC AN FEAR BEAĜ BUIÓE FÉIN ISTEAC. NÍ FACA TÚ ARIAM FEAR BA RÍMÉADAIĜE NÁ É. CUALA SÉ AN DÁ BÚIRT ÚD A CUIR MÉ DÍOM AN TAOD EILE DE'N PÁIRC.

“ORM A BÍ AN T-AD AN CÉAD LÁ CASAÓ LIOM TÚ!” AR SEISEAN AN NIĜE A LÁM I N-AER. “MÁ LEIĜEANN TÚ DÁ SĜAIRĆ MAR AN DÁ SĜAIRĆ ÚD TRÍ HUAIRE ĜAC OIÓĆE, BÉARAIÓ MÉ CÚIĜ PUNNT 'SAN TSEACĆMAIN DUIT.”

ĆOSUIĜ SÉ AĜ CAINĆ LEIS FÉIN AĜ IMĆEACĆ DÓ, AĜUS AĜ

ceapadó go ndéanfaimh cleas éigin a cuirfeadó sáct ar a comarsain. Gleó agus torann taob amuis 'san bpáirc. Sairt-innleaca as gabáil ceoil agus as sgréadéail sacré uair. Sfairteaca sáiríde ó dream annseo. Slórta feargaca basartaaca ó dream tál.

Act ní raib don áiro asam ar a raib ar siubal. Oireadó is don liúg amáin eile níor leigeas asam. Ní raib de cosamlaact orm act an cosamlaact bíod ar an mnaoi reamair agus a dóctain mór itte agus ólta aici. Mo ceann leigte siar. Mo dá súil leat-dúnta. San cor asam act oireadó leis an scuaille bí i dtalam lem' ais. Act má bí cosamlaact an tsuaimnis agus an tsóga orm, ní suaimneas ná sóg bí 'mo croíde. Ó d'imtíg Máire agus a fear níor fan don misneac asam. An buile agus an gráin agus an cutac bí as gabáil dom i scaiteam an lae, ó sroiceas mo baile dútcas, bíodar sarta liom. Act níor fás sin mé san a beic corruigte, agus corruigte go mór. Corruigte mar bíos an fairrge tar éis na saoithe móire. Ní haon droc-cinneamain a rug orm ceapas. Mé féin agus mé féin amáin ba ciontac le n-a dtarla dom. 'Tuirge nac raib sé de rat orm í pósadó, bíod is go rabamar ar beagán féin? Dá bpósainn, ár ndóig béadó lút na ngeas asam anois, béadó bean asam, agus dá mb 'é toil Dé é, béadó clann mac agus iníean as éirge suas 'mo timceall. . . .

An smaoineadó deireannac seo táinig cuşam, is mór a cuairó sé ar mo croíde. Agus mar ba gnátaac liom, nuair a tosuisinn as déanam mactnam ar na beannaictaib nár seoladó 'mo treó ariam, bíodar le feiceál go soiléir asam, ós comair súl m'intinne, 'n-a bpioctúirib breásta daítte agus iad as teact agus as imteact san faoiseam.

Ní raib don áiro asam ar an bpeir beas buíde a bí dom' gríosadó agus as iarraidó orm sgréac eile a cur óiom; ní raib don áiro asam ar an tormán bí taob amuis

'San bpáirc; ní raib don áird agham ar na Sallimigib bí ag teact 'n-a dtréadaib lem' infiucao. Na pioctúirí iol'adaca seo, agus iad-san amáin, bí ag déanamh imníde dom.

'San gcéad pioctúir, bí teac deas teólaíde ar imeall coille craobaiže; caise beag ag dul trío an scoill, agus 'gá caiteamh féin le pánaí na scarraig a bí ar an taob tiar n'oeas de'n coill; an coill féin faoi blát; baluit cumra na sgeice báine agus an éno capail agus na scrann siumaise 'mo sróin; an oíde ag tuitim; mé féin ag déanamh an bealaig abail trío an scoill; mé trom tuirseac traocra de bárr oibre an lae; lampa crocra ar balla an tige taob istig le mo treórucao; bean ag gabáil anonn 's anall ar fuo an tige aet nac bpeicpinn aet ar dul tar doras nó fuinneois di.

Duailim istea. Cluinim glórca boza binne na bpáisoi ag dul tar tairsig dom. Éirigeann siad le fáiltiucao romam. Pógaim páoruig agus b'riúin agus imtígeann leo le hinnseact dá mátair go bfuilim féin tagra. Tis an mátair—an iongnao ar bit é surab i Máire conn-aiceas agus Colm ar a sualainn aici? Aet ní'l sé an-réio eisean a sásucao. Tá súil aige le roinnt uball. Nár g'eallas do ar maidin iad? . . .

Aet d'imtí sin agus táinic seo. Táinic an aicbliadaoin. Bí Colm i n-an' siubal go deas uair féin. Briste beag glúnae air. Folt dub cas ag tuitim anuas ar a suailniú air. É dom' leanamaint trío an scoill, agus a glór ag déanamh ceoil dom. . . .

Aet ní'l ann aet aistling bréagac, ní'l bean ná páisde, teac ná talamh, ná don ceo dá sórt agham. Ní'l agham aet na smaointe; smaointe dubróin agus náire, ag smaoinaó dom ar a bfuil caitte agham dem' saogal: smaointe aitis agus dócais, ag smaoinaó dom ar an mbail a béao orm dá—'seao, dá mbaó duine eile mé.

Tá na daoine iméigíte. Tá an taisbeántas ar fáil 'n-a súan. Tá an fear beas buíde féin 'n-a córlaó—córlaó gan dúiseacét ort, a bioránaig! Níl le clos agam-sa, 'mo boctán, acét beitíreacé allta éigin de beitíróigib an fíir bíg buíde, agus é ag gabáil anonn 's anall 'n-a príosún. Anonn 's anall, anonn 's anall gan faoiseam, mar béaó cuimne aige ar ar fás sé 'n-a díaró 'n-a talam útcais—ar na beannaictaib nár seólaó 'n-a treó . . . acét b'féidir nac bfuil air acét galair goile tar éis ar it sé de biaó.

D'iméig leat-uair. D'iméig uair. Dá uair. Trí huair. Ní raib don córlaó ag teacét orm, acét mé dom' cáiteam féin ó taoó go taoó. Sgacám ag iarraidó a déanam amac an é an díleágaó nó na sean-cuimní is measa bí ag gabáil de'n beitíreacé allta úo nac b'féarfaó a súaimneas a glacaó 'n-a cárcair. Sgacám eile, ag ceapaó cé'n raic a béaó ann dá sgaoilinn saor é.

Acét 'sa deireaó b'éigin dom éirge agus bualaó amac faoi'n aer.

XI.

An raib a leitíro d'oiróce ann céana ariam? Nac í atá meiró broctalac? Ní fanfaó duine ar bit 'n-a leabairó agus an oiróce com breáig is tá. (Na diaóail! Mara nigró siaó na pluiró úo, beiró droc-obair ann. Mo coinsias, beiró!) Déanfaíó braiclín agus súsa mé. . . .

Casaim an braiclín 'mo timceall agus luigim ar an talam tirim cois sgeice ar imeall na páirce. Níl don áiró agam ar glórcáib éagsamla na mbeitíreacé allta tá faoi glas lem' ais. Féacaim anonn treasna an cuain ar sean-énocáib cloacé' na bóirne. Táiró gorm. Tá an spéar gorm. Acét féacé an dípríreacét atá idir an dá gorm úo. Sílféa go raib na cnuic ag bailiugaó éuca a raib

de òub i ngorm na spéire. So raib sé as sileab anuas orra díreac is dá mbéad sé níos truime ná an t-aer. Agus ní'l an fáirrege ar don dae le ceactar díob cé so dtiubartá gorm ar dae na fáirrege, preisin. Tá an díprídeact céadna idir gorm na fáirrege agus gorm na ghenoc is bíos idir an duine nuair atá sé ciúin socair agus nuair a bíos cucae air. Ní'l an fáirrege feargac fíocmar anocht—tá sí an-ciúin—act so bfuil dae feargac uirri. Oúnaim mo dá súil agus déanaim iarraect ar na trí gorm úd .i. gorm na fáirrege, gorm na ghenoc agus gorm na spéire a measgac 'n-a céile, agus don dae gorm amáin a déanam astá. Agus feictear dom nac bfacea súil duine ariam don dae a bí com háluin leis an dae sin. . . .

Dubras liom féin ar ball so raib dae feargac ar an bfairrege. Ceapas i scoinnurde so raib saol gairid idir an daeaidéact agus na corruigte tagas ar croide duine. Sin mar déarfá, so bfuil an ghráin ar dae, an sean ar dae eile agus an t-uacábás as dae eile fós. Is iomda rúndiamair agus snairm do-sgaoilte fuasglócar fós má gníctear stuidéar doimhin ar tréitrib na ndaetanna.

As breacnuagac dom ar an spéir agus ar an bfairrege agus ar sean-énocaid clocae' na bóirne táinig sé istea im' aigne so raib saol gairid as na daetannaid, ní hé amáin leis na corruigte tigeas ar croide duine, act leis na fuaimennaid cloistear. So bfuil baint as an sceól leis an daeaidéact. So bfuil dae faoi leit as sac fuaim dá bfeadtaí a feiceál.

Act céard tá orm so bfuil na smaointe seo as teact eugam i lár na hoidece agus beitidig an fír big buide as buirtíl ar nós na ndiabal lem' ais? Ní'l neart asam air. Ní feadfaim maireactáil ar cor ar bit dá mbéinn as síor-maectnam ar mo cruac-cás féin.

Nac aistea an rud é nár cuimnigeas so dtí anois

féin gur 'san bpáirc seo a buaidéas an geall ar éisidéaccht fadó ó? Agus nac agham a bí an éisidéaccht an uair sin! Síil m' acair bocht (ar taob na fírinne go raib sé), nac raib don stócaic eile i scriic fóbla a bí i n-an' mé sáruşad. U'féidir nac raib an lár sin. Tá inoiu. Acct dá mbaó ag cuimniuşad ar rud mar sin a béinn, ní baogal go mbéinn com' suaimneac sásta is bios i scaiteam na hoirdce.

An é breacaó an lae é? Níl fuaim dá laişead le clos. Tá na beitióig ailla féin 'n-a şcoidaó. Tá şileac le tabairt faoi deara i ngorm na spéire 'san Domán Toir. Tá an şileac úo dá leatnuşad féin ar fuo na spéire, mar béaó braoinín beag bídeac bainne doirtí isteaic i ngloine uisge. Tá an şileac ag iarraidó a beic ag faşail treise ar an ngorm. Comrac atá ar siubal eatorra. I leabaid a céile tá an şileac ag faşail an ceann is feárr ar an doirceac. I leabaid a céile tig acarruşad dáta ar na cnocaid, agus ar an bpairrşe agus ar na croinntib atá lem' ais. 'San spéir toir atá an şileac ar fadó dá crutuşad. Tá na réaltoşa dá múcaó. Ní léir dom anois acct na cinn is şile. (Nac deas fileata na hainmneaca tuşas orra i lár na hoirdce nuair nárb' eól dom a n-ainmneaca ealaóanta?) Tá na cinn is şile féin ag dul i n-éag. Obair ionşantaic atá ar siubal 'san spéir toir. An taob spéire úo a bí şorm ar ball beag tá sé 'n-a şorm agus 'n-a dearg agus 'n-a corcra anois, acct go bpuil na dátaanna deşilte ó n-a céile. An dearg i n-íoctar. An corcra ós a cíonn, acct nac féidir a ráó go cinnte cá dtosuişean an corcra agus cá şcrióc-nuişean an dearg. Ós a cíonn sin atá an şorm, go bun na spéire tíar, agus an şileac ag faşail treise air şac nóiméad.

Céard sin? Fuiseós, agus í i bpolaic 'sna spéartaib. Acct şcaoileann sí anuas cuşam an srut ceóil ba binne

ÓÁ SCUALA CLUAS DUINE ARIAM. Cé hé an t-AMADÁN ADUBAIRT NAÓ DTUIGEANN AN CEÓLTÓIR SPÉIREAMHAIL SIN SO BHFUIL SÍ AS CANADÓ CEÓIL AR CÖR AR BIT? NAÓ BHFUIL SÍ AÓT MAR BÉADÓ SÍ AS SLANADÓ A SÓRNAISÍ I SCOMAIR AN LAE? PREIT! BÍODÓ AIGE. NÍ CUIRFRÓ MISE 'N-A AÓAIRÓ. AN AS ÉISTEACT LEIS AN SCEOIL ATÁIM AR CÖR AR BIT? NÍ DÓISÍ LIOM SURAB EADÓ. NÍ AS ÉISTEACT LEIS ATÁIM, AÓT SO BHFUIL SÉ AS DUL TRÍOM, SO BHFUIL SÉ AS DUL TRÍ SÁC BALL DE MO BALLAIB AR NÓS UISGE CAITPÍ AR SÍUCRA. NÍ BACAIM LE DACTANNAIB ÉAGSAMLA NA SPÉIRE, ASUS NA SENOÖ, ASUS NA MARA SO N-IMTÍGEANN AN FUISEÓIS ASUS A CUIÖ CEÓIL.

Le TAÖB FÁIL SGEICE ATÁIM 'MO SUIÖE, ASUS TÁ OB AIR MÖR AR SIUBAL 'SAN BFPÁL PREISIN. TÁ MION-MÍOLA NA NÖORT 'N-A NÓUISEACT. TÁIO AS CUR SÖTÁIO OIBRE ORRA FÉIN I SCOMAIR AN LAE NUAIÖ. NAÓ ACA ATÁ AN CRÓNÁN? CRÓNÁN ASUS SIOSGARNAC. TAGANN FEITÖE SLAS OÓT SCOS AMAÓ AS AN BFPÁL, AÓT IMTÍGEANN SÉ SO TOBANN. B'FÉIOIR SUR CUIREAS FÉIN SÖANNRADÓ AIR, NÓ B'FÉIOIR NÁR TAITNIS AN DÖRÚÓT LEIS. TUIT RUÖ EICINT AR CÚL MO CÖNN. CINEÁL SEILMÖE A BÍ ANN ASUS NUAIR A CAILTEAS DÖIOM É SÍLPEÁ SUR AS IMPÖE ORM SAN A MÄRBADÓ A BÍ SÉ, ASUS É AR AN TALAM ASUS A BÖLS I N-UACTAR. TUGAS CEAD COISE DÖ—MÁ'S COSA A BÍ AIGE—ASUS D'IMTÍS LEIS AS AMARC.

TÁ SIOSGARNAC NA BFEITÖEAC AR SIUBAL FÖS. TÁ COMRAC NA NÖAC ÓÁ TABAIRT 'SAN SPÉIR. TÁ MAR BÉADÓ SACTANNA ÖIR AS BRÚÓTÖAIL ANÍOS AS AN TALAM AS BUN NA SPÉIRE ÖOIR. TÁ NA SACTANNA AS DÉANAM LÖCA ÖIR DE'N TAÖB SIN DE'N SPÉIR. FEICTEAR BÄRR LIATRÖÖE ÖIR AS ÉIRÖE ANÍOS AS AN TALAM. AS ÉIRÖE ASUS AS ÉIRÖE ASUS AS ÉIRÖE, ASUS AS ÖRADÓ SLIAB, ENOC ASUS MACAIRE; CUAN, CROMPÁN ASUS OILEÁN—ASUS TAISBEÁNTAIS AN FÍR BÍS BUIÖE FÉIN.

TÁ RÍ AN LAE AR FASÁIL.

TÁ, ASUS AN BEAN REAMAR. Seo CUGAM Í, ASUS COSAM-LACT AN AITIS 'N-A SÖRUIÖ REAMAIR.

“Ó, táir ar fásáil 'sa deireadh, a cúir,” an céad focal a dhubairt sí liom, “nac orm a bí an imníde nuair nac bfuair eas 'san mbocta tú?” ar sise, agus siúd 'n-a suíde d'aon plap le mo taobh í.

Cé'n mí-ádh tá uirri nac n-éisteannta sí liom? Cé an fáct nac leigeann sí dom mo smaointe a déanam? Céard tá uirri go mbíonn sí dom' leanamaint ó áit go háit mar béadh coileán con ann? Nac minic a túsas gac droc-ainm a tíoctadh ar barr mo teangan cúsam uirri? Nac minice ná sin a ceapas í bualaadh le n-a díbirt uaim? Ní raib don maic ann. Ní déanadh sí aict gáiríde. Agus an gáiríde sin! An gáiríde sin a marbuis ar fad mé! Úid a rian ar a héadan reammar soineannta ar feadh leath-uaire. Dá dhonaict dá raib mé, is beas nac dtigeadh gáiríde orm féin nuair d'fheicinn í siúd as gáiríde. Dá mbuailinn í ní déanadh sí aict a teact ar ais, níos lásgaige ná ariam, le maicéamnas fásáil mar gádar a smaictócaí. Úi sé as cinnt orm out 's dat í coinneál uaim.

“Céard a tús annseo tú?” ars' mé féin go feargach.

“Dearc sí go grádmhar orm.

“Sgrios leat as seo,” adéirim-se, “nó —”

“Dearc sí go grádmhar orm arís. Úi na deoir 'n-a súilib aict bí meangadh gáiríde ar a béal.

“Sgrios!” arsa mise go fíochmhar.

D'imctis an meangadh gáiríde. Táinig na deoir i ndáirírib, aict go raib sí as iarraid a scos.

“A m-ic-ic-íl! A m-ic-íl!” ar sise, agus na deoir as tuitim anuas ar a leicrib. Cuir sí a lám 'n-a brollac agus bain amac buidéalín beas uisge beata as, agus tairis sí dom é. Úi leisg orm féin a glacadh uaiti ar ndóig, aict bí cineál fuacta orm de barr na hoide . . . aict cáiteas an buidéal uaim ar an talam ar an bpointe 's a rugas air. Úi sé te le teas a colna. Táinig gráin orm.

“**Þ**read leat,” arsa mise að breið ar mo máiðe croise, agus ’gá þagaírt uirri.

Níor ceap sí go raðas í noðíríríð. Níor ceap sí go mbuaiþfínn í. Aðt buaiþfínn, muna mbéað gur éaiþ sí a ðá láim lán-láire tímceall orm. Níor féaðas cor a cur ðíom. Tosuiþ sí ’ðom’ fásþað agus ’ðom’ þóþað [—] go þfaca sí an þear beaþ buiðe þéim le n-ár n-aís agus sþaðíis aír.

Þuþ sí ðo na bonnaið é. Níor þan an þear beaþ buiðe aðt a oíreað léiþi. Þ’imþiþ leis, taðarþainn an leaðar gur amrán þráða a þí ðá canað aíþe að imþeaðt ðó.

Mara þfuiþ að Þía, marþócaíð mé an ceólán úð uair eicínt má fásþaim an þaiþl . . . aðt an þean ímór Keamár—þfuiþ bean eile ðe ínnáíð an ðomáim nað þcuiþfeað an þaiþl aðá orm þéim þráim uirri aðt í síúð amáim? Ar eaþla go þcuiþfínn þéim spéiþ ínniþi, caiþþíð mé—uð! ní aþrócað é.

XII.

NÍ faða go raíð an þaiþl aðam ar an þfear beaþ buiðe.

Tráþnóna an lae sin cé buaiþfeað ísteað cúþam ’san mboða aðt é. Þí cosaþlaaðt aír go raíð ruð éiþin ar íntínn aíþe, ruð éiþin a þí að ðéanaþ ínniðe ðó.

“Það mían líom,” ar seisean, “comráð cíúm cíallmár a ðéanaþ leat.”

“Na ceitre þunnt san tþeaðtþmáim þeallað ’ðom —”

“Ní heað,” ar seisean að cur ísteað orm, “aðt sþeal ís taðaðtaíþe ná sin go mór.”

“Sþaðíil cúþaimn é,” arsa mise, “aðus leiþ ðom a ðul ar aðaið le mo cúð léiþþeóíreaðt’.”

“A þír óiþ,” ar seisean, aðus þearþ ’n-a þlór, “a þír óiþ,” ar seisean, “ná bíð an oíreað ðe’n ðíþ céille ort ís go þceapþá go ðiþ leat ðo roþa ruð a ðéanaþ

annseo nó is tuit is measa. Casad daoine de do sórt-sa orm céana—casad orm iad sul ar rugad tusa, agus ní buidéal díob féin a biodar. Ní fada d'fhanadar asam. 'Siad a bí go leam díob féin as imteact dóib.'"

Cuir sé an méid sin de go beó tapaid ar nós duine béad corruigte go mór, act nac raib a fíos asam féin an i ndáirírib a bí sé nó an raib sé as leisint air féin cutac a beic air, agus níor miste liom cé aca. Ní raib fíos asam, act a oiread, céard a bí in' intinn aise, agus ba cuma liom. 'N-a seasam annsin faoi'n lampa beas dó, agus an solus as tuitim anuas ar a sruaid buide rocais, cuirfead sé fonn sáiríde ar duine. Bí fonn sáiríde orm féin ar éad ar bit. Dainfinn greann agus sulc as ó bí a fonn orm. Agus bain.

Tosuis air arís.

"A fír óis," ar seisean—ní bíod don ainm eile aise ar duine, cuma cé'n dois a béad aise nuair a bíod fearg air. "Ná bíod don ceapad asad-sa, a fír óis," ar seisean, "go bfuigió tú cead do cinn annseo, mar ní bfuigió tú. Connaiceas-sa ar maidin tú—connaic go leór eile de mo muintir tú . . ."

"Act nac bfuil a fíos asad féin," arsa mise—agus bíos ar tí an sgeal a noctad 'n-a fírinne do nuair a cuir sé istead orm. Act bí a fíos asam céard a bí in' intinn aise.

"Nuair a fuair m'atair boct bás fiche bliadain ó sóin (ar lámh deis Dé go raib a anam), nuair a fuair sé bás, adairim, tuis sé comairle mo leasa dom. 'Tá muintir troct ar an mbótar anois le leitcéad bliadain,' ar seisean, 'agus droc-ghíom ná feall-beart ná tada dá sórt ní deárnao 'n-a dtaisbeántas ariam. 'Go raib an sgeal amlaio coróce,' ar seisean. 'Deio, a atair,' arsa mise, 'beio fad 's beó mé.' 'Go raib an t-áò ort, a mic; go scurioigió Dia leat, a mic,' ar seisean, agus d'éaluig

sé ar nós an bhrí. Agus ó'n lá sin anuas coinnigeas-sa cliú mo mhuintir' i n-áirde. Na daoine a bhí faoi mo cúram, na mná go mór-mór, ní 'mo mairistír orra a bíos, aóit mar béinn in loco parentis . . . agus má tá m'áthair atá 'san bpláiteas as féachaint anuas ar a micín múirneac anocht, o'péadpáid sé a crutuḡad . . ."

Leis an gcaoi a ndubairt sé an caint, le com' corruighe 's bhí sé, le com' dútraictac 's bhí sé, b'factas dom go raib sé i ndáiririb—sur ceap sé go raib fúm an bean reamhar a meallad. Aóit ní raib asam aóit cuid de'n sgeal. O'imctig na bliadanta sul ar tuigheas i gceart é. Ceapas i dtosaó mo cuid-se de'n sgeal a noctad oó, aóit bhí diablaideacht éigin orm. Bhí mé as smaoinead ar beart, agus dá n-éirigead liom bead greann ann.

"Caitpíó mé sgarad leat, a fír óig," ar seisean, "bíod is nac bfuil de loct asam ort aóit é sin amáin."

"Má's éigin dom imteacht," arsa mise, agus is beas nár bhris gáiríde orm, "nac bpeadpáid mé i breit liom?"

"Í breit leat, an ead?" ar seisean, agus síleas go raib sé ar tí mé bualaó, "Í breit leat! Í breit leat! M' anam ó'n diabhal agus gan droc-ní ar m'anam, mara bfuil sé ar buile i ndáiririb!"

"Ní ar buile atáim," arsa mise, go deas réid, "aóit i gcleamnas."

"I gcleamnas!"

Is beas nac ndeaca sé i laige. O'éigin dom focal éigin a ráó nó béinn 'sna tritib gáiríde.

"I gcleamnas!" ar seisean an at-uair.

"I gcleamnas," arsa mise, "nac gcreideann tú mé?"

Oearc sé orm. Oearcamar ar a céile.

"Fiafruig oí féin é, mara gcreideann tú mé," arsa mise.

Cuaid duine dá mhuintir tar doras an bocta.

“Abair le Neil a t-eact annseo,” ar seisean leis,
 “abair léití gur mise cuir fios uirri.”

(Neil a bíod aca ar an mnaoi reamair).

Tainic an bean reamair agus eagla an domáin uirri.
 Nac aise bí an smact uirri? Bí sí i rioct a dul i laise
 roime.

“Bíod misneac agha,” arsa mise léití.

Tosuiḡ sise aḡ sol.

“Síleas go raib tú sásta leis mar cleamnas,” arsa an
 fear beaḡ buíde léití, “act mara bfuil. . . .”

Níor cuallas a tuillead, má toubrao é, mar do leis
 sise streancán eile suil aisti.

“Bfuil tú sásta an fear seo posaó?” ar seisean.
 “Abair go bfuil nó abair nac bfuil.”

“An fear seo a posaó?” ar sise crío an nḡol agus
 ionḡantas uirri.

“’Seaó, an fear seo a posaó. Bfuil tú sásta,
 a’deirim?”

Níor labair sí. Ceap sí gur aḡ maḡaó fúití bíomar
 beirt, act níorb’ eaó. Bí an fear beaḡ buíde i ndáirírib
 píre.

“Tá náire uirri romaḡ-sa,” a’deirim féin leis, “act
 bí sí lán-tsásta mé posaó ar maidin. Nac raib anois?”

“Ü-ü-í-í, bí,” ar sise, aḡ triomuḡaó na súl ói.

“Tá sé ’n-a cleamnas,” arsa an fear beaḡ buíde,
 “act is mian liom,” ar seisean, “an uile sórt a beic
 i ḡceart agus i ḡcóir aḡainn. Bíod fíadnairóte aḡainn,”
 ar seisean, “go bfuil an fear seo sásta an bean seo
 posaó. Bíod fíadnairóte aḡainn,” ar seisean, “go bfuil
 sise sásta eisean a posaó. Bíod sé ’n-a túb agus ’n-a
 bán aḡainn,” ar seisean, “bíod sé faoi lám aḡus faoi
 séala na beirte atá i ḡcleamnas,” ar seisean aḡ tarraint
 páipéir móir as a póca.

Leis sé fear. Táinig beirt nó tríúr dá muintir éise.

“Slaodáid ar an bhfuirinn uile go léir,” ar seisean.

Slaodáid orra. Táinig an bean a raib culaic uirri mar béad ar bhainriogáin na síde, agus an fear a bí as tiomáint an capall ói; táinig luét coimeáda na mbeirdeac allta; táinig na ceoltóirí; táinig beirt innealltóir a bí go dub agus go smearca; táinig an t-aos srinn; táinig a mná agus a sclann agus bruid a laodar orra uile. Act leis an fear beas buide air nac raib fíos aise sin.

Léis sé an páipéar. Go rabas féin sásta an bean a pósad—sin a raib ann. Cuireas m'ainm leis. Cuir an bean reamhar a hainm leis agus í go cúta. Cuaid beirt eile i bhriathraide air. Cuir mo duine 'n-a póca go cúramac é.

Bí cuid de na daoine a bí 'sa láthair as faigil an-cuimse srinn as an obair. Ceapfa orm féin nac raib don fear eile i nÉirinn a bí com sásta liom agus lám na mná raime i ngréim asam.

“Tá obair mór le déanaid asaid anois,” ars' an fear beas buide le n-a muintir, “act anocht ar a haon déas a éog, nuair a béas na daoine imtichte a-baile, nuair béas saotar na hoirdce déanta asaid, taidid uile go léir annseo, taidid nac mac mátar agus nac iníean atar asaid, agus mara mbeid sgléip agus sreann agus doibneas ann, ní mise Alf Trott.”

Bí a muintir as imteact.

“An-oirde béas asainn — an-oirde amac 's amac béas ann,” ar seisean leo, agus ceapas féin nac raib sé a ráid act an fírinne. Toisa oirdce béas asainn, má tá sé 'mo cumas toisa oirdce déanam ói.

XIII.

TIMCEALL 's LEAT-UAIR SUL AR FOSGLUIGEADÓ NA GEATAÍ cé buailfeadó isteach cugam aót an fear beas buíde. Bí cosamlaót air go raib sé an-tsásta leis féin, agus leis an scleamnas bí déanta aige dom, agus leis an saogal go léir. Níor dearmad sé a lámha a niúe i n-aer; níor dearmad sé an tsúil a caoíad orm, agus nuair d'fheicfeá as caoíad na súile é, agus nuair d'fheicfeá an meangad tásad ar a béal, agus an caoi a bíod a srón fada crotac agus a smigín biorac as iarraid a beic as pósd a céile ós cionn a béil, ní féadfa san gáiríde dá mbéiteá taob le don gáire amáin. Bí lampa crocta as sail a bí ós ár scionn, agus leis an mbealach ar tuit an solus anuas ar a éadan buíde agus leis an ngréann agus leis an ngleacaidéact bí 'san éadan sin, déarfá nár cuiread ar an saogal é aót le daoine a cur 'sna tritib gáiríde. Ar caoi ar bit do pléasgas féin, bíod is go raib a fíos asam go raib faoi cleas a imirt orm. Pléasg seisean. Pléasg an beirt asainn i n-donfeact. Do closfeá sac shairt gáiríde uainn treasna na páirce. Duail sé faoi le mo cois san cuiread san iarraid. Tosuig sé dom' óingead 'san taob le n-a leat-uilinn. Tugas-sa an cor céadna dó. Pléasgamar beirt an at-uair, aót is beas a bí a fíos as an ngleacaidé cé'n cúis gáiríde a bí asam-sa.

Faoi deoid, táinic a caint cuige.

"Riméad an domáin atá orm, a mic ó," ar seisean, "go bfuil sí asad 'sa deiread tiar."

Níor labaireas féin. Leigeas orm go rabas cútalac.

"Má tá sí roinnt reammar féin," ar seisean, "nac amlaid is fearr é?"

Bí socruigte asam céard a déanfaínn. Ceapas beagán srinn a baint amac dom féin, dá mb'féidir é.

“Ní béadó ghnóta ar bit agham ói,” arsa mise, “mará mbéadó go bfuil sí roinnt reamhar. Na mná raimé —”

“Á! na mná raimé! na mná raimé!” ar seisean as cur isteach orm, “’s iad is deise, ’s iad is lágáige, ’s iad is cartannaige, ’s iad is séime, ’s iad is ciúine ciallmáire tuigseanaige. ÁR ná ácrann ná uisge-íaoi-talam ní cuireann siad ar siubal. Glacann siad leis an saogal. Bíonn siad go sona sásta grianaic i gcómnúide. Bíonn a bfuil ’n-a gcuideactain sásta suaimneac. Tá mbéinn-se le pósaó, ní póspáinn don bean aóct bean reamhar. Déamán pósaó.”

Tosúig sé dom’ óingeadó ’san taoó le n-a leat-uilinn arís, agus as caoóc na súile orm. Uaireanta bíod fonn gáiríde orm; uaireanta eile bíod fonn orm an bioránaic a táctad, aóct gur buaidó as an bfont gáiríde ar an bfont taóctta ’sa deireadó.

“Marac gur ceapas nac raib sí féin sásta —” arsa mise, aóct go mb’éigim dom cosg a cur orm féin ar eagla go gceapfaó sé gur as maíad a bíos.

“Ceap tú nac raib sí féin sásta!” ar seisean agus ionghadó an tsaoíail air. “Tá sí sásta, a mic ó. Tá sí lán-tsásta. Ní’l don fear ar óruim an domáin indiu is gile léití ná tú. ’Tú an buacail fionn. ’Tú an fear báire. ’Tú plúr na bfear. ’Tú a toíad.”

“Nár laíouigió Dia an sgealaidé,” arsa mise.

“Á! a róíaire!” ar seisean. Caoóc sé an tsúil, aóct má caóc, ó’fan sí tónta. Tug sé poc eile íaoi na heasnaicib dom. “Á! a róíaire!” ar seisean, “tugas íaoi deara tú. Tugas íaoi deara le íada an lá tú. Níor ceapas go raib ionnadó suirigeaóct a déanam leat com maic. Déamán ar ceapas é! Agus nac tú bí i n-an’ a toíadó! (Tug sé poc eile íaoi na heasnaicib dom). Na mná raimé! M’anam go gcaitíeadó-sa a seacaint. Tá siad contabairteac . . . tá siad an-contabairteac!”

(Bí fuinneóigín i n-áirde i n-áthmao mo boča-sa agus túsas féin faoi deara go raib tuine taob amuis as féacaint istead orainn. An bean reamhar í féin a bí ann : táinig sí le cuairt a tabairt orm féin, agus le comrád a déanam liom faoi'n scleamnas sul a n-osslócaí an taisbeántas, aét ar feiceál an fír bis buíde ói, sreat léití com tapaid is bí innti. Níor tús seisean faoi deara ann í).

“Nuair a béas an pósaó déanta,” arsa mise tar éis tamail, “cuirpíó tú páirde feileamnac tabairt do mo mnaoi.”

“San airmreas. Ní béaó ann aét do ceart . . . aét innseoáó céaró a déanfas mé. . . .”

Stop sé agus dearc idir an dá súil orm. Ní féacaint éneasta cóir tús sé orm, aét an féacaint tabarfaó cat ar lucóis nuair a béaó easla air go n-imteóáó sé uairó istead i mbéal a puill. Ní facas an féacaint úó ó sóin nár túsas ‘féacaint an fír bis buíde’ uirri.

“Nuair a béas an pósaó déanta,” ar seisean, “béaraidó mé cúis punnt ’san tseactmáin óib. Cúis punnt! Cuirpíó mé an beirt asaid istead i n-aon árus amáin. Fógróáó do’n tsaogal faoi’n bpósaó . . . aét beiró ort deimne tabairt dom nac n-imteóáíó tú uaim go ceann dá bliadóain ar a laiseáó.”

Bí fíos asam go maic céaró a bí i n-intinn aise. Dá bfeádaó sé sream faóáil orm féin, dá bfeádaó sé stáicín uatbáis agus iongantais a déanam óiom ós comair an tsaogail móir, béaó sé ceart. Níor labras ar fáicíos go noctóáinn mo smaointe. Do labair seisean agus do labair sé mar béaó sé as labairt le sluaó mór daoine a tíoafaó leis an ‘bfear buile’ agus a céile, an Bean Reamhar, feiceál.

“An bean is raime faoi’n domán,” ar seisean. “Seact sctóca ar fíeíó meadócan. An Bean Reamhar a pós an

fean Duile a mairbhuis oétar fean 'san nġearmáin le sġin! Agus rian na fola uirri! Agus nac iad atá socair suaimneac i bpoćair a céile? Á! a mná óġa, nac ionġantać é an ġráć? Ní raib an file mór éireannać úo Tomás Ó Mórda as dul amuđa nuair adubairt sé nac raib don ní eile ar an saogal seo com cumasac leis. An doig lib ġo bfuil, a mná óġa? Má's doig, fiapruigió de na fearaib óġa é. Acť fan . . . cé'n ćaoi a ndubairt an file é? . . . Á! ġo bpoirio Dia orm! ní'l an cuimne asam mar bioć lá. . . ."

Dearc sé uairó. Leis an ġcosamlać a bí air do ćeapfá ġo bpaća sé ruo éigín i ġcėin, ruo éigín ionġantać nac bfeadpać duine ar bit eile feiceal. O'fan sé cúpla nóimėad mar sin ġan pocal a ráć.

"An ġráć!" ar seisean paoi deoio, agus do sġin sé a oá lám amac uairó. "An ġráć!" ar seisean agus o'éiriġ sé 'n-a seasam ġo tobann. "An ġráć! nac iomđa acrann agus clampar, nac iomđa cać agus comrac, nac iomđa coġać agus ár a cuir sé ar bun ó ćús an tsaoġail ġo oćí an lá atá inoiu ann? Agus níor maoluiġeac air fós! An ġráć! Á! nac bfuil sé com buan-seasmać leis na cnuic, com ġlormar leis an nġréin? . . . Bfuil don acarruġać ar an nġráć inoiu acť mar bí i n-aimsir Ćloinne calma uisniġ? Ní'l, a ćairde cleib! Tá a Oéirdre feim as an bfean Duile. Tá, agus bać measa leis i ná . . . acť ná himćigio ġo póill, a mná óġa . . . má fanann sib sġatam eile tosocair siać as póġać a céile . . . Á! Á! nac ionġantać é an ġráć?"

ġac uile uair aduireac sé an pocal 'an ġráć' oúnać sé a oá súil, agus do ćeapfá ar a béal agus ar a pusaib ġur as ól meala a bí sé. Oá n-éiriġeac leis an ćaint ćeacna a ráć ós comair an tsluaidġ, agus é ráć ar an mbealać ćeacna, ní raib don aimreas orm nac mbeiois as bailuġać cuise 'n-a mílćib. Acť ní ćis le file oán álumín

a cúmað uair ar bit a tógruigeann sé : bíonn féit na filiúeacta níos treise 'san bpearr beas buíde an lá seo ná mar bí ariam ceana. Úi tógbáil croíde air; an tógbáil céadna croíde a bíos ar file as ráð a cúro filiúeacta féin dó.

“Cúis punnt,” arsa mé féin ós íseal act sur cuala seisean é, agus dubras ar bealaç é is so sceapfað sé sur ar an airgead a bíos as smaoineað feað an acair, agus so rabas lán-tsásta leis an bpáíde.

“Cúis punnt,” ar seisean, agus ní sílpeá sur labair sé so fileata faoi'n ngráð ariam, “cúis punnt, is mór an t-airgead é : beíð do saíðbreas déanta.”

“Ní beíð tú féin san roinnt a déanam,” arsa mise as caoçað súile air, “beíð an domán mór as teact le n-ár bpeiceál.”

“U'féidir dom an beagán a déanam,” ar seisean so neam-urcóiðeac, “act tá sé 'san tairngireact so bpuige mé bás san greim 'mo béal . . . act tá siad as bailiugað cugainn ceana féin.”

Feistiugeað agus deisiugeað mé féin. Nosgluigeað doras an bóta. Cuir an fear beas buíde soçað oibre air féin. Seas sé 'san doras.

“An fear Duile! An fear Duile le peiceál annseo! An fear Duile a marbuiç oçtar fear leis an sgin fada géir! Rian na pola uirri fós féin!” agus mar sin de le na daoine meallað isteaç.

Act fuair sé pail le n-a ráð liom, sul ar táinic duine ar bit cugainn, naç raib don maít i scaint le taisbeántas a molað san an caint a beít so fileata; sur daoine fileata a bí i muintir na hÉireann, naç ndéarnaið don treóraiðe pobail maít dá tír ná dá muintir san féit na filiúeacta a beít ann, sur casað file leis ar maidin i oteaç ósta, agus sur sócruig sé leis dán fada a ceannaact uaið ar veic píceað—dán fada as molað an cleammas ;

go mbéad an tán de meabair aise féin, nós go sílfead an sluaḡ gurab é féin a bí 'ḡá cumad 'comḡad 's a bí sé 'ḡá ráð.

“Cúis punnt,” arsa mise.

“Cúis punnt,” ar seisean.

“ḡaoi t'ainm agus ḡaoi do séala,” arsa mise.

“ḡaoi m'ainm agus ḡaoi mo séala,” ar seisean.

XIV.

Tá sé an deic a clog. Tá an boḡa lán go draid. Na daoine atá 'san láḡair táid dinge isteac 'n-a céile ar nós sḡadán i mbairille. Tá curd aca com ḡada sin uaim nac féidir leo don amarc ḡaḡáil orm. Tá an fear beas duide ann, agus é go saotraḡ as iarraid ait a déanam doid, agus do na daoine atá taob amuis.

Nuair atá réidteac déanta aise éirigeann sé 'n-a seasam ar busa i lár an tsluaḡ.

“A cáirde,” ar seisean, “a muintir na ḡaillimé,” ar seisean, “tá focal beas aḡam le ráð lib anoct. Connaic sib—ní doidḡ liom go bfuil don duine annseo nac bḡaca an bean reamair úd atá aḡam-sa. Ní hí mo bean féin í, mar is eól doid nár pōsas fōs. . . .”

“Satac luat aḡad,” arsa duine.

“ḡior duit. Tá sé satac luat aḡam fōs . . . aḡt tá mná deasa i nḡaillim —”

Dearc sé 'n-a timceall. Bí curd de na mnáib a bí ann as éirge cúḡalac.

“Aḡt ḡaoi'n Mnaoi Reamair seo atá aḡam,” ar seisean as féacaint 'n-a timceall arís, agus as ráð na bḡocal ar nōs breitim a béad as taḡairt breit báis ar cuirpḡeac, “an bean reamair seo atá aḡam-sa,” ar seisean, “tá—sí—i nḡráð.”

Táinic ḡáiride ar a raib ann.

“Acht ní hé sin an cúid is measa de'n sgeal,” arsa mo òuine go brónac, “acht go dtuig sí sean a croíde—agus is mór an croíde atá aici—do òuine atá 'san láthair annseo anocht.”

Óearc sé go srinn ar fear ós a bí 'n-a aice. Óearc cáic air. Óearguis sé.

“M'anam, a pearsair,” arsa a comluadar leis, “go raib tusa annseo sac oíche ó táinig siad.”

Cuala an fear beas buíde an focal. Leis sé air go raib sruaim air.

“Bíod fíos asad, a fír óis,” ar seisean as féadaint ar an òuine a óearguis, “bíod fíos asad,” ar seisean, “go bfuilim-se in loco par—parentis, má tuigir an laithin. Sin mar adéarfá—go bfuilim i n-ionad achar aici. Acht táim sásta leis an bpear ós—lán-tsásta. Molaim a roga.”

Ceap an òuine a óearguis focal eicint a ráo. Ceip air.

“Tá sé féin sásta léiti preisin. Ní haon mait dom 'gá séanao oraib cé hé . . . 'sé an fear úd istig é—an fear buile.”

Óloispeá biorán as tuitim. Bí sac uile òuine dá raib ann as cur na súl tríom, agus a mbéal ar osgailt aca. Bí an fear beas buíde féin i n-áirde ar an mbosga, agus san síos as.

Connaic sé òuine dá muintir as an doras.

“Tuhtar istead í,” ar seisean.

Seolaó istead í. Leis an tsiubal a bí fúiti, agus leis an luasgán a bí innti óearfá go mba seall le báo mór a béaó ar ancoire í, agus na tonnta ó 'gá suaetaó.

Táinig ionghaó orra siúd nac bface ceana í, labhair an fear beas buíde.

“A muintir na saillime,” ar seisean, “a cáirde cléib,” ar seisean, “beirim cuiread oib uile go léir a

teact 'un na bainse. Ní déanfar an pósaó go ceann míosa act beirò bainis breáḡ ann ; beirò bainis míosa ann ; beirò mí na meala roim ré aca. 'San oíóce i mbárac tosnócar ar an ngleó, agus mara mbeirò greann agus sgléip ann, ní mise Alf Trott . . . 'seadó, a cara, ní bainfeár a tuilleadó amac—an t-airgeadó céadna, dá píḡin an duine."

Óí fear grinn 'sa láchair. Sḡaoil sé rann uairò i mbéarla :

“ Bring your own tea and sugar;
Bring your own bread and butter;
But you'll come to the wedding—
Won't you come? ”

Pléasḡ a raib ann. Tosuigeadóar aḡ maḡadó faoi'n bfeár beaḡ buirde agus a cuir 'airḡio céadna.' Óí a óruim liom. Ní orm-sa ná ar an bfeic a bí 'n-a suirde le mo táob a bí áiró aḡ na daoimib act ar an bfeár buirde. Sḡaoileas mo leat-cos. Cúireas fúm í. Cáiteas óiom an folc breáḡac agus na slabraí gleóite práis. Rugas ar an sguaille a bí le mo táob, agus rinneas maíoe croise óe. D'éirigeas de preib.

Ionḡantas a táinic orra, ar feiceál dóib go rabas féin 'mo seasam.

“Ceadó cainte,” arsa mise i n-áiró mo ḡoča, “ceadó cainte, a cáirde.”

Óí paitcíos ar cuir de na mnáib róimam. Mar sin féin, fuairas ceadó cainte. Dá bfeicteá an fear buirde! Óí sé greamuighe de'n talam. Ní raib ann cor a cur óe.

“A cáirde cléib,” adairim-se, “cuala sib céadó dubraó lib faoi mo cleamnas-sa. Ní raib ann act breáḡ. Ní'l an bioránac úó tall i n-an' don ceó eile innseact. Nuair a cuir sé mé féin ós bur scomair céadó a bí ann act breáḡ? Agus nac maic a' lear airḡio a meall sé

uaib ó táinig sé le n-a cuid bréas. An sġian úto a connaic sib ar ball, ní raib uirri aċt rian fola coilig. Naċ é a meall sib, a muintir na ġaillime? Naċ sib na brealláin? Agus na hionġantais eile aċá aige, is beas naċ bfuilto com bréasac leis an ġceann a bí annseo ġo oċí le ceatramá uaire ó soim! Naċ bog a bí an t-airġeao aġaib? Aċt fáġfaió mise é féin leis an sġéal a réioteac, ó 'sé is feárr cuige."

Buaileas fúm ar an talam, agus ġliondar ar mo croidé. Bí fios aġam ġo noéanpaimn an mí-áto air uair eicint. Níor ceapas ġo n-éireócaó liom com ġeal.

Tosuiġ sé 'n-a raic agus 'n-a rí-rá. Cuid aca a bí ann, ní raib siaó a iarraio aċt a ġcuid airġio fáġáil uaió. Aċt bí cuid eile aca, agus b'é an cuid ba lionmaire é, agus ní sásócaó don ní iao siúto aċt fuil an fír buide. Bí sé annsiúto 'n-a measġ agus ba móor an oiol truaige é. Ball éadais níor fáġaó air ġan stróiceao. Brúigeao agus buaileao agus milleao é. Agus nuair a bíodar tuirseac de sin, tosuiġeaoar orra aġ iarraio na mbotán a ċarraint ó céile. Ní fáġfaióis luac piġne aġ an nġadaióe ġan milleao. Dubairt cuid aca ġo ġcuirfiois an áit ġo léir trí teime. Aċt níor cuir.

Cuala na daoine a bí amuiġ 'san bpáirc an ġleó. Cuala muintir an fír buide preisin é. Bí ionġantas ar an dá óream céaro a bí ar siubal istig. Síleaoar a teacċ isteac, aċt ar noóig, ó bí an áit istig lán ġo draio, bí sé pánaċ aca. Ní deárnaó aċt an bot a leaġaó. Bí sé 'n-a rí-rá críoċnuigċe annsin. Ní raib don tsolus ann agus bíodar aġ bualaó a céile as éadán. Nuair a ċairnġeócaó fear buille, ní béao fios aige an duine dá cáirtoib ná duine de muintir an fír buig buide a bíoó sé a bualaó. Agus bí cuid aca ann, agus ba cuma leó. Sílpeá naċ raib uaca aċt buille maíoe a ċarraint, agus plaosġ duine eicint a bualaó. O'éiriġ leis an bfeor beas buide

éalugað ó'n scait. Bí cuid aca ar a tóir fós. Nuair nár éirigh an tóir leó, ceap cuid aca go raib an cuid eile aca 'gá cosaint. Annsin bíod sé 'n-a comrac idir an dá úream sin. Faoi deóid ní don cat mór amáin a bí ann idir na daoine a cail a sguid agus muintir an fíir Uig Uirde, aet mar beað céad comrac éinfir ar fuo na páirce.

O'fanas féin amac ó'n ár. Ceapas go bfeadpáinn an fear Uirde fásáil agus a áit foluighe a noctad doid.

Slanað an páirc 'sa deiread. Tuig na daoine nac raib muintir an fíir Uirde 'n-a meas ar cor ar bit. Cuaid sac ruo cun suaimnis.

Uios féin as tabairt turais na páirce, nuair a táinic cuid de muintir an fíir Uirde cugam go deifreac. Bí an fear macánta sin leat-marb ó'n bfuil a cail sé 'san scomrac. Ní raib don gnó aige díom feasta. Bí sé sásta mo cuid airgid a cur cugam dá n-imtighinn láitread bonn. Nár' fearr dom imteact ar traen an doóeas?

Uios sásta sin a déanam. Ní raib asam aet ceatrama uaire le breit ar an traen aet rugas uirri. As dearcað amac trío an bfuinneois dom, agus an traen as fásáil an puirt, connaiceas bean mór reammar cois balla faoi lampa, agus í as tabairt na súl.

.

Má téighir go Saillim go deó, cuir tuairisg an taisbeántais, agus beid sgreann asad. O'fás an fear Deas Uirde an baile mór, tráit éigin de'n oirde, agus ní doca surab é a beannaet o'fás sé 'n-a diaid.

XV.

LONNODAIN ARÍS! AN CATAIR MÓR UACBÁSAC ÚD ATÁ AG SÍOR-SÍNEADÓ NA NGÉAG LEIS NA DAOINE ATÁ I BFOISGEADÓCT NA SCÉADOTA MÍLE DÍ A TARRAINT CUICI DÁ MBURÓEACAS, AGUS LE N-A NÓÉANAM 'N-A COSAMLAÓCT FÉIN, LE N-A SLUGADÓ, LE N-A N-ALPADÓ, LE N-A N-ATCUMADÓ. . . .

AGUS BÍOS-SA AG DÓÉANAM AR AN ÁIT ÚD COM TAPADÓ IS BÍ 'SAN NGAIL-INNEALL MÉ TADAIRT ANN. NAC N-ÉIREÓCÁDÓ LIOM? NAC RAIÓ PÁIDÉ RÁITE LE PASÁIL AGAM Ó'N BFEAR DEAG DUIDÉ? NAC RABAS CLEÁCTAC AR ODAIR DE'N TSAḠAS A DÓÉANAM ARÍS? DÍ AN MISNEAC MÓR AGAM, AÓCT MAR SIN FÉIN, B'FACTAS DOM AGUS MÉ 'MO SUIDÉ 'SAN TRAEN ÚD, NAC AG DÓÉANAM MO LEASA A BÍOS. U'FACTAS DOM NAC RAIÓ I NÓÁN DOM AÓCT AN DROC-ḠAOSḠAL, AGUS AN DROC-ÉRIÓC, BÍDÓ IS ḠO RAIÓ M'INTINN AGUS MO MEADAIR AGUS MO TUIḠSINT AG CUR I N-ÚIL DOM ḠUR DEAG-ÉRIÓC BÉADÓ AR MO TURAS, M'INTINN AGUS MO MEADAIR AGUS MO TUIḠSINT AG RÁDÓ LIOM A DUL ANN, AGUS MO CEART A BAINT AMAÓ; AG INNSEADÓCT DOM ḠO N-ÉIREÓCÁDÓ LIOM 'SAN DEIREADÓ; TRÉIT EILE DÍOM BÍ NÍOS TREISE AGUS NÍOS CUMÁCTAIḠE NÁ AN INTINN, NÍOS BEÓDA NÁ AN TUIḠSINT AG DÓÉANAM TUAIR AGUS TAIRNHIREADÓCT 'DOM NAC RAIÓ MÉ AÓCT AG DUL I MBEALAC MO BASḠTA. DÁ BPEADAINN FILLADÓ 'COMPADÓ 'S BÍ AN COMRAC SEO AR SIUBAL, IS CINNTE ḠO B'FILLFINN, AÓCT BÍ AN TRAEN 'SAN BPORT SUL A RAIÓ SÉ TART.

.

TÁ AN CAT MÓR TUGTA. TÁ BUAIÓTE AG AN INTINN AGUS AG AN TUIḠSINT AR AN TRÉIT NEAM-AICTHḠTE DO-TUIḠTE ÚD BÍ AG IARRADÓ ORM FILLADÓ. TÁIM I LÁR NA CATRAC CEANA FÉIN. TÁ AN TUIḠSINT AG LABAIRT ARÍS: NAC BPUIL EÓLAS CÉIRDE AGAM ANOIS, RUÓ NAC RAIÓ AGAM NUAIR A CASADÓ AN FEAR DEAG DUIDÉ LIOM I DOTOSAC? DUINE AR BIT Ó'FÉACPADÓ ORM

nać mbéađ ŋios aige cé'n saiođbreas mór a bí 'mo leitéio, dá mbađ ruđ é so raib eólas dá laigeađ aige ar saogal lućt taisbeántais. Ar nođis ní raib orm aćt a òul cúis taisbeántas ar bit, an folc bréasac a cur ar mo ceann, na slabraí práis a cur faoi mo com agus faoi mo muineal, mo sruađ a òacuśađ, sreac an ŋir ōis ōuide a leigint agus béađ posta agam ar áit na mbonn! Nać raib na slabraí práis, agus an folc bréasac agus na òatanna ŋein 'san mbosza agam? ōí saogal mór róman: Cáil mór agus roinnt de'n tsaióbreas—an oireađ is cótoćađ mé i nÉirinn nuair a tíoċfađ an tsean-aois orm. ŋilleađ a-baile cúis mo muintir mar ceapas agus mé 'san traen? Ní raib ann aćt òit céille. Nać raib roinnt beas airċio agam? Nać raib suas le dá sċór punnt le ŋaśáil agam ó'n bċear beas ōuide? Nać raib áit le ŋaśáil agam i ŋtaisbeántas ar bit, dá ŋtoċruiginn a òul ann? Agus céard ŋ'ŋeapainn a ŋéanam 'san mbaile, áit nać mbéađ ŋáilte róman b'ŋeioir?

Aćt b'ŋeioir nać sċuirċeáđ an ŋiabal buioe úđ mo cúio airċio cúgam so luac? b'ŋeioir sċur cáiteas an iomarca ar an turas? Isteac liom i n-áit cúlraioeac agus cómaireas a raib agam 'san sparán. Ní mó ná sásta leis a bíos. Aćt bí an oireađ ann is cótoćađ mé so ceann dá mí ar a laigeađ. Aćt má's ruđ é nać sċuirċio an sumacán buioe úđ mo cúio cúgam roime sin, céard a ŋéanċas mé?

Ní raib an ceist úđ réioćiċte agam so ŋtáinic boláđ trom ŋeóla a bí 'śá sċriosáđ cúgam i leit treasna na sráioe ar an nċaoit. ōí ocras orm. Ní mórán ŋ'iteas ó ŋ'ŋasas ŋaillm. ōí béile maic uaim sċan aimreas. ōuaiteas anonn agus isteac liom i ŋteac ite, agus leasas ar an mbiađ a cuireáđ ós mo cómair so ŋonnmár agus so ŋíceallać.

Ní raib an biađ itte agam baileac, so ŋcuśas faoi

DEARA GO RAIB BEIRT FEAR 'N-A SUÍDE AG BÓRTO I BPOGUS DOM, AGUS IAD AG CUR DÍOB GO BREÁG. FEAR MÓR A BÍ I NDUIINE ACA, FEAR MÓR GÉAGAC CNÁMAC; FEAR BEAG LOM A BÍ 'SAN DUINE EILE AGUS SAN MÓRÁN LE RÁD AIGE AÉT SURAB É BÍ AG BAINTE NA CAINTE GO LÉIR AMAC, SÍLFEÁ. ANOIS AGUS ARÍS DO CAOCAÓ SÉ SÚIL AR AN BFEAR MÓR, AGUS NUAIR A CAOCAÓ TOSÓCAÓ SEISEAN AG SGAOILEAD NA CAINTE UAIÓ 'N-A CAISE. BÍODAR BEIRT RÓ-FAOA UAIM LE DON FOCAL DE 'N COMRÁD A CLOS; AÉT B'FACTAS DOM AR BEALAC ÉIGIN SUR CASAÓ AN FEAR CNÁMAC ÚD LIOM CEANA. B'FACTAS DOM SUR AITNIGEAS AR A MÓD LABARTA É, BÍOD IS NAÓ RAIB FÍOS AGAM CÉARD A BÍ SÉ A RÁD. 'SA DEIREADÓ DEARC SÉ 'MO TREÓ. BUAIL SÉ A DÁ BOIS I N-AGAIÓ A CÉILE. TÁINIC MEANGAÓ GÁIRIÓE AR A BÉAL. D'ÉIRIG SÉ.

“TUSA TÁ ANN,” AR SEISEAN, AG TEAÉT I LEIT CUGAM.

D'AITNIGEAS AR AN BPOINTE É NUAIR A LABAIR SÉ LIOM. CÉ BÉADÓ ANN AÉT AN FEAR MÓR ÚD A TUG AN CAICAOIR BEAG DOM AN LÁ FAO Ó AGUS MÉ 'SAN TEAC LÓISTÍN. RUGAS GREIM LÁIME AIR. TÓG SÉ MO CROIDE DUINE COM FIAL AGUS COM CROIDEAMAIL LEIS FEICEÁL. DEAG-COMARCA BÍ ANN SUR CASAÓ A LEITÉIO LIOM AN CÉAD LÁ 'SAN SCAICAIR DOM TAR ÉIS FILLEADÓ.

SEAS SÉ ÓS MO COMAIR AMAC. CUIR SÉ FÁILTE RÓMAM. CÁ RAIB MÉ? CÉARD A BÍOS A DÉANAM? AR ÉIRIG LIOM? CUIR SÉ CÉAD CEIST ORM I NDIAIÓ A CÉILE SUL A RAIB UAIN AGAM DON CEANN ACA A FREAGAIRT. SGAOIL SÉ AN CAINT UAIÓ GO MILLTEAC TAPAIÓ, AGUS LEIS AN OIREADÓ DROC-FOCAL AGUS MIONN A BÍ 'SAN SCAINTE AIGE, DO CEAPPAÓ DUINE A BÉADÓ AG ÉISTEAÉT LEIS GO RAIB CUTAC FEIRGE AIR AGUS SUR AG ACÉRANN LIOM-SA A BÍ SÉ. AÉT NÍOR B'EAÓ. NÍOR BAIN SÉ AN CIALL SHÁTAC AS NA DROC-FOCLAIB. NÍ RAIB AN BRÍG COITCEANNTA 'N-A CUIÓ MIONN. NÍ RABADAR AG TEASTÁIL Ó 'N SCAINTE AÉT AR AN NÓS CÉADNA IS BÍOS GREAS AG TEASTÁIL Ó BAILL ÉADAIŠ NA MBAN, LE SLAÉT A CÚR ORRA. CUIÓE DE NA

OROC-FOCLAIB SGAOIL SÉ UAIÓ, NÍOR CUIR SÉ ISTEAC 'SAN
 SCAINTE IAD AÓT LE SNAS A CUIR UIRRI, AR AN MBEALAC CÉADNA
 IS CUIREAS FILE BUADÓ-FOCAL MÓR-ÍUAIMNEAC ISTEAC 'N-A UÁN
 LEIS AN RANNAIÓEACT A UÉANAM CEART. AN FEAR BOCT,
 NÍOR TUGADÓ DON OILEAMAINTE UÓ ; AGUS MUNAR HINNSIGEADÓ
 DON TSLIGE EILE UÓ LE N-A UEAŞ-CROIÓE MÓR A NOCTADÓ,
 CÉ'N MILLEÁN UÓ A SLIGE FEIN A CEAPADÓ ?

NÍ RAIBAS TAR DEIC NÓIMÉIO 'N-A CUIÓEACTAIN SO RAIB
 FIOS FÁTA MO SGEIL AIGE SO BEACT AGUS SO HIOMLÁN.

“TÉANAM,” AR SEISEAN, “AGUS CUIRPIÓ MISE AR BEALAC
 DO LEASA TÚ : IS FADA MÉ AS FEITEAM LE FAILL FÁŞÁIL AR
 AN MBÍORÁNAC BUIÓE BRADAC SIN.”

“UÍPUIL AITNE ASAD AIR ?” ADEIRIM-SE.

“O'FEADÓFÁ A RÁD SO UÍPUIL. TÁ SEAN-AITNE ASAM AIR,
 A MÍC Ó. AÓT CÉR CASAD LEAT-SA É ?”

U'INNIS MÉ SIN UÓ.

“AGUS TÁ PÁIÓE RÁITE ASAT AIR ?”

“TÁ.”

“AR TAIRŞ SÉ DON PÍŞIN UUIT AS IMTEACT UUIT ?”

“NÍOR TAIRŞ. UUBAIRT SÉ SO SCUIRFEADÓ SÉ CUSAM É.”

“AGUS TÁ FIAÓNAIÓTE ASAD, AR NUÓIŞ ?”

“TÁ.”

“CAITPIÓ SÉ A CUIR CUSAD. SEO, BEIR AR DO HATA, AGUS
 TÉANAM LIOM-SA.”

TUG SÉ SO HOIFIS ULIGEADÓRA MÉ. MÍNIŞ SÉ MO SGEAL
 UÓ. U'ÉIST AN FEAR ULIGE LEIS SO FOIŞÓEAC. UÍ TOŞA
 AITNE AIGE AIR, MAR IS IOMÓA DUINE A BÍ AS ÉILEAM A CIRT
 TUG SÉ CUIŞE CÉANA.

CUIR AN FEAR ULIGE CÚPLA CEIST ORM. UÍ AINM AN
 FÍR UÍŞ UUIÓE 'N-A LEABAR AIGE CÉANA. NÍ RAIB ANN AÓT
 CNEAMAIRE DE RÉIR MO UUINE. AÓT CUIRFEADÓ SEISEAN
 EAGLA AIR. CUIRFEADÓ SÉ AR CREATADÓ É. CUIRFEADÓ SÉ AN
 SPARÁN MÓR A BÍ AIGE I LAIŞEADÓ. UAIN SÉ AIRŞEADÓ AS
 CÉANA, AGUS UAINFEADÓ ARÍS, MÁ BÍ ULIGE AR BIT ANN.

An méid adubras leis bí sé sgríobta síos aise, agus tosuisé sé 'sá léigeadó.

“Öfuil sé ceart ašam?” ar seisean, nuair a bí sé léigte aise.

“Ní'íl tada ann faoi'n scleamnas,” arsa mise.

“Cé'n cleamnas? Níor hinnsead tada dom faoi cleamnas.”

“Ceapas nac raib don sábadó leis. Ní raib ann aót cleas o'imrigeas air,” agus b'éigin dom mo sean-shairt a leigint nuair a cuimnižeas ar an mbaileabar rinneas ar an öfeair beas buide. Aót ní raib an fear uliže sásta sur innsižeas an sžeal óó. Öí an fear mór cnámác 'sna tritib aót meangadó fein níor táinic ar béal an uližeadóóra.

“Agus cuir tú t'ainm leis — nár cuir?” ar seisean.

“Cuir.”

“Agus a' ndeacáid don duine i bfiadónaidé air?”

“Cuidó beirt.”

“Táim as ceapadó so öfuil tú i dteannta aise. Mara öfuil tú sásta an bean ós a pósadó. . . .”

“Ní bean ós í,” arsa mé fein as cur isteadé air so taodadé.

“Cuma sin . . . aót déanfad-sa mo díceall duit. Ná bíodó faicíos ar bit ort nac ndéanfadó.”

“Is mór an fear mašaidó tú,” ars' an fear mór liom-sa; “ar ndóig, ní raib cleamnas ar bit ann?”

Tosuižeas fein as sáiridé. Do ceap an beirt eile sur as déanam sgrinn a bí an bacadé.

“Ná bíodó aimreas ar bit ort nac öfuišidó tú do cuido,” ars' an uližeadóóir, agus tosuisé sé as sgríobadó.

O'fášamar slán agus beannaót aise, agus o'imtíš linn.

XVI.

An sean-lóisdeán fuair muintir an ospuidéil dom atá agham arís. 'San sean-tseómra atáim, agus an píoctúir beas úd 'n-a raib an triúr fear ós as ól go suaimneac dóib féin, níor baineadó anuas de'n balla fós é. As dearcadó dom ar an triúr fear ós úd (agus leis an scaoi a bfuil an srian as dealtram orra, sílpeá go raib an-báiró aici dóib), táim as iarraid a déanam amac cé'n fáit go bfuil an fáilte mór as muintir an tige seo róim. Ní rabas lágac croideamail. Is fánaic labrainn leó. A dúl amac ar maidin agus a teaic isteaic tráchnóna, agus beannuadó dóib uair ar bit caspaí liom iad, sin a raib de baint agham leó ariam. Act bí an t-airgead agham. Uíos i n-an' mo bealaic a íoc. Ní raib pişin aca orm. Róim an méid airgid a ceapadó a beic agham bí an fáilte aca, agus ní róim féin.

Nac aca beadó an fáilte róim nuair d'innseócaim dóib go raib mo cúid airgid caicte? Sşiúrtós féin ní raib agham anois. Bí bean an tige as súil le roinnt uaim céana féin. Níor iarr sí don pişin orm fós, le n-a beal ar caoi ar bit. U'féidir şurab amlaidó bí sí as ceapadó go raib an t-airgead agham agus nac rabas sasta a tabairt ói, nac duine cneasta bí ionnam ar cor ar bit. Níor ceapadó ariam şur duine uasal bí ionnam go dtainiceas 'un an tige seo an céad uair. Bí plúirseac airgid agham ann go dtí anois féin agus şan smeac oibre le déanam agham, agus mar sin de, ní iongnadó ar bit é şur ceap an bean seo şur duine mór a bí ionnam.

Ní meas mór bí agham uirri, act mar sin féin, şoil sé go trom orm í a beic ar a malairt de baramail. Ua mian liom an droc-lá úd a cur ar cáirde.

Act do caicpinn airgead faşail le sin a déanam. Cá raib sé le faşail? Le mí anuas níor leigeas lá tart şan

CUIRTE A TÁBDAIRTE AR AN BFEAR DLIGE. NÍ BÍODÓ AÓCT AN SGÉAL CÉADONA AIGE I SCOMNUÍDE ÓDOM, AN SEAN-DROCSGÉAL NAC RAIÓ TÁSG NÁ TUAIRISG LE FAÓÁIL AR AN MBITEAMNAC BUIÓE NÁ AR A TÁISBEÁNTAS. NÍ RAIÓ FÍOS AIGE CÉ'N ÁIRTE DE CEITRE ÁIRTEÓ NA CRUINNE A RAIÓ SÉ AÓCT GO RAIÓ SÉ CINNTE DEARBÓTA GO BPUAIR SÉ AN CÉAD LITIR SEÓLADÓ CUIGE. NÍ RAIÓ DON MÁIT ÓDOM CUIRTE EILE TÁBDAIRTE AIR FÓS. ÓÍ SÉ AS ÉIRGE TUIRSEACÓ ÓÍOM. ÓÍ BEAN AN TIGE AS ÉIRGE TUIRSEACÓ ÓÍOM. NÍ RAIÓ A FÍOS ASAM CÉ'N LÁ CUIRFÍ AS AN TEAC MÉ. NÍ BÉADÓ DON MÉAS AS CEACTAR DÍOBÓ ORM GO MBÉADÓ MO PÓCA LÁN ARÍS. NÍ HIONANN CLÁIRÍNEACÓ SAÍÓBIR ASUS CLÁIRÍNEACÓ DAIÓBIR AR ÓOR AR BIT.

DUAILEADÓ DORAS AN TSEÓMRA. BEAN AN TIGE BÍ ANN GO CINNTE, ASUS Í AS IARRAIÓ A CUIÓ AIRGÍO. LEIGEAS ORM GO RABAS 'MO CÓDLADÓ AS CEAPADÓ GO N-IMTEÓCADÓ SÍ. NÍ RAIÓ BAOÓAL UIRRI IMTEACT. ÓUAIL SÍ AN DORAS AN AT-UAIR.

ÓÍODÓ AN CÓS AÓMUIÓ AR CATAOIR LEM' AIS ASUS MÉ 'SAN LEABAIÓ, AÓCT TÁÓADÓ OLC ORM DÁ BFEICEADÓ DUINE ANN Í. SÁITHEAS ISTEACÓ FAOI'N LEABAIÓ Í.

“TAR ISTEACÓ,” ADEIRIM-SE LEIS AN DUINE BÍ AS AN DORAS. CUIR BEAN AN TIGE A CEANN ISTEACÓ.

“TÁ FEAR AS AN DORAS ASUS DEIR SÉ GO BPUIL SHÓTA AIGE DÍOT : NÍ IMTEÓCAIÓ SÉ GO BFEICÍÓ SÉ TÚ, DEIR SÉ.”

“CÉ'N SÓRT DUINE É?” ARSA MISE AS CEAPADÓ SURAB É AN BITEAMNACÓ BEAS BUIÓE FÉIN A BÉADÓ ANN : DÁ MB'É —

“FEAR MÓR-CHÁMÁCÓ DROC-LADARÓTA,” AR SISE.

“SGAOIL ISTEACÓ É,” ADEIRIM-SE.

CÉ BÉADÓ ANN ÁR NDÓISÓ AÓCT É FÉIN, AN FEAR MÓR TUG AN CATAOIR ÓDOM AN OIÓCE ÚÓ FADÓ Ó. SHUIÓ SÉ LE COIS NA LEAPTAN.

“TÁ DÁ LITIR ASAM DUIT,” AR SEISEAN, “AN FEAR DLIGE TUG ÓDOM IADÓ. ÓÍ FÍOS ASAM-SA GO SCUIRFÍ SGANNRAÓ AR AN SCNEÁMÁIRE BUIÓE ÚÓ; BÍ FÍOS ASAM-SA GO SCUIRFÍ IALLACÓ AIR SGARAÓ LEIS AN AIRGEADÓ. NÍ RAIÓ DON DUL AMUÓD

ORM-SA NUAIR A ĆUGAS ĆUIĜ AN DLIĜEADÓIR ÚD ĆÚ. TÁ SEISEAN I N-AN' ———"

"TABAIR DÓM NA LITREACÁ," ARSA MISE AS CUR ISTEAC AIR.

ÓAIN SÉ DÁ LITIR AS A PÓCA. LEAS SÉ AR AN LEABAIÓ IAD.

BÍ AN T-AIRGEAD ASAM 'SA DEIREAD. O'FÉADPAINN MO BEALAC A ÍOC. NÍ BÉAD ORM A DUL AR LORG NA DÉIRCE. NÍ BÉAD ORM DON DROC-ĆLEAS A DĒANAM. ĆAITEAS ACAR MAIT AS DEARCAO AR NA LITREACAIÓ AGUS AS CUR SEO AGUS SIÚD TRÍM' AIGNE. PÁIÖE RÁITE! SUAS LE DÁ SGÓR PUNNT! BÍOS SAIBĒIR. NÍ BÉARFAO LÁ BOCT ĜO DEÓ ARÍS ORM.

"OSĜAIL IAD," ARS' AN FEAR MÓR.

RUGAS AR ĆEANN DÍOB, AGUS O'OSĜLUIĜEAS Í. NÍOR ĆUIT DON AIRGEAD AISTÍ.

"NÍ HÉ AN FEAR BUIÖE ĆUIR AN CEANN SEO ĆUGAM," ARSA MISE.

"O'eile?"

DĒARCAS ARÍS AR AN LITIR. AINN NA MNÁ MÓIRE RAINĒ A BÍ LÉITÍ! IS BEAS NÁR IMĆIĜ AN T-ANAM ASAM.

"TÁ CEANN EILE ASAT," ARS' AN FEAR MÓR. ŚÍN SÉ AN LITIR EILE ĆUGAM. O'OSĜLUIĜEAS Í. NÍ RAIÓ DON AIRGEAD INNTÍ. NÍOR FÉADAS A LÉIĜEAD. NÍ PACAS ÓS COMAIR MO SÚL ACĆ RUDÁI BEAS MIONA DUBA.

BÍ AN ĆEAD LITIR O'OSĜLUIĜEAS AS AN BFEAR MÓR AGUS É 'ĜÁ LÉIĜEAD ÓS ÁRD. ŚAC UILE SĜAIRĆ ŚÁIRIÖE ĆUIREAD SÉ ÖE, ĆLUIPĒÁ TREASNA NA SRÁIÖE É.

"M'ANAM NÁR ĆEAPAS ARIAM ĜO MBA DUNE DE'N TSÓRT SIN ĆÚ. DIABAL CEAPAD. NAC AICI ATÁ AN TÓIR ORT? NAC Í TÁ ĜEANAMAIL ĜRÁÖMAR? AGUS MÉ A' CEAPAD FEAD AN ACÁIR NAC RAIÓ SUIM AR BIT ASAT 'SNA MNÁ! ACĆ EIST LEIS SEO! EIST LEIS!" AGUS ĆOSUIĜ MO DUNE AS LÉIĜEAD :

"A DĒARBRAĆAIRÍN IONMUIN, A MÍC MO ĆROIÖE ISTIĜ, SEACAM ĆÚ FEIN. TÁ SÉ AR DO ĆÍ. TÁ AN FEAR BEAS AR DO

éí. Ní beir sé sásta go deó, ní beir coidla na hoirdé go deó aise go mbeir t'anam aise. Do mionnuig sé agus do móirig sé go bfuigeaó duine de'n beirt—tusa nó eisean—bás san mórán ádair. Cuair sé ar a dá glúin ar an mbótar mór i lár na hoirdé ós comair a bfuil 'san taisbeántas, an bíobla 'n-a glaic aise, a ceann noctuigte, an sealaó ag dealtram anuas air—ó, dá bpeicteá é. cuirpeaó sé uaman ar do croidé. Ó, dá n-éirigeaó don anácaín duit, is com' seanamail is bíomar le céile. . . .”

Dá donact dá raib an seéal agam, níor féadaas san sairidé. Leis an fear mór a sean-béic.

“Léig amac é,” adairim-se.

Tosuis air arís :

“. . . Act ní raib don cáll duit an taisbeántas breáí a bí ar an mbótar le—ní mé cé'n fáid—á milleaó. Agus tá sin déanta agat. Cuair an droc-cáil rómainn—breáíán ar fáid a bí 'san taisbeántas, dubraó. Sgríobáó litreaóa cuig na páipéir—agus, a' screiofeá é? dubraó i sceann díob ná raib ionnam féin act breáíán, ná rabas i ngar a beic com' trom ná com' reamair is dubraó! Ceapas féin i dtosaó sur tusa a bí ag sgríobáó na litreaóa, act, ar léigeaó an cinn sin dom, bí fíos agam go rabas ag dul amuóa, mar ní innseóctá breáí, agus ní raib don fear ann a mba fearr a bí fíos cé'n meadóan mór a bí ionnam ná tú. Act táim ag cailleaó feóla i n-agaíó an lae san tú. Sgealtar féin ní fáípar orm mara dtagaíó tú eusam, nó mara scuirió tú fíos orm. . . .”

Dearc an fear mór orm. Bí greann 'n-a dá súil, act ní raib don fonn srinn orm-sa. Bí oic orm é beic ag maíáó fúm. Sgríobas an litir uairó.

“Tá an-tóir amac 's amac aici ort,” ar seisean, “ní béicteá act ag déanam' do leasa dá bpóstá í.”

“M'anam ó'n diaóal, mara n-éistió tú . . .”

“Cailín láíac seanamail agus í ag cailleaó na sláinte

MAR ŠEALL ORT : Í AŠ PAŠÁIL BÁIS LE CUMÁ AŠUS LE BRISEAD CROÍDE!" AR SEISEAN. "ŠGEALTAR FÉIN NÍ PÁŠPAR ORM MARA ŠCUIRÍD TÚ FIOS ORM'," AR SEISEAN.

ŪAŠAIR MÉ AN MAIDE CROISE AIR. NÍ ŪEÁRNA SÉ AČT ŠÁIRÍDE. NÍOR ČEAP SÉ ŠO RAŠAS I NDÁIRÍRIB, AČT ČEANN SÉ AMAČ UAIM.

"ŪEAN ÓŠ ŪAČAMÁIL—IS ŪÓČA ŠO ŪFUIL SÍ ŪAČAMÁIL, A ČA—BEAN ÓŠ ŪAČAMÁIL ŠŠIAMÁČ AŠ ŪUL I ŠCONTABDAIRT A BÁIS LE MÉRD A ŠRÁŪA ŪÓ, AŠUS NÍ ČUIREANN SÉ FIOS UIRRI! NÍ ČUIREANN SÉ ŠŠÉALA ČUICI ŠO ŪFUIL SÉ ŠLÁN, ŠO ŪFUIL SÉ AR A AIRE! MO NÁIRE TÚ! MO NÁIRE ŠAOŠALTA TÚ! AŠUS TÚ I ŠCLEAMNAS LÉITĪ FREISIN! NAČ MÉ BÍ ŪALL NUAIR Ū'INNIS TÚ ŪÚINN I N-OIFIS AN ŪLIŠEADÓRA ŠO RAIŪ TÚ I ŠCLEAMNAS! 'ČORAŪ ŪÍOT! 'ČORAŪ ŪÍOT! ŪAŪ ČÓIR ŪUIT A PÓŠAŪ!"

NUAIR A BÍ AN MÉRD SIN CAINTE ŪÉANTA AŠ AN ŪFEAR MÓR, LEIS SÉ SIAR 'SAN ŠCATAOIR É FÉIN, AŠUS ČUAIŪ 'SNA PAIRAČAIB ŠÁIRÍDE. ŪÍ AN LITIR EILE 'MO LÁIM AŠAM-SA AŠUS MÉ 'ŠÁ LÉIŠEAD. Ó ŪLIŠEADÓIR AN FİR ŪIŠ ŪUIŪE AB' EAŪ Í, AŠUS É AŠ BAŠAIRT ŪLIŠE ORM MAR ŠEALL AR AN NŠEALLAMÁINT PÓŠTA ČUŠAS ŪO'n MNAOI REAMÁIR, AŠUS MAR ŠEALL AR NA LITREAČAIB BRÉAŠAČA ČUIREAS ČUIŠ NA PÁIPÉIR AŠ MASLAŪ AN FİR ŪIŠ ŪUIŪE AŠUS AŠ CÁMEAD A ČAISBEÁNTAIS. NÍ RAIŪ MO ČUID LE PAŠÁIL AŠAM ŠO SOCRÓČAÍ AN ŪÁ ČEIST. ŪÁ LUAIŪE ŠOCRÓČAÍ IADŪB'AMLAÍŪ AB' FEÁRR ŪOM-SA. ŪÉAD AN FEAR ŪUIŪE FÉIN ŠÁŠTA LEIS AN MÉRD AIRŠID A BÍ LE ČEACT ČUŠAM MAR PÁIŪE, AČT ŠO MBÉAD ORM ŠŠÉAL NA MNÁ RAIMÉ A ŠOCRUŠAD AR A MÁLAIRT ŪE ČAOI.

ČUŠ AN FEAR MÓR AN ŪÁ LITIR LEIS ČUIŠ AN ŪLIŠEADÓIR LE ŠO MBAINFEAD SEISEAN CEART AMAČ ŪOM. ŪÉAD AR AN ŪFEAR ŪUIŪE A ČÚNNŪAS FÉIN A ŠOCRUŠAD CUMA ČÉARD ŪO ŪÉANPAÍ PAOI ČEIST NA MNÁ.

"ŪÍŪŪ MISNEAČ AŠAD; ŠEOĐAIŪ TÚ ŪO ČUID PÓŠ," ARS' AN FEAR MÓR AŠ IMČEACT ŪÓ, AČT NÍ RAIŪ FIOS AŠ AN ŪUINE

boct nac b'féadofaimn fuireact leis, nac raib pişin ruad' 'san saogal ašam, ŝo raib ocras orm ceana fein. Tainic droc-misneac orm nuair d'imciş sé uaim. Tainic brón ar mo croide. Nac orm a bí an mí-áð ŝur fill mé? Dá mbéinn 'san mbaile arís, nac mé d'fanfað ann? Dá mbéad droicéad idir an dá oileán, nac mé a ŝiubalpað é, bíod is ŝo rabas ar leat-chois!

Čuaid bacac čart taob amuiş. Is maic a d'aitnişeas an torann a rinne na maidí ar leacračaið na sráide. Aş iarraid d'airce, nó aş diol earraid beaşa bí sé, is dóca. Is beaş nac ndeacas cuiş an b'fuinneóiş ŝo b'feicinn é— ŝo b'feicinn cé'n bail a b'ead orm fein ŝan mórán acair. Act níor čorruişeas as an leabaid. An čos admuio níor cuireas fúm an lá sin nó ŝo raib an maidin ann act aş d'eanam mo smainte, aşus ní smainte átais a bí ionnta act smainte searba duaidseaca a ŝoill ar mo croide aşus a ceas mé, smainte ŝeara ŝoirte cuireas i d'cuişint do'n duine cé'n ŝanncuio atá 'san saogal, a cuireas i n-úil do cé'n neamčomčromačt atá ann, smainte beóda borba teó a ŝearras an croide ann, aşus nac leişeann do f'eadaint ar an saogal arís ar an mbealac ceana is d'féac ceana.

Ói ocras orm, aşus ní ocras colna amáin a bí orm an oide ce úo, act ocras croide aşus intinne aşus anma.

XVII.

NÍOR f'áşas an teac ŝo ceann dá lá aşus is beaş d'iteas i ŝcaiteam an dá lá úo. An tríomad lá d'airişeas aşus buaileas amac. Ói ceapait aşam ŝan fillead ŝo mbéad an oiread aşam is d'iočpað bean a' tişe, bíod sé luat nó mall.

Şileas i d'otasac ŝo d'ciubrainn aşaid ar oifiş an dlişeadóra aş ceapað ŝo mbéad litir aişe lem' aşaid,

ACT AR DĒARCAĎ AR ĆLOG DĎM, ĆONNAICEAS NAĆ RAIB SĒ MĎRĀN ĆAR AN NAOI: NĪ BĒADĎ AN OIFIS FOSGAILTE. DĪ PĀIRC MĎR 1 NĜAR DĎM, AĜUS BUAILEAS ISTEADĎ ANN LE CŪPLA UAIR A ĆAITEAMĎ.

SAMRADĎ BEAĜ NA FĒILE MĪĒIL A BĪ ANN, ACT BĪ AN ĜRIAN ĆOM LONNRAĆ SOILLSEADĎ IS BĪ 1 DĎTOSADĎ LUĜNASADĎ. NĪ MĎRĀN DĎOINE A BĪ LE FEICEĀL ĆART ĆOM LUAT SEO, ACT 1 N-DON CŪINNE AMĀIN DE'N PĀIRC. DĪ AN CŪINNE SIN LĀN. IS AR ĒIGIN A ĜEODĆĀ LEITEADĎ DO DĀ BONN INNTI. DĪ AN ĀIT DUB LEĎ, AĜUS IAD UILE 'N-A LUIGE AR AN TALAMĎ. LUĆT FĀIN AĜUS SEADĆRĀIN BĪ IONNTA ĜO LĒIR. DĪ CUID ACA ANN, AĜUS B'Ē AN CUID BA LĪONMAIRE Ē, A BĪ AR A MBĒAL FŪĆA AR AN TALAMĎ. CUID EILE AR ŚLATRAĆAIB A NDROMA, AĜUS AĜARĎ TUGĆA ACA AR SPĒARĆAIB NEĪME. CUID ACA 'N-A ĜCOOLAĎ. CUID EILE 'N-A NDŪISEADĎ. FEAR ANNSEO AĜ TABAIRT NA MIONN A SĜOILTPEADĎ CARRAIGREADĎ NA DĎIRNE. FEAR ĆALL AĜ SĪNEADĎ NA NĜĒAĜ, AĜUS 'ĜĀ ĆOCAS FĒIN; AĜUS ŚILPEĀ AIR ĜO MBA MĎR AĜUS ĜO MBA MĪLLTEADĎ AN ODAIR AIR Ē.

NA SEAN-ĆIOLCAISI A BĪ ORRA, MĀ LEIGEANN SIAD ĜAOT FUAR REĎDĎTE AN ĜEIMRĪDĎ ISTEADĎ, AR NDĎIG LEIGEANN SIAD TEAS BREĀĜ NA ĜREINE SOILLSIGE ISTEADĎ PREISIN AR AN NĎS CĒADĎNA. "MARA DĎFUIL AĜAD MĎIN, DĒAN DO ĜORADĎ LE ĜREIN," CEAPANN SIAD UILE ĜO LĒIR.

NĪOR ĆUIR AN CŪINNE SEO DE'N PĀIRC DON NĪ 1 ĜCUIMNE DĎM ACT FĀĆADĎ MĎR FUAĆMAR A MBĒADĎ ĜALAR ĜRĀNNA BROĆADĎ AIR—ĜALAR MĪLLTEADĎ A BĪ AĜ LOBĀDĎ A CUID FEĎLA, AĜUS 'ĜĀ IĆE ĜO CNĀM, AĜUS A BĪ LE FEICEĀL 'N-A SPOTĀIB MĎRA DUBA AĜ TEADĆT AMĀĆ ĆRĪD AN ĜCRAICEANN. AĜUS LEIS AN DĎĒIN A BĪ AIR DĎN NĜALAR BĪ DAT ĜLAS AR A ĆRAICEANN, ŚILEAS; AĜUS BĪ LŪBARNĜAIL 'N-A CUID FEĎLA A DĀIN CRAĆADĎ AS NA SPOTĀIB DUBA ŪD ANOIS AĜUS ARĪS.

RINNEAS FĒIN MO ĜORADĎ LE ĜREIN PREISIN AR DĎROLLĆ AN FĀĆAIG FUAĆMAIR ĜALRAIG ŪD.

.

Ní'l don áirde agus ar na spotáib duhá atá ar a éraiceann. Táim ar lár mo dhroma. Tá croinnthe móra ar shac taobh dhíom. Tá an shaoth agus crónán 'n-a mbárr. Tá an duilleabhar go meidreac agus go fuaimneac, acé nac bhfuil an ceól céadna dá spreasadh aca is bí i dtús an tsamhradh. Táirde meidreac ar bealach faoi leit i séasúr seo an éasa. Shac smatam a buaileas na billeóga feósaíde, déanann siad torann aisteac mar béad glughar an báis ann. Acé tá meidíre agus aiteas ar na cinn eile go bhfuil i n-an' seasam amac com maic sin i n-aghaid an báis atá i ndán doib. Tuiteann ceann de na billeógaib feósaíde seo ar mo báicis. Leigim di fanacht 'san áit ar tuit sí. Tuiteann ceann eile ar mo béal. Táirde agus tuitim go tuig 'mo timcheall. Ní'l ins na fearaib fáin atá agus breacad na páirce annseo acé billeóga móra feósaíde a tuit ó éran eicint, dar liom. . . .

Tá sop féir le mo cluais. Nuair a tásann an shaoth air, buailtear faoi mo cluais é, agus leigim orm féin go bhfuil an sop féir agus síor-iarraid orm féadaint air, gur rud beó é. Acé ní féadaim. Cuireann an sop féir úr fearg orm. Sínim amac mo lám le n-a baint. Feicim feicíde buíde fad-cosac leat-marb 'n-a bárr. Nuair a corruigim an sop, tuiteann sé agus cuireann sé na cosa i n-áirde uaid le é féin a cosaint. Tuigim faoi deara go bhfuil an-cuimse aca ann, de'n cineál céadna, agus go bhfuil an-cosamlaet leat-marb orra uile go léir. Táirde agus dul cun suain go ceann an gheimhíde. Dá bhféadainn-se an cleas céadna a déanam! Bainim an sop. Cuirim in mo béal é. Coiglim é ar nós bó. Ní leigim orm gur ocras atá orm. . . .

Ocras! Céard a béarfadh go mbéad ocras orm! Nár iteas mo sean-béile iné! Agus nac raib an t-airgead agus fanacht liom i n-oifis an dlígeadóira, b'féidir. Ní comneodadh an fear buíde an t-airgead uaim. Ní raib

'SAN LITIR ŪD DO SGRĪOB SÉ ACT MAḠAḠ. NÁRB' É MO CUIR
 FÉIN É? ACT FÁSFAḠ I N-OIFIS AN ŪLIGEADŌRA É SO CEANN
 MÍOSA, SO CEANN RÁITE, SO CEANN BLIADNA, MÁ ḠOGRUIḠIM É.
 DÁ ḠTÉIḠINN 'N-A CŌINNE ANOIS, B' FÉIDIR SO ḠCEAPFAḠ AN
 SUMACÁN ŪD DE ŪLIGEADŌIR ḠUR 'N-A EASBARIḠ BÍOS. NÍ
 CUIRFINN ḠAIRIS É, DÁ SILEAD SÉ SO RAIB OCRAIS ORM!

ḠAN CUIRNEAMŌ ORM FÉIN, D'FÁISḠEAS AN CRĪOS A BÍ FAOI
 MO CŌM AḠAM. CŌISLIGEAS AN SOP FÉIR A BÍ LE MO CLUAIS
 SO RAIB DACT ḠLAS AR MO BÉAL UAIḠ.

Buaileann clog. Clog teampaill eicint. Cluimim Ḡac
 buille. A haon—A DŌ—A TRÍ—A CEḠAIR. . . . ACT NÍ
 FÉADFAḠ SÉ BEIT A CEḠAIR FŌS. AR NŌDĪḠ, NÍ RAIB SÉ
 ACT AN DEIC NUAIR A BUAIL MÉ ISTEAC ANNSEO. BEIR AN
 FEAR ŪLIGE IMḠĪḠTE A BAILE. NÍ BḠUIḠEAD MO CUIR AIRḠID
 INDIU. CAITḠRŌ MÉ DEIFIR A DĒANAMŌ.

ÉIRIḠIM 'MO SĒASAMḠ SO TOBANN AḠUS BAINIM AS CŌM
 SḠIŌBḠA IS TÁ 'SAN LEAC-CŌIS. TÁ MÉIḠRIM 'MO CĒANN.
 TÁIM MAR BÉINN AR MEISḠE AS DUL Ó ḠAḠB SO ḠAḠB AR NA
 MAIDĪB CROISE. MEISḠE ACÁ ORM ḠAN AIMREAS—MEISḠE AN
 OCRAIS ACÁ ORM. NA SMAOINTE FÁNAḠA AISTEACÁ ACÁ AḠ
 TEACT CUGAM, AḠUS AḠ IMḠEACT UAIM AR NŌS NA ḠAOITĒ, NÍ'L
 IONNTA ACT SMAOINTE FIR MEISḠE, NÍ'L IONNTA ACT AISTINGĪ
 FIR MIRE. AN BḠÉADFAINN A DUL CUIḠ ḠEATA NA PÁIRCE ḠAN
 AN MAIDE A BÍ 'MO LÁIM DĒIS A BUALAD I N-AḠAIR AN TALAMŌ
 ACT AN OIREAD SEO D'UAIREANTAIB? DÁ N-ÉIRIḠEAD LIOM,
 BÍOS CĪNTE SO MBÉAD AIRḠEAD AN FĪR BĪḠ BUIḠE I N-OIFIS
 AN ŪLIGEADŌRA RŌMAM. MUNA N-ÉIRIḠEAD, BÉINN DÁ
 UIREASBARIḠ. RINNEAS IARRACT UACBÁSAC A DUL CUIḠ AN
 NḠEATA AḠUS ḠAN AN MAIDE A CUR AR AN TALAMŌ ACT SEACT
 N-UAIRE IS DÁ FĪCĪD. NAC MÉ BÍ AḠ DĒANAMŌ NA HOIBRE?
 NAC MÉ BÍ AḠ SAOTRUḠAD AN TURAIS? BÍ AN T-ALLUS LIOM
 'N-A CĀISE AḠUS AN ḠRIAN AḠ DEALLRAMŌ ANUAS SO
 NEAMḠRŌCAIREAC ORM. BÉAD TRUAIḠ AḠ DUINE DŌM, BÉAD
 ḠRÁIN AḠ DUINE ORM LEIS AN ḠCAOI A BÍOS DŌM' CĀSAD AḠUF

'dom' lúbad fén le dul cúis an ngeata. Aét, ár ndóig, ní raib neart air. Úi orm a déanam nó ní béad an t-airgead rómam.

'O'imtíg mo bairéad leis an ngeait. Ní deacas 'n-a diaid. Páiste éigin a bí ag dul ó'n sgoil a cuir ar mo ceann arís é. Úi go leór leór ag féadaint orm, agus ag déanam iongantais díom.

Nuair a bíos i bpoisgeact deic slat do'n geata, ceapas sur cuireas an maide trí huairé agus dá fíctó ar an talam. Ní raib agam aét ceitre iarraid eile. Ní féadfaim a déanam. Da beas nár bris an sol orm, aét do cuimniúeas ar beart. Cainteas an maide uaim. Siúd ar aghaid mé ar mo lám agus ar mo leat-glúin. Úaineas an geata amac san an maide fágáil ar an talam aét trí huairé is dá fíctó. Úi an t-airgead le fágáil agam. Agus nac mé cainteas é? Céard a béad le n'ite agam? Sicíní? Déamán a mbéad go dona díob. 'Sead, béad sicín agam go cinnte. Sicín agus ruinne de bagún agus cabáiste— dá mb'féidir a fágáil. An biaid a bí i bfuinneogaid na siopaí ní bfuairéas don tsásam ann. Ní béad don blas air. Ní bfuairéas don blas air. Na sicíní a bí uaim. Sicíní a béad agam! Sicíní a béad agam! Dubras é seo liom fén seact n-uairé deas mar páiste béad ag fogluim ceacta. Úios ag oifig an dligeadóora sul ar éirig liom cosg a cur le mo smaointib.

Ní raib 'san oifig rómam aét an cléireac. Ní dearna sé aét féadaint orm.

"Nár dubrad leat go scuirfí an t-airgead úd cugad óá dtasad sé?" ar seisean.

"Níor dubrad a leitéro liom."

"Cuirfeab . . . aét fan. Cá scóimniúeann tú?"

Úi socruiúte agam san a dul ar ais cúis an lóistín. Tugas an céad seolad a táinig 'mo ceann dó, agus o'imtíúeas.

Ní rabas taob amuis de'n doras sur tuisgeas céard a
 bí déanta asam. Dá mbaò ruò é so scuirfí an t-airgead
 cugam, ní mise a geobaò é. Tugas "amadán" agus
 "pleiòce" agus 'é don tsórt orm féin. An meisge ocrais
 agus an buile bí orm 'san bpáirc, o'imtíis siad óiom.
 O'imtíis an t-ocras féin. Níor moctuisgeas a daò de orm.
 Buailéas istead 'san bpáirc an aè-uair. Cuiteas mé féin
 ar an talamh ar mo béal fúm. Táinig las-misneac orm.
 Tosuisgeas as sol, aèct níor airisgeas so rabas 'mo còrlaò.

.

Ói an oiròce ann nuair a óuisisgeas. Aèct b'eól dom,
 ó'n torann a bí as teacè cugam treasna na páirce ó'n
 scaotar, nac raib ann aèct tús oiròce. Tar éis an lae te,
 táinig an oiròce fuar, mar ba ghnátaè i ndeiread an fozmair.
 Ní raib mo cuio éadais so ró-òona, aèct mara raib féin,
 b'factas dom so raib an fuacè as dul so cnáim ionnam.

Siublas so taparò treasna na páirce, mar óuine a
 mbéad saotar mór le déanamh aise. Ní raib don smaoinead
 'mo céann aèct cé'n bealaè ab' feárr dom an t-ocras mór
 a bí orm a coss. "Óiad an leisgeas is feárr," adubras
 liom féin, agus tosuisgeas as gáiríde. Na daoine atá
 as gabáil an tsráid, stadann siad agus féacann siad
 orm le hiongantas.

Feicim ruaimne aráin leatdaob an casáin. O'féidir sur
 páisde a cail é as gabáil cun 'na sgoile dó. Deirim air.
 Glanam é i sgiortaib mo casóige. Itim leat de so
 buirdeac beannaétaè, agus cuirim an leat eile i tdaiste i
 bpíosa páipéir 'mo póca.

Tá teacé óil faoi n-a cuio solus ar m'asairò amac. Tá
 sgata fear 'n-a seasam leis an mballa. Na creadair a
 bíos as súgaò folá na scapall agus na mbó, an ruò a cuir
 siad i scuirme dom. Séasas leis an mballa 'n-a measg
 so neam-airéac, díreac is dá mbéinn ann ó tús aimsire.

Bí fear caol árd, agus rian na bolgaisge 'n-a éadan 'n-a seasam lem' ais.

Táinig fonn cainte orm féin. Focal níor labhair mé le duine ná deoruide le dá lá aót an cúpla focal úr a labhair mé leis an scléiread.

“A’ raib Alf Trotta annseo inoiu?” a deirim-se. (Alf Trotta a bí ar an bfeair beas buide).

Táinig iongantás air nuair a labhair mé leis.

“Trotta—Trotta—Alf Trotta—Trotta,” agus dubairt sé an t-ainm fíche uair i ndiaid a céile mar béad sé as cur duine eicint i gcumne dó féin.

Cuala cuid eile aca an ceist a cuireas air.

Tosuis duine aca ar an b focal “Trotta” a ráó arís agus arís eile, mar béad sé as fásáil an-tsásam ann. Tosuis duine eile ar “Trotta—Trotta—Trotta,” a ráó, agus tosuis duine eile fós ar “Trotta—Trotta—Alf Trotta,” a ráó freisin.

Ní raib duine ann nac raib an focal sin dá cráo. Cuid aca as ráó go raib sé ann ar maidin. Cuid eile nac raib sé ann ó arbú indé. Síleas go mbéad sé 'n-a aóran.

“Nac é an fear mór beaúisge é a bíos as imirt cárdáí annseo istis nac tráchnóna,” arsa duine.

“Ní hé, aót an firín beas tanairde a bíos le n-a óis,” arsa duine eile.

“Ní Trotta atá ar an bfeair reammar,” arsa 'n céad duine ar labhair mé leis, “aót Cocs.”

“Agus is Docs atá ar an bfeair beas. Tá tosa aítne asam air,” arsa mise, agus fonn mór masaid orm, “Docs agus Cocs atá orra siú.”

Cuir seo iongantás orra. Níor cuimniseadar ariam go mb'féidir gur Cocs agus Docs a bí orra. Tosuis sé 'n-a díosbóiread fáoi'n mbeirt. Bí duine ann agus bí a fíos aige cá mbíod Cocs as obair. Duine eile, agus bí sé cinnte dearbta nac ndéarna sé smeac oibre le n-a beó.

Üíos boóar aca. - O'págas annsin iad, agus iad as cur síos ar Cocs agus ar Üocs agus ar Crott.

.

AÉT TÁ SÉ AN-ÞUAR AGUS TÁ AN ÞIAN ŞRÁNNÁ SIN 'MO ŞOILE ARÍS. COIGLIM AN CUIO EILE DE 'N ARÁN. TÁ AN CRÚSTA COM CRUAIÓ LE CLOIC, AÉT IS ANLAIO IS FEÁRR LIOM É, AGUS A LAIŞEAD OE ATÁ AGAM. IS MÓR AN SÁSAM 'DOM NA ÞIACLA ŞEALA ŞÉARA A SÁTAÓ ISTEAC ANN. ÞÁISŞIM AN CÓTA 'MO TIMÓEALL, AGUS ŞREAOAIM LIOM ŞO ÞFUIL ALLUS LIOM, ŞO ÞFUILIM BEAŞNAC AS TUITIM Ó 'N TUIRSE, ŞO ÞFUIL AN LEAT-COS AS TABAIRT UAIĆI, ŞO ÞFUIL M'ASŞAILL TINN ŞŞÓLTA Ó 'N MAIOE CROISE, ŞO ÞFUIL ORM MO ŞŞÍĆ A LEIŞINT I N-ÁIT EICÍNT. SUIÓIM AR ŞUIÓEACÁN MÓR COIS NA HABNA ('SAN ÁIT AR LEIŞEAS ŞŞREAO AN ÞIR ÜIS ÜUIÓE I OTOSAC AN OIÓCE ÜO A NÓEACAS AMUÓA 'SAN ŞCEÓ), AÉT TÁIM RÓ TUSĆA RÓ TRAOĆTA LE SIN A TABAIRT ÞAOI DEARA; TÁIM RÓ TUIRSEAC RÓ LAS LEIS AN ABAINN MÓIR ÜUIÓ ATÁ AS SLEAMNUŞADÓ TARM MAR OLLÞÉIST ÞUACMAIR A TABAIRT ÞAOI DEARA. NÍ ÞEICIM AN OLLÞIAST ÜO A ÞFUIL NA MÍLTE MÍLE SOLUS, NA MÍLTE MÍLE SÚIL, NA MÍLTE MÍLE CLOĆ LUACMAR AS DEALLRAM 'N-A CRAICEANN. NÍ ŞNÍM IONŞANTAS AR BIĆ ÜI. NÍ ŞNÍM IONŞANTAS AÉT ÜIOM ÞÉIN.

.

ÜÍ BREACAD AN LAE ANN NUAIR ÜÜISIŞEAS. NÍ RAIÓ ÞIOS AGAM CÉARO A ÜÜISIŞ MÉ, AÉT CÉAPAS ŞUR SÁIT TUINE ÉIŞIN SAIŞEAD 'MO BOLS. NÍ RAIÓ MÉ CINNTE NAC RABAS SÁITTE ŞUR OSŞLUIŞEAS MO CÓTA AGUS MO LÉINE. NÍ RAIÓ ÞUIL AR BIĆ LE ÞEICEÁL. ÜÍ SÉ TAMALL MAIT ŞUR LEIŞEAS ORM ÞÉIN ŞUR OCRAS A BÍ AS ŞABÁIL 'DOM, AGUS ŞURAB É AN CONSTÁBLA A BÍ AS ŞABÁIL TART A ÜÜISIŞ MÉ.

.

O'ÉIRIŞEAS AGUS CUAÓAS AS SPAISTEÓIREAÉT AS CÉAPADÓ ŞO N-ÉIREÓCADÓ LIOM CUIMNEAM AR BEART EICÍNT. I MBAILTIÓ MÓRA EILE, NUAIR ATÁ TUINE I ŞCRUADÓ-CÁS, NUAIR ATÁ NÁIRE

AGUS CEANN-FÁOI AGUS UMHLAIÓEACT AIR, FEICTEAR DÓ NAÓ
 BPUIL NA RUDAÍ ATÁ 'N-A TIMCEALL—NA TIGTE, NA BALLAÍ,
 AN TSRAÍO FÉIN—AG IARRAÍO DON CÉO A D'ÉANAM AIR, AÓT I
 LONNDAIN CEAPANN DUINE DE 'N TSAḠAS SIN SO SCUIRFEADÓ NA
 TIGTE MÓRA ḠRUAMÓA DÁ COIS É—SO DTUITFEADÓ SIAO AIR,
 LE N-A BRÚḠADÓ SÍOS 'SAN TALAM—DÁ MB'FÍÚ LEÓ AN TRIOBLÓIO
 SIN A CÚR ORRA FÉIN I NḠEALL AR SÚARACÁN MAR É.

TIGTE MÓRA DOIÓEACTA A BÍ 'MO TIMCEALL ANOIS. AN
 BRUSḠAR DO FÁḠADÓ TAÓB AMUIḠ DE ḠAC TEAC I ḠCANNAIÓB
 MÓRA MILLTEACÁ, BÍ DAOINE 'ḠÁ CARTHÓ. SEANTAOINE, IOIR
 FÍR AGUS MNÁ, A B'FURMÓR, AGUS NUAIR A TIOCFADÓ CUID ACA
 AR RUAINNE ARÁIN NÓ FEÓLA D'FÉICFEÁ IAD AG BREIT AIR LE
 N-A MÉARAÍÓ CAOLA TANAIÓE, AGUS AG ḠLANADÓ AN TSAḠACAIR
 DE 'N BÍADÓ BROCAC SIN LE N-A ḠCUID IONḠAN. . . . AG
 CROMADÓ ÓS CIONN NA SOITEAC STÁIN ÚO DÓIB, I MBREAC-
 SOLAS NA MAIONE, AGUS NA TIGTE MÓRA DOIÓEACTA AG
 FÉACAINC ANUAS ORRA SO SḠISEAMAIL, BA ḠEALL LE SḠATA
 ÉAN MÓR UATÓBÁSAC OCRASAC ALTA IAD A BÉADÓ AG PÍOCADÓ
 CNÁMA DUINE LE N-A MÓR-CROBÁIB ḠARB-CNÁMAC' I B'FÁSAC.
 AG DEARCADÓ DÓM ORRA, TÁINIC CRAḠADÓ BALL ORM, MAR
 TIOCFADÓ ORC AGUS TÚ AG ÉISTEACT LE DUINE AG SḠRÍOBADÓ
 ḠLOINE.

AN D'ÉAN MÓR RUADÓ! NUAIR A TÁINIC AN SMAOINEADÓ
 CUGAM CÉAPAS SO RAIÓ LIOM. D'FÉADOFAINN CUAIRT A TÁBDAIRT
 UIRRI SIÚO TRÁC AR BIT. D'AIN MÉ AS, AGUS DÁ MBÉADÓ
 EOCÁIR NA B'FLAITÉAS IN MO PÓCA, NÍ FÉADOFADÓ NÍOS MÓ
 LUTḠÁIRE A BÉIT ORM. BÍ MO CROIÓE LÁN. D'ÉADÓ FÁILTE AG
 AN MNAOI MÓIR RUAIÓ ROMAM. AN D'ÉAN MÓR RUADÓ SIN
 D'FÓIRIḠ ORM AR NÓS MÁḠAR. D'FÉIDIR SO N-ÉIREÓCADÓ LEIS
 AN MNAOI MÓIR RUAIÓ SIN A RAIÓ ÉADAN UIRRI MAR BÉADÓ AR
 IMPIRE RÓMÁNAC MÉ A TÁRRÉAIL.

AGUS D'ÉIREÓCADÓ MARAC SO RAIÓ AN SEÓMRA FUAR FOLAM
 RÓMAM. SÍLFEADÓ DUINE NÁR CÓNUIḠ NEAC ANN LEIS NA
 BLIADANTAIÓ.

Ṫáinic cumá orm. Ṫáinic lionndub ar mo éroidé nac raib an bean úd a d'fóir orm ar nós mátar ann le fáiltiugad róimam anois. Agus an tsúil a bí agam leis an bfpáilte sin ó éroidé!

Buaileas fúm ar an urlár 'san áit ar súideamar beirt ós comair na teinead soillsige an oirdé ceómar fad ó. Fearact Cloinne Lir, cumas dán—act gurab iad mo deóir na focail a bí ann. Caoineas agus caoineas agus caoineas go raib mo deóir 'som' dallad. Ní heól dom don ní, le croide duine a tógbáil mar an nsol, act amáin an gáiride, mór-mór nuair a tagas na deóir go réid agus go héasgaidó cuis duine, mar táiniceadur cúgam-sa an maidin beannuigte seo. Le com breá g réid is síleas na deóir, rinne an dreas suil seo an-maict de'n tsaogal dom.

Bí balad agus seitreac na gcapall aníos cúgam tríd na siúntacáib a bí 'sna cláir. Bí duine ann freisin agus é ag sguabad na leac—ag sguabad agus ag sguabad agus ag síor-sguabad, agus b'factas dom nár oibrig don duine com dian le sguaid ariam ó'n uair ar céad-bain éada beart fraoig le n-a hárus a glanad. Bí an sguabad seo dom' érad agus b'in comarta dom nac raib an t-ocras imtichte, má bí sos agam ó na piantaib féin. Ioir dá taom ocrais bínn ag tabairt sunndais do neitib beagá suaraca de'n tsaogas seo i gcomnuide agus bitois dom' érad. Ní i bpad uaim a bí an taom eile. Cé'n caoi a dtiocfad sé? Níor tugas faoi deara an raib an duine a bí tíos fúm 'san stábla ag sguabad nó nac raib. An céad taom eile, agus é sin amáin a bí ag déanam buaidearca dom. Ní raib mé an t-acar seo gan biad ariam ceana, agus ní raib don eólas cruinn agam. Múisg? Ní head—ní féadfad múisg a teact ar duine gan don blas a beic ar a goile . . . act b'féidir go mbéad a fíos ag an bpear tíos cá raib an bean mór ruad úd a

RAIB ÉADAN UIRRI MAR BÉAD AR IMPIRE RÓMÁNAC—DÁ MBÉAD 'FÍOS, BÍ LIOM.

XVIII.

AR a feiceál dom an céad uair, táinig fuat agus gráin agus alltact orm le com gránna is bí sé 'n-a cloð agus 'n-a pearsain. Sean-fear a bí ann—sean-fear beas bídeac agus é com cromta 's com lúbta sin is go sceappá go ndéanfaí dá leit de dá dtugtaí iarraio faoi n-a díriugad. An t-éadan a bí air déarfá sur as an scloic éibir a gearrad é, act nár fan an ceardaióe le n-a saotar a críochnugad, sur éirig sé com tinn tuirseac sin de, le com gránna is bí sé, is sur fás sé dá tuarad é faoi fearcainn agus faoi gréin na síorraióeacta.

Má bí don smaoinead ann, act an gliocas agus an feall, níor noctuigead 'san éadan rocac clocac sin é. Ar teact istead an doras dom fein, bí sé 'n-a seasam le balla. An sguab mór a bí 'n-a lám aise, bí sí i bpad níos áirde ná é agus greim an fír báitte aise uirri. Ní raib cor as. Da geall le siabra é a ceapad diaabal a mbéad fonn grinn air le maslad agus dímeas a tabairt do'n cinead daonna agus le masad a déanam fúta. Cuiread cuir de cuma agus de crut an duine air, act fásad an sguab 'n-a lám le crutuad nac fear a bí ann i ndáirírib, act an cineál ainmíóe béad 'san bfeair marac deas-méin an crutuigteóra. Ceann de na comartaib uatbásaca feictear anois agus arís, imeasg ball de'n cinead daonna, a tugas léargus dúinn, i n-agaio ár dtola, cé'n bail a béad orainn dá dtuitead a leitéro seo nó a leitéro siúd amac i dtús-saogal an cinio. U'féidir sur duine dá sazas connaic an fear úo na n-dor agus na bfuat agus na ngrád, Dean Suipt, sul ar ceap sé a dor millteac, Sullibear imeasg na Yaotú. Bí na

capaill comh sleamain slíocta deaḡ-cumta, agus comh borb
 fíochmar ceannóana, agus comh breaḡ beaḡuighe slaḡtmhar
 sin, agus eisean. . . . Óc! naḡ é a b'í ḡrána le n-a
 éadán rocaḡ clocaḡ, agus a ḡuailne naḡ raib ar don
 áirde, agus a éruḡ t'roc-cumta casta cromta 'n-a t'á
 leit, agus a comarḡa céirde—an ḡuab mór áro a rinne
 níos luḡa agus níos suaraighe agus níos uatbásaiḡe é,
 agus a t'á súil a b'í ḡan beódaḡt, agus b'féirir ḡan mórán
 léarguis! Óc! . . .

ḡáinic ḡráin orm. An b'féadfaim don corruḡaḡ croiḡe
 a baint as? Tá leisinn liúḡ—liúḡ an f'ir buiḡe—an
 ḡcuirfimm eagla air? Tá mbuailinn buile i lár éadain
 air, an ḡcosnócaḡ sé é féin?

(B'í an taom eile ocrais taḡta. B'eól dom sin ó'n
 meisḡe a b'í aḡ teacḡt orm aḡ maḡtnaím dom ar fear na
 ḡuaibe. Rinneas an-iarraḡt ar na smaointe aisteaca a
 b'í aḡ brúcaḡaḡ isteaḡ im' aighe ar nós fuarlaig earraig
 a cosḡ. D'éirig liom cosḡ a éur orra feaḡ ḡcaḡaim b'ig).

Ní raib cor t'á éur ḡe aḡ fear na ḡuaibe feaḡ an
 acair.

“Nóra!” aḡeirim-se 'mo sean-béic.

Éuir sé a lám le n-a éluais. B'í sé boḡar. Úruideas
 cuiḡe. B'í sé smeaḡta salaḡ le aoileac, agus a bolac
 agus bolac an alluis mór-timcaill air.

“A' ḡcloisir?” aḡeirim-se.

Cor níor éuir sé ḡe. B'í sé boḡar i ndáiririb.

“Nóra!” aḡeirim-se arís isteaḡ 'n-a éluais. Ní raib
 don maḡt ann, ḡiḡ ḡo ndubras i n-áro mo ḡoḡa é. ḡo
 deimhin duit, leis an anál ḡo tarrainḡeas, ḡortuigheas
 mo bolḡ folam ḡo mór.

ḡosuiḡ na smaointe aisteaca aḡ teacḡt éuḡam arís.
 Ní raib don cosḡ leó. Acḡt b'í don smaoinaḡa amáin i
 ḡcúl mo éinn, cé'n caoi a b'fuiḡinn eólas ar áit comnuighe
 na mná móire ruaiḡe.

Leigeas mo shean-liúg isteach i gcluais mo tuine. Corruig na capall, aót ní deárna seisean aót a ceann a crataó le cur i n-úil dom nac raib don éisteacht aise.

Brisead ar an bpoigio orm.

“Go mbuó seacht measa a béas tú bliadain ó ’noct,” adéirim-se go feargac, “cé’n fáct nár míniúg tú sin dom ceana? A’ gceapann tú go bfuil sé d’uain agus d’ionbaid agus an lá a caiteam leat-sa?”

D’fágas annsin é. É féin agus a sguab mór! Bí mála mine taob istig de’n doras. Cuireas mo lám isteach ann, agus túsas lán mo glaise liom.

Taob amuig de’n doras bí fear ós, agus dá capall i ngreim aise. Bí sé tar éis a teacht.

“Bfuil fíos agad cá gcomnuigeann an bean mór anois a bíod tuas an staire sin?”

“Mas mór?”

“’Sí atá uaim.”

“Mara bfuilim ag dul amuóa go mór, atá sí faoi glas.”

“Faoi glas!”

“’Sead. Faoi glas—’san scarcar. Nac dtuigeann tú mé?”

“Ó! tuigim.”

“Is ann atá sí, mara bfuilim ag dul amuóa go mór. Agus deamán a bfuil de loct air mar áit comnuigte go ceann an gheimhíó. . . . Mara n-éireócaíó liom. . . . b’féidir go mbéad sé ar na crannaib go gcuirfinn féin an gheimhead isteach ann. . . . dá nglactá mo comairle-se, raictá féin ann.”

Bí fearg orm gur ceap sé go raib an droc-bail orm. Bíos ag iarraid cuimneam céard dearfainn leis, le go mbéad fíos aise nac amlaid a bí an sgeal agam-sa, nuair a sín sé amac a lám cúgam, agus piúin ruaó ar a bois aise.

“Ceannuis ruaimne aráin,” ar seisean, “ní’l ašam aēt i.”

Šlacas an pišín, agus t’imēiš liom šan oiread agus “sonas ort” a ráð. B’i eagla an domáin orm, šo leanfað sé mé agus šo mbainfað sé an t-airgead t’iom.

Nuair nár lean, mótuigeas rud eile aš teadēt ar mo croidē. Náire šaošalta a t’áinic orm šur šlacas pišín uairē. Nár šlacas airgead ó šiolla capall? Nár másluig sé mé nuair a ceap sé šo raib ocras orm agus šo mb’feárr t’om a t’ul istead t’san šcarcar? B’i mé náirište. B’i mé náirište šo deó na n’deór. Ní béad meas maora ašam orm féin feasda. Ba measa šo mór faða é ná an t-airgead a éileam. Béad ciall annsin. Aēt ba náiread an šnióm é an šnióm eile. Ceapas agus šocruišeas ar a t’ul ar ais agus an t-airgead salač a čaitēam leis, nuair a connaiceas builíní beaša deasa i b’puinneóis. Ní béad orra aēt pišín. Ó! ba breáš iad! Ní fača t’u ariam builíní beaša a b’i t’om deaš-t’aitte ’n-a n-íóctar agus ’n-a n-uadctar leó! Molas an puinteóir. Molas an talmaíde agus a čuid cruitneadta. Molas an teine, agus na daoine a b’ain a haóbar as broinn na talman. Molas an fear b’i t’á n’íol, ar an mbealač ab’ feárr leis an tuine macánta sin, mar t’ugas mo pišín t’ó ar ceann aca.

Coislim šo sásta an t-arán breáš úr atá deaš-t’aitte ó’n teine.

Aēt cé’n čaol a t’uš an šiolla capall faol deara šo raib ocras orm? (Ní raib mé réitē leis fós, má b’i an builín féin t’á čoisilt ašam). An raib cosamlaēt an ocrais orm? B’ios tanairde šo cinnte. Aēt nač mbíonn tuine tanairde i n’daí t’adom dona tinnis? Nač mbíonn a šiubal šo laš lúbač corrač? Nač mbíonn f’éadaint aistead ’n-a šiúlib? Dearcas istead i ššatán a b’i i b’puinneóis siopa.

T’áinic alltaēt orm. Is ar éišin t’aitnišeas an čosam-

LAÉT A CONNAICEAS 'SAN SGAŢÁN. LEIGEAS MO SEAN-SGAIRT
 ŠÁIRIÐE (ní heól 'dom anois féin cé'n fáť), agus túsas
 na cúl-sráiðeanna salača suarača orm féin.

ŠAC AR CEAPAS AR MAIÐIN FAOI FEAR NA SĜUAIBE, O'FEIL
 SÉ 'DOM FÉIN CŌM MAIT.

DAoine a ðearcað orm, cuireadur fearĝ orm. BÍODAR
 'DOM' MASLAÐ. ACT BA 'DÓIŠ LIOM ŠO RAIB AN CEART ACA
 SIN A 'DÉANAM, 'DÁ MBAÐ RUÐ É ŠUR DIABAL MAŠAMAIL A
 CRUŢUIŠ ME LEIS AN ŠCINEAÐ DAONNA A MASLAÐ, MAR CEAPAS
 ŠUR CRUŢUIŠ SÉ AN FEAR ÚO A BÍ 'SAN STÁBLA AR MAIÐIN.
 CUIREAS MO TEANŠA AMAĆ LE ŠAC N-AON A 'DEARC ORM, AŠUS
 ŠLUAIS LIOM, AŠ 'DÉANAM AN-TORAINN AR NA LEACRAČAIB LE
 MO MAIÐE CROISE.

ČUAÐAS ISTEAC I BPÁIRC. ČAIŢEAS MÉ FÉIN AR AN TALAM
 FAOI BUN CRAINN 'DARAİŠE. ČÁINIC MÉIŠRIM 'MO ČEANN.
 LUIŠEAS SIAR AR MO 'DRUIM. 'DÚNAS MO 'DÁ ŠÚIL. ČONN-
 AICEAS NA CÉADTA 'DAC AŠUS IAD 'DÁ MEASŠAÐ 'N-A ČÉILE,
 AŠUS AŠ 'DÉANAM NA MÍLTE PIOCTÚIR BREÁŠ IOLOACAC, AŠUS
 LEANFAÐ PIOCTÚIR PIOCTÚIR EILE CŌM TAPAIÐ SIN ŠO RAIB
 M'INTINN TUIRSEAC SÁRUIŠČE ACA. NUAIR A ČABARFAINN
 IARRACT FAOI N-A 'DÍBIRT, ČIOČFAÐ CEŌL IN MO ČLUASAIB
 AŠUS BÍOÐ NA FUAIMEANNA CEŌLMARA 'DÁ N-ACARRUŠAÐ Ó AM
 ŠO HAM AR AN NŌS CÉADNA IS BÍ NA PIOCTÚIRÍ. . . .

ČUIT AN OIÐE.

XIX.

BAINEAÐ ŠEIT ASAM SUL A RAIB MŌRÁN 'DE'N OIÐE
 ČAIŢTE. A LEITÉRO 'DE BÚRTŠAIL AŠUS 'DE ŠĜRÉACŠAIL
 AŠUS 'DE ŠLEŌ NÍOR ČUALAS ARIAM ČEANA. BÍ DAoine,
 'N-A ŠLUAIŠČIB AŠUS 'N-A 'DČÁINTIB, AŠ 'DÉANAM CAOL 'DÍREAC
 TREASNA NA PÁIRCE. 'SAN ÁIT AR A RAIB A 'DTRIALL, BÍ AN
 ČURO IOČTARAC 'DE'N ŠPÉIR 'DEARŠ, AŠUS O'FEIČPEÁ TRILLSEÁN
 'DE LASAIR AŠ ÉIRŠE I N-ÁIRÐE 'SAN ŠPÉIR, MAR BÉAÐ TEANŠA
 FAODA ČAOL ANN, AŠUS Í AŠ IARRAIÐ FOLA A LAFAIRČ.

Ní rabas 'mo 'dúiseacht i sgeart gur tósuiḡ mo bolḡ 'dom' céasaḡ. Cúireas mo lám 'mo póca, agus as an mbrusgar a bí bailiḡte ann—cloca beaḡa, cnaipí, ruainní, miotail agus eile—baineas cnaipe cnáim agus isteach leis 'mo béal. Tósuiḡeas ar na seilb a táinig timcheall air a sluaḡaḡ. U'fachtas 'dom gur laḡtuisḡ sin an pían mór.

Uí na daoine as imteacht tarm fós 'na dtáintib. Is minic a tḡas faoi deara bealach aisteach atá le sluaḡtí. Tá an sluaḡ ar nós duine. Nuair bíos fearḡ ar an sluaḡ, ceapfá le féacaint air go mbíonn fearḡ ar ḡac don ball atá 'san tsluaḡ. Déarfá freisin go mbéaḡ ádas ar ḡac duine a béaḡ 'san láthair, nuair a béaḡ ádas ar an sluaḡ féin. Bíonn fonn ar duine a 'dul an bealach céanna le sluaḡ, mar béaḡ cumacht as an sluaḡ air. Na braonaca beaḡa uisḡe atá 'san abainn, sluaistí uile go léir an bealach céanna.

Uí an cumacht seo as an sluaḡ a bí as imteacht tarm orm-sa ar éaoi ar bit. Leanas é.

I dtosaḡ ní raib don smaoineaḡ aḡam aḡt a 'dul 'n-a measḡ, aḡt leis an aimsir ceapas go bfuḡinn biaḡ nó deoḡ, nó b'féidir airḡeao ar bealach eicint.

Leis an méid daoine a bí ann, agus leis an deifir a bí orra, béaḡ sé i n-aḡaíḡ na'dúire mara ḡcailleaḡ curḡ aca sparán, nó sḡilling, nó piḡin féin. Coinniḡeas mo 'd'á súil ar an talam, a bí lán-soillseach le lasair an 'dóigtheáin, aḡt má cailleaḡdar don ceḡ, ní mise a fuair é. Ní raib an oireao sin de'n áḡ orm.

Teach mór déantúis a bí tré teine. An tsráid ós a comair amach bí sí leathan, aḡt má bí, bí sí lán de 'd'aoimib. Uí daoine móra agus daoine beaḡa ann. Daoine daiḡbre agus daoine saiḡbre. Luḡt oibre agus luḡt 'd'iomáointis. Fir móra ḡalánta faoi 'n-a léintreachaib ḡeala agus a mbairéir árdá 'd'ua as teach ó n-a hamarclannaib. Uí

Daoine ann, ar ghnátaic leó a beit ag glacaó aeir na hoíóce
 gac uile oíóce 'san mbliaóain mar mé féin.

Bí luét múcta na dteinte ann 'n-a gcéadtaib, agus
 ada mór uisge óá sgairteaó aca ar na lasraócaib a bí ag
 briseaó amac 'gac uile áit óá míle buíóeacás, agus ag
 éirge níos airde agus níos airde 'san spéir le gac iarraíó.
 Nuair a teangmócaó lasraóca úto, a bí ag dul i dtreise
 agus i neart gac don nóiméaó, leis na hearraíóe éagsaíla
 ceimiceaóca a bí istig 'san ndéantúsán, tásaó daóanna
 iongantaóca orra—íóir croíóearg agus corcra agus liaó-
 gorm—daóanna bána, daóanna buíóe, daóanna gorma,
 daóanna glasa, agus bíóó na daóanna éagsaíla seo ar
 aigéib na ndaoine a bí mór-timceall ag dearcáó ar an
 dóigsteán agus ar an gcnáílaó.

B'iongantaó an raóarc é. Bí cineál cearnóige bige ar
 aóaíó an déantúsáin amac ar an taóó eile de'n tsráíó.
 Bí balla cloíóe mór-timceall ar an gcearnóig bige seo,
 agus sgaóca mór ban a bíóó ag obair 'san ndéantúsán 'n-a
 seasam 'n-a bárr. Bí conspóíó mór ar siúbal imeasg
 na mban seo a bí ar an mballa.

Bí cuid aca ann a bí go lútgáireac agus go geal-gáireac
 agus go haiteasaó i ngeall ar an déantúsán a beit tré
 teine. Ní cáil maíó a bí ar an áit, agus b'iomóca pionnós
 o'fulaingeadar ann. Bí cuid eile ann a bí faoi leat-
 trom agus brón mór go raib a gcuid oibre cailte aca.
 Go deimín an fear ar leis an déantúsán ní raib sé leat
 com brónac le cuid óá luét oibre. 'Tuige a mbéaó? Ní
 hé a béaó cailte leis an dóigsteán. 'Tuige a mbéaó leat-
 trom air, agus luaó a scaillfeáó sé le faóáil arís aige ó
 Cumann an Urruóais? Maíóir leis an dream a bí
 lútgáireac geal-gáireac, ní fáca tú ariam daoine a raib
 an oireaó átaís orra is bí orra siúto. Bíódar le buile go
 raib brón ar cuid óá gcom-oibrigsteóirib i ngeall ar an
 mblaóm úto a bí ag baint slige beaóó oíob. Cúireadair i

ḡcuimne úóib an méid dá ḡcomrádaíóctib a cailleadó ó'n ním a bíodó 'sna hearraíóib ceimiceada a bíodó dá n-óibriugadó aca. Cúireadar i ḡcuimne úóib, freisin, ar fúlaingeadar féin ann. Masluigeadar iad agus túsadar daoine ḡan spioraio orra. Úuailfíóis iad dá n-éirigeadó leó a úul 'n-a n-airicis. Acó nior féadó cuid de'n dream seo cuimneam ar don ní acó an cruadó-śaogal a béadó aca ḡo mbéadó an deántúsán tóigte arís.

Imeasḡ na ndaoine a bí lútgáireadó, túsas sunndas do mnaoi móir. Úí sí an-córruigte, agus í as spreasadó a muintire féin cun amrán aicis a canadó le cur i n-úil do ḡac n-don cé'n meas móir a bí aca ar an ndéantúsán, agus ar an muintir ar leó é. Tosuigeadó ar an amrán aicis, agus canadó ḡo bríoḡmar agus ḡo buadómar é. Agus bí fuat ann, freisin. ḡac ar fúlaingeadar de piantaib agus de pionnós agus de úroc-úsáio 'san ndéantúsán a cuir an fuat san amrán. Acó ba treise leis an aiteas . . . nac raib an úroc-úsáio agus an ḡear-fúlaint tair ḡo ceann tamail ar caoi ar bit?

Lasadó suas éadan na mban lútgáireadó agus na mban mbrónadó com mair le céile. Ní creiofinn ó mo dá súil é, ḡo mb' i Mas móir, mo cara úilis féin, an bean móir ruadó úo a bí 'n-a seasam ar an mballa as ḡríosadó na mban. Acó 'sí bí ann.

Úruideas 'n-a haice le labairt léiti.

Cuaidó lasair a raib dat na pola uirri, i n-áirde 'san spéir. Leis an bean móir ruadó liúḡ aisti, agus ní béadó don duine com mí-tuigseanadó is ḡo ḡceapadó sé ḡo mba liúḡ dubróin an liúḡ sin. Ú'éirig liúḡ ó na mnáib eile—liúḡ millteadó átais—agus tosuiḡeadar as ḡreadadó bos. Na mná a raib brón orra ar ball, bíodar as teannadó isteadó leis an muintir eile i leabaidó a céile, agus ḡac uile duine aca a tíoapadó cuici leisfeadó an Úean móir Ruadó liúḡ eile aisti.

ŚÍLEAS LABAIRTE LÉITÍ. NÍOR AITNÍŠ SÍ MÉ, BÍ SÍ COM
CORRUÍŠTE SIN.

ṪOSUIŠ NA LASRAĀA AŠ ÉIRŠE I N-ÁIROE MÓR-ĀIMĀEALL AN
ṪSIMNÉ ÁIRO ṪAOB AMUIŠ, MAR BÉAD NA CÉADTA AĀAIR
NÍME FÍOĀMAR.

“ŠO ṪUITIÓ ṪÚ! ŠO ṪUITIÓ ṪÚ!” ARSA AN BÉAN MÓR
RUAD ’N-A SEAN-LIÚŠ. RINNE NA MNÁ EILE AN AĀCUIŃŠE
CÉADNA.

ṪO RÉIR MAR BÍ NA LASRAĀA AŠ ṪEANGMÁIL LEIS NA
HEARRAIÓIB CEIMICEĀĀA A BÍ ISTIŠ, BÍOĀ AĀARRUŠAD ṪAĀA
AŠ ṪEĀĀT ORRA. BÍOĀAR AR ŠAC ṪAĀ ṪÁ BĀUIL ’SAN MBOŠA
CEĀĀA. NÍ RAĀADAR AR AON ṪAĀ I N-AON ṪÁ ÁIT DE’N ṪEINE
BÚITRIŠE SIN. LASAIR BĀN ANNSEO. LASAIR BUIÓE ṪALL.
LASAIR DEARŠ FUILTEĀĀ ’SAN ŠCÚINNE EILE. AŠUS MAR BÉAD
ṪRAOIÓEĀĀT ANN, SUAITĀÍ NA ṪAĀANNA ÉAŠSAMLA SEO
IONNUS NAĀ MBÍOĀ IONNTA AĀĀT AON ṪAĀ ŠLÓRMAR AON UAIR
AMÁIN.

“FUIL NA MBAN A CAILLEĀD LEIS AN NÍM,” ARSA MISE ’MO
ŠEAN-BÉIC.

ĀUALA AN BÉAN MÓR RUAD AN FOCAL, AĀĀT NÍ RAIB A FÍOS
AICI CÉ LABAIR.

“FUIL NA MBAN A CAILLEĀD LEIS AN NÍM,” AR SISE I N-ÁRO
A ŠOĀA CINN.

BÍ NA LASRAĀA DEARŠA AŠ ÉIRŠE I N-ÁIROE AS AN NÓĀAN-
ṪÚSÁN FÓŠ.

“FUIL NA MBAN A CAILLEĀD LEIS AN NÍM,” ARSA NA MNÁ
ŠO LÉIR Ṫ’AON ŠUĀ I ṪṪREÓ ŠO ŠCUALA ŠAC N-AON AN LIÚŠ.
ĀUALA BAINISTEÓIR AN DEĀNTÚSÁIN AN ŠÁIR, FRESIN. ṪÁINIC
CREĀĀN ’N-A BALLAIB.

FĀOI DEÓIÓ ṪOSUIŠ AN SPÉIR AŠ ŠEALAĀ ’SAN OIRĀEAR.
Ṫ’FÉICPEĀ BALLÁI ṪOUBA LOSŠĀ AN DEĀNTÚSÁIN I N-AŠAIR
NA SPÉIRE, MAR BÉAD BEITÍÓEĀĀ MILLTEĀĀ I LÁR ṪEINEĀD
ÍOĀDBAIRTE ṪAOINE ALLTA AŠUS A ĀEITRE ĀRÚB I N-AER AŠE
AŠ IARRAIÓ ṪRÓCAIRE ORRA.

Bíos aḡ éirḡe cōm corruigḡte leis na mnáib.

“Tá beiridéac céasta na mban ar lár,” arsa mise.

ḡlacad̄ suas an focal. T̄osuiḡ an sluaḡ ’ḡá ráð le céile. ’Sa deiread̄ ḡcaoilead̄ an focal amad̄ ó n-a míltib ḡórnac̄ i n-aon ḡáir mór amáin.

“Tá beiridéac céasta na mban ar lár.”

T̄osuiḡ bainisteóir an d̄éantúsáin losḡta aḡ spreagad̄ na síot̄maor cūn na sráide a ḡlanad̄. B́i eagla aḡus ḡáct̄ air roim̄ an sluaḡ fíoc̄mar seo. B́i droc̄-cáil ar a d̄éantúsán. Ní raib̄ fás̄ta d̄e anois ac̄t na ballaí duba, aḡus cur̄ d̄e na ballaib̄ féin tuit̄te.

B́i na teinte aḡ dul i ndóisḡ. Ac̄t anois aḡus arís d̄’éireócad̄ lasair b́án aníos, mar b́eac̄ leisḡ uirri ḡarad̄ leis an sean-d̄éantúsán mí-ádasac̄. Nuair a d̄’éireócad̄ na lasraça seo i n-áirde d̄o leisfead̄ na mná ḡo léir ḡáir aitis. B́i an bainisteóir aḡus ceann na ḡconstáblaí i ḡcómrad̄.

“Cait̄tear ’san teine é!” arsa bean.

“Cait̄tear ’san teine é!” arsa bean eile.

B́i cuḡac̄ ar na mnáib. D̄’éis̄in an tsráid̄ a ḡlanad̄. Cōnnaiceas an bean mór ruad̄ i n-áirde ar balla aḡ bualað bos aḡus a ḡruais le ḡaoit̄; d̄’féac̄as arís ac̄t b́i sí imḡigḡte. ’San rúille-búille, is beag nár cáilleas í, ac̄t is d̄óca ḡur aic̄niḡ sí mé féin, mar níor airiḡeas ariam̄ ḡur cuiread̄ d̄á láim̄ tréana lán-láirde ’mo tim̄ceall, ḡur tóḡad̄ ón talam̄ mé mar d̄o tóḡfaí leanb̄, aḡus ḡur tosuiḡeac̄ ar mo p̄óḡad̄ arís aḡus arís eile.

An Bean Mór Ruad̄ a b́i ann.

D̄’aic̄niḡ na mná oibre eile mé. T̄uḡad̄ar faoi d̄eara ḡur mé a t̄osuiḡ ar na ḡáirtib̄, aḡus síleac̄dar mé a breit̄ leó le ómós a t̄abairt̄ dom. Ac̄t b̄asair an bean mór orra ḡan bacad̄ liom, mar b́i sean-aic̄ne aici orm aḡus ba duine muintear̄da d̄i mé.

Ní b̄ruaireas ceac̄d uait̄i coisméis̄ a síubal. D̄’iompruiḡ

sí fadó an bealaig mé, agus a tigearna! nac í bí tréan cumasac? Is iomda saisgidéac cliúmar nac raib com láidir léiti.

Lean na mná oibre eile sinn. Níor sgaradar linn go radamar as teac na mná móire. Níor sgaradar linn annsin féin, aet o'fanadar taob amuis as canad amrán i n-onóir dom-sa go raib sé 'n-a lá.

XX.

TOSUIG an bean mór :

“Óra, nac ort atá an droc-bail? Nac ort atá cosamlaet an ocrais agus an gorta? Nac tú a cuairt i dtanaióeact? Nac tú cail na feolta? Cá raib tú, nó céard o'éirig ouit, nó cé'n tubaisde táinic 'do bealac go bfuil an dóig seo ort? Is geall le duine a mbrúigfí idir dá bróin muiinn tú! Go sabáilid Mac Dé sinn! Labair liom, agus innis dom cár imtíg tú uaim? Ní raib don tsúil asam go leasfainn súil arís go deó ort, ní raib sin. . . .”

Nuair a tosúigeadó an bean mór seo as caint, is beas faill cainte bíod as don duine eile. Úaineadó sí as 'san scaint, ar nós capail a béad as imteact 'n-a cosanáirde. Nuair a bíod sí corruigete, mar bí anois, ní raib don breic uirri. Úeadó ort cluas le héisteact a congáil ort féin ar faitcíos nac scloispeá sac focal, bíois as teact com mear sin as a beal. Agus ní raib an caint críochnuigete aici fós.

Rug sí ar mo ceann, agus do dearc sí go gear orm.

“Ó! nac tú atá cosamail le mo dearbraitairín dílis, Éamonn beas, beannaet na ngrás le n-a anam? Ní facas a oigre ariam aet tú. Tabarfainn an leabar beannuigete surab é a bí ann . . . , marac an timpist o'éirig

duit. A maisge, ba lágac an fear ós é Éamonn le n-a linn. . . .”

Tosuiġ na deoir aġ teacġt 'n-a súilib.

“ . . . Agus is iomda uair a bíos aġ iarraio a deanam amac céaro a tuġ dom an oiread sin ceana a beic aġam ort, duine nac b'faca mé acġ don uair amáin roime seo—agus níor éirig liom an sgeal a réirdeacġ gur tuiteas mo codlao oirde agus go b'facas aġaio Éamuinn aġ dearcad anuas orm. Bí sé ann com cinnce dearbta is tá tusa annsin. Síleas gur ós cionn na pioctúire úo tall a bí sé, agus an féacaint truaigmeileacġ tuġ sé orm! Síleas go raib sé aġ iarraio labairt liom, acġ nár féad sé. . . . Agus na súile a bí 'n-a ceann, b'iad do cuio súl-sa iad. Agus a béal! Ó, a tigearna! . . . agus ní raib don dearbraitair eile aġam acġ é. Dá mairead sé, ní hí seo an bail a béad orm inoiu. Acġ toil Dé go ndéanamaoio. Fáilte roim toil Dé. . . . Acġ táim doo' boorao—agus b' féioir . . . acġ nac mise an óinseacġ? Níl don ceo ort acġ an t-ocras—ní béinn aġ dul amuda go mór dá n-abruiginn nár ic tú mórán le mí . . .” agus tosuiġ uirri aġ gléasao bío dom.

D'innis mé mo sgeal oi, acġ nár bacas le sgeal an fir úis buide ar easla go gcuirfi fonn gáiride orm sul a mbéad an biao icġe aġam.

Leaġ sí mias mór ós mo comair.

“ B'fearr duit gan an iomarca icġe i otosac, an céad uair,” ar sise, “ braoinín bainne, b'féioir. . . .”

“Sé ab' fearr,” arsa mise, agus saint cun an bío d'alpaao orm, acġ go rabas faiteacġ.

Fuair sí an bainne, agus tosuiġ sí 'gá coinneal liom, mar coinneoaao sí le páisde é. Le gac spúnóis o'ólainn, leaġao sí lám ar mo baicis, agus tosóaao aġ cuimilt mo cuio g'ruaige, agus dearpaao sí anois agus arís mar béad

sí aḡ caint léiti féin, “a múirnín,” “a mhic mo éroiðe,” “a ðearðráðairín óḡ mo éroiðe,” aḡus ráiðte eile dá saḡas.

An fáid is bíos aḡ ól an bainne, bí pluid aici ós comair na teimeað, aḡus b'éisín ðom é cur 'mo tímceall aḡus a ðul isteað 'san leabaid ḡo mbéað mo léine níḡte aici.

Rinneas sin. Suid sise ar cátaoir cois na leabtan. Bí ḡreim láime aici orm, aḡus í aḡ ðearcað ar m' aḡaid tanaiðe caitte, aḡus ar mo méarannaib fáda caola, aḡus ar na féiteaðaib móra ḡorma a bí aḡ éirḡe aníos as mo lámaib, aḡus ar mo baidis aḡus ar mo muineal. Tuig sí cé'n ðroc-úsaid a bí fáḡta aḡam ḡo mbéidís sin ann. Tuig sí é sin, aḡus leis an ḡcaoi a raib sí aḡ cur mo cuid méar trí n-a cuid méar féin, b'feasað mé cé'n truaig mór a bí aici ðom, aḡt b'féidir nár tuigear i ḡceart é ḡo b'facaas an féacaint a bí 'n-a súilib. Bí na súile sin aḡ ðul i nḡráðmaireaḡt, aḡus i ðtruaighe, aḡus i séime leis an aimsir ḡo ðtí ḡo ḡceapfa náð b'féadfað sí é fúlaint ḡan ruð eicint a ðéanam seacaas beit 'n-a suide annsiúd 'san ḡcaetaoir cois na leabtan ḡan cor aisti.

Níor féad aḡt an oireað. O'éirig sí ðe ḡeit aḡus pós sí mé.

Bí an bainne te aḡ cur na fola aḡ borrað 'mo cuisleadaib. Bí mar béað néall beaḡ codalta aḡ teaḡt orm, aḡt nár codlað a bí ann ar cor ar bit, aḡt an suaimneas aḡus an sóḡ a bí aḡam a bí ðom' ðéanam leisḡeamail. Únas na súile, aḡus tosuiḡear aḡ smaoinem ar an mnaoi uð a bí i nḡreim láime ionnam fós.

Níor féadaas a ðéanam amað i ḡceart an uair sin cé'n cineál mná a bí innti, aḡt ceapas ó sóin ḡo mba ḡeall le fuarlað ceapfaí a cóḡ í : an fuinneam aḡus an cumas a bí innti ó ðútcas ðo camað aḡus ðo lúbað iad, aḡt nár féadað a milleað. Bean ðe na mnáib móra úð ḡníðear

gleó mór 'san saogal. Bean a béad 'n-a naom nó 'n-a deamán de réir mar béarfaó an cinneamán uirri.

Le com ciúin is bíos féin, síl sise go rabas 'mo códlaó. Cuir sí a leiceann le mo leicinn-se agus tosuis 'dom' pógad go míocharaó agus go faiteaó mar béad sí as iarraio a déanam i nghan-fios dom.

“A dearbbrátaírin! a dearbbrátaírin!” an focal deir-eannaó cuallas uaiti sul ar tuit mo códlaó orm.

Óá lá d'pánas aici. Fuair sí lóistín dom i tteac éireannaig i nghan d'á lóistín féin, agus geall sí dom a tteact ar cuairt ann go minic.

XXI.

An ceanntar 'n ar cuireas fúm anois, is domán beas gaeóealaó a bí ann leit-bliadóin ó sóin. Éire beas a tugaó an Sasanaó air. Dob' as an Mumáin a raib ann, aó fíor-corr-óuine. Bí daoine ann a raib oíóreaó na bpileaó agus na mbárd aca. Ní raib óuine ar bit ann nár aicnió na comarsain, agus ní hé amáin gur haicnióeáó é féin, aó bí toga eóluis aca cé na daoine dar díob é. B'as don limistéar amáin iad fré céile. Bíod an sgoraioeact ann 'san oíóce : bí an beirleadóir agus an píobaire agus fear na fíoeóige le faóáil 'n-a measg. An fear a bí i n-an' cur síos go cruinn agus go beaó ar ar sgríob Céitinn 'n-a stair bí sé ann com maic leis an bfeair nac raib don eóluis aige air. Agus dá gcuirtí i n-agaio an fíe eóluisaig seo, ní déanfaó sé aó a óul cuig an gcomrainn móir tuis sé leis as éirinn, agus beart a bíod foluigte i línéadaó a baic aisti. D'osgluigéaó sé an beart seo, agus baicéaó sé leabar mór lámhsgríobta aisti. Agus nac é bíod cúramaó leis an leabar mór úo! Casbaicéaó sé óuit 'n-a óub agus

'n-a b'án ann cé'n dul amu'da a b'í ort. Agus nuair a t'úna'ó sé an leab'ar le n-a c'ur i 'd'aisge 'san s'com'rainn móir arís, do 'dearc'á'ó sé ort ar b'ealac' is go s'ceap'fá go raib' f'aoi "anois céar'ó 'dearf'á leat féin?" a rá'ó, a'c't nac' n-abróc'á'ó sé focal ar bit'. Agus an fear seo a b'í'ó' ag léig'ea'ó staire agus ag meab'ru'g'á'ó 'd'ánta go saot'ra'c' d'oi'ró'ce b'í'ó' an p'io'c'ó'io agus an t'sluas'á'ó mar s'léasannaib' oibre aige de ló.

Na béasa agus na s'náis a c'lea'c'tuig' Clanna s'gae'óal ar b'ántaib' agus ar s'léib'tib' na f'ó'la leis na céad'taib' bliad'an c'lea'c'tuig' an pobal beag seo i'ad i s'ca'tair c'oi'm'c'i'g'is. An oi'óre'act s'gae'óal a leis s'gae'óil an tsai'ó'bris uat'a le a'it'ris a 'd'éana'm' ar an e'ac't'ra'nnac' a c'uir'fe'á'ó go t'óin na f'air'g'e móire i'ad d'á b'féad'á'ó sé, c'oi'nni'g' na 'd'aoine bo'c'ta seo i'ad mar c'oi'nn'e'ó'c't'á se'ó' uasal. Tuig'ea'd'ar, 'n-a m'bealac' féin, nac' raib' m'órán de 'd'ea'g'-t're'it'rib' ná de 'd'roc'-t're'it'rib' ag aon c'ine'á'ó a'c't i'ad si'ú'ó a t'áin'ic anuas c'uca ó n-a sin'se'araib'.

C'oi'nni'g' na 'd'aoine seo t're'it're agus n'ósa agus tean'g'a a s'c'ini'ó. C'oi'nni'g' a s'clann na t're'it're, a'c't c'aill'e'ad'ar an tean'g'a agus cuid m'ai't' de na n'ósaib'. C'aill' clann a s'clainne tean'g'a agus n'ósa, agus m'órán de na t're'it'rib'. An cuid de t're'it'rib' na n's'gae'óal n'ár c'aill'e'ad'ar, ní raib' ionnta si'ú'ó a'c't na 'd'roc'-t're'it're. Inn'se'ó'c'ái'ó lu'c't t'ó'g'ta ain'm'i'ó'c'te d'uit go mb'íonn 'd'roc'-m'iana'c' an d'á c'ine'á'ó 's'na hain'm'i'ó'c'tib' síol'ruig'eas ó c'ine'á'ó'c'aib' éag'sam'la. Deir 'd'ream eile, á'm't'ac', nac' mb'íonn ionnta a'c't an 'd'ea'g'-m'iana'c'.

Ní abróc'áinn féin nac' b'fuit m'órán de'n f'írinne ag an d'á 'd'ream, a'c't go b'fuit an f'írinne go hiom'lán ag an s'céad 'd'ream d'á mb'í'ad muint'ir an c'eann'tair seo agus i'ad sin amáin a b'ea'ó f'aoi s'grú'ou'g'á'ó aca. Nuair a c'ua'óas féin 'n-a me'as'g', ní raib' be'ó t'ar d'á s'g'ór de na 'd'aoineib' a d'f'ág' éire i n'oi'ar'ó an s'orta. B'í cuid de na

sgéalaíochtíbh agus de na seancaíochtíbh agus de na ceoltóiríbh orra siúd. Act bí a ré beasnacé tart. Bí clann na sgealaíochte agus na seancaíochte ann, bí agus clann a sclainne, act nár mór an creideamaint dóib iad.

Duine de na sean daoine seo d'fás an tír i ndiaid an gorta a bí i Seán Ó hAicir, nó "An Casúr," mar tugadh air. Tugadh an leas-ainm úd air, mar bí dúil mór 'san díosbóireact aise ariam, agus nuair a bíodh an ceann is fearr fásca aise ar an té bíodh as cur 'n-a dghaí, ní abrócaid sé act "Sin tairnse eile i sclár agam." Bíodh cóta mór, a cáit a sean-aicir, air gac séasúr de'n bliadhain. Da cuma cé'n teas mór a bíodh ann, ní fásfaid sé an cóta sin uaid. Bíodh maide d'araisge i gcúl a glaise aise go gnátaic—maide mór a bain sé féin 'n-a baile dútcais nuair a tug sé cuairt seachtmáine ar an áit. Smead oibre ní deárna mo duine ó cuir sé an tead lóistín 'n-a rabas féin faoi láthair ar bun. Bí seandaoine 'san gcomarsanaact, seandaoine a raib aicne aca ar a muintir 'sa mbaile, agus duibradar nac raib 'san gCasúr act duine fallsa spadánta agus go mba dual muintire dó a beic amlaid. Act níor tugadh don áird orra. Bíodh a cátaoir taob amuis de'n doras aise, i n-áit a mbíodh fosaid aise ó teas na gréine 'san samrad, agus taob istig de'n doras i n-áit a mbíodh goraí aise ó'n teimí 'san ngeimreaid. Taob istig nó taob amuis, ní baineaid sé an cóta mór de, ní leasaid sé an maide d'araisge uaid; agus Éireannaig a comnuig 'san gcomarsanaact agus a bí ró-sean le don ceó a déanam d'feicead sé iad as gabáil na slige dóib, agus nac aca a bíodh an díosbóireact? I ndeiread an comráid cloispeá focal an Casúir—

"Sin tairnse eile i sclár agam."

Bíodh An Casúr leisgeamail nó ná bíodh, ní raib a bean Drigíod leisgeamail. Is uirri a bí cúram an tige. Mara nglanad sí féin na seómraí agus na leapraca

beirís gan glanadh. Mara ngléasaó sí an biaó (ní raib de biaó le gléasaó aici aó a n-deanfaó iad féin, agus ba leór léicí sin), beirís gan biaó. Mara niḡeaó sí na héadaisḡ, beirís gan niḡeaóán. Aó nuaí a bíoó an méio sin deanta aici, ní raib obair an lae críochnuighe fós aici. Ba beas an baosal go mbéaó an oiread sin de'n áo uirri. Bíoó sí as obair ó luan go luan, agus ó éirḡe gréine go meadon oíóce agus ní bíoó an obair críochnuighe aici. Ní bíoó baosal uirri a beic críochnuighe. Bíoó goḡaó na hoibre uirri i gcomnuíóe 'gcomnuíóe, agus í fliuc salaó smearḡa. Ní bíoó ar an gCasúr aó a ráó, "Maise, naó beas a n-deárna tú ó maíóin, a Úriḡio?" nuaí a tosócaó sí aír.

"Óá mbaó fear a béaó asam," adreiaó sí, "ní orm a tuitreáó an obair ar faó. . . ." Agus leanfaó sí uirri gan ceá a ḡabairḡ oó focal a cur isteaó.

Is beas duine naó bpreáofaó An Casúr a ráó leis i n-dreiaó na cainte "Sin tairnḡe eile i gclár asam," aó le n-a mnaoi féin. 'Sí a cuireáó an tairnḡe i gclár i gcomnuíóe, agus cuireáó sí go doimín 'san gclár, freisin, é.

Bí a gclann tóḡḡa agus sḡarḡa orra aó aon mac amáin a bí i n-aois a seáó mbliaóna ficeáó agus naó n-deanfaó aon raó go deó. Dubraó naó raib a ciall ceart aise, aó ba ḡile le Úriḡio é ná aon mac eile óár tóḡ sí. Níor ḡus sí ariam aír aó "an créatúr," agus nuaí náḡ ḡus bí daoine 'san gcomarsanaó agus níor b' eól oóib a ainm baiste, cé go raib aicne aca aír ó ruḡaó é. "Mac an Casúr" ḡus muintir na háite aír. Níor maic le n-a aóair é, nó leis a aóair aír náḡ maic leis é. (Dubraó gur ceap sé go mba náireáó an sḡéal é beirt fear a beic oíomaoín i oteaó), agus níor ḡus sé aír le dreianas aó "An Doicín," i ngeall ar an slabra beas cruáóac a bíoó óá caiteam aise. A máóair a ceannuig an slabra

ÓÓ AR SGILLING—ACHT SIN RUO NAÓ RAIB A FÍOS AS
AN SCASÚR TADA FAOI.

AN LÁ AR CEANNUIGEADÓ AN SLÁBRA, CUAÓAS FÉIN ANN.
TÁINIC AN BÉAN MÓR RUADÓ I N-ÉINDIḠ LIOM LE MÉ FÉIN A
CUR I N-AITNE DO MUINTIR AN TIGE. BÍ FÍOS ACA SO RAÓAS
AS TEACHT, AGUS SO RAIB AN BÉAN MÓR RUADÓ LEIS AN OIREAD
SEO 'SAN TSEACHTMÁIN A TABAIRT DOIB AR MO LEABAIÓ. SIN
RUO NAÓ RAIB A FÍOS ASAM-SA. CEAPAS SO BHFUIḠINN BEAGÁN
CÁIRDE UADA, AGUS SO MBÉINN I N-AN' A N-AISIÓC, NUAIR A
ḠEOBAINN AN OBAIR ÚO, AS ḠLANADÓ NA MBUIDÉAL O' FEAR AN
TIGE ÓIL ÚO, 'N-AIT AR CASAÓ AN FEAR BUIÓE LIOM I OTOSAC;
DO ḠEALLADÓ DO'N MNAOI MÓIR RUADÓ SO RAIB SÉ LE FAḠÁIL
ASAM.

BÍ AN-FÁILTE ACA RÓMAM. BÉINN SO BREÁḠ COMPÓRTAMAIL
ACA. BÉADÓ LEABAIÓ BREÁḠ ḠLAN ASAM 'SAN SEÓMRA MÓR I
N-ÉINDIḠ LE SEISEAR NÓ MÓR-SEISEAR EILE—"BUACAILLÍ
DEASA," CUS BRIGIO ORRA.

"O'FÉIDIR SO MBÉADÓ CUPÁN TAE ASAD ANOIS," AR SISE.

"BEIÓ CUPÁN ASAINN SO LÉIR," ARS' AN CASÚR.

"CUIR AN TULÁN AR AN TEINE," AR SÍ LE DUINE A BÍ I
SEÓMRA EILE.

"CUIRFEADÓ."

ḠLÓR MNÁ A BÍ ANN, AGUS SÍLEAS ḠUR AITNIGEAS AN ḠLÓR
SIN. TÁINIC AN BÉAN AMAÓ AS AN SEÓMRA, AGUS A LÁN
ḠRÉITRE TAE AICI. BÍOS FÉIN AS CUR SÍOS AR CEIST NA
TALMÁN LEIS AN SCASÚR, AGUS NÍ FÁCAS I OTOSAC Í.
ACHT MARA BFACA CONNAIC SISE MÉ, AGUS LEIS AN IONGANTAS
A BÍ UIRRI MÉ FEICEÁL, CUIT A RAIB DE ḠRÉITRE AICI AR AN
ÚRLÁR AGUS BRISEADÓ IAD.

AR CLOISINT AN TORAINN DOM, TÓḠAS MO CEANN AGUS
O'FÉACAS AR AN MNAOI AR ÉIRIḠ AN TIMPIST OÍ, AGUS M'ANAM
SO RAIB IONGANTAS AGUS AN-IONGANTAS ORM FÉIN.

AN BÉAN REAMAR BÍ ASAM ANN.

XXII.

FUAIR sí faill cáinte liom sul a ndeádas a córlaó. D'innis sí a sgeál dom—an méid nár hinnsiḡeadó céana dom san litir.

Ó d'fásas féin an taisbeántas, ó'n oíóce úo fadó ó nuair a cuireas an clampar ar siubal, níor éirig leó. Bí an droc-cáil orra. D'imtíḡ na daoine is fearr a bí aca. Tosuig an fear beas buíde as ól. . . .

“Cá'l sé 'nois,” arsa mise, “ḡo bfuighe mé ḡreim air, ḡo ḡcuirió mé iallac air ——”

“An fear boct!” ar sise.

“Cá'l sé, a deirim? Cá'l sé?” arsa mise agus cuḡac orm.

“Fainic tú féin air,” ar sise, “fainic tú féin, a cuíó.”

Ní innseoadó sí dom cá raib an bíteamnac. Act b'fáctas dom uirri ḡo raib sí cinnte dearbḡta ḡo raib seisean ar tí mo mardḡta. 'N-ár suíde ar lic na fuinneóige, taob amuig, bíomar 'nós nac ḡcloisfeadó muintir an tige an cómráó. Nuair a bíóó duine as ḡabáil taraimn, bí oraimn a beic 'n-ár dtost ḡo n-imteóadó sé. Bí duine as ḡabáil cart ar an bpointe seo, is b'éigin dom-sa leisint orm nac raib cuḡac orm.

“Céard a tús annseo tú?” a deirim-se.

“Ó sgaras leat,” ar sise, “ó d'fás tú liom féin mé,” ar sise as tabairt súil na ḡlasóige orm, ní deárnas don maic. Mar duḡbras leat 'san litir bíos as cailleadó na feóla i n-aḡaidó an lae le cuma 'do óiaíó. . . . Ceardó 'san deireadó nac raib mé sáḡac reammar ar cor ar bic le beic 'mo feic . . . féac anois mé,” ar sise as éirḡe 'n-a seasam, “nac iomóda bean d'feicfeá níos raime ḡo mór ná mé?”

Ní raib sí as ráó act an fírinne. Bí lócrann sráide ar a cúl, agus bí an-amarc asam uirri. Cuma cé'n caoi

AR CAILL SÍ AN FEÓIL BÍ AN FEÓIL MÓR CAILLTE AICI, AÉT ZO
 DTIUBARTÁ BEAN REAMAR UIRRI FÓS FÉIN, SAN ÉASCOIR A
 DÉANAM UIRRI AÉT A OIREAD.

“AR NDOIG, b’ÉIGIN DOM SLIGE BEATAO EILE A GLACAÓ
 CUSAM,” AR SISE, “TÁIM AR AIMSIR ANNSEO. TÁ SEAN-
 AITNE ASAM AR MUINTIR AN TIGE. AÉT MAIDIR LE ALP
 BOÉT”—b’in é AN FEAR BEAS BUIÓE—“RINNE SEISEAN A
 DÍCEALL MÉ LEIGEAS. NA BIADÓTA IS BUIRBE ASUS NA DEOÓA
 IS CUMÁCTAIGE, AN SÓG ASUS AN SUAIMNEAS, TUGAÓ DOM
 IAD. AÉT NÍ RAIÓ DON MAIT ANN. NÍ RAIÓ DON ZOILE ASAM,
 LE CATUGAÓ ’DO DÍADÓ . . . DÁ N-ABRUIGINN FOCAL FÚT,
 CEAPFÁ SUR AR MIRE BÍOÓ SÉ. SEACAM TÚ FÉIN AIR!
 SEACAM TÚ FÉIN AIR, ADEIRIM!”

SUIÓ SÍ LE MO TAÓB ARÍS. TÁINIC NA DEÓIR ’N-A SÚILIB.
 DO CEAPAS ZO RAIÓ SÍ AR TÍ MO PÓGTA ASUS MO FÁISGTE
 MAR RINNE SÍ ZO MINIC CEANA, AÉT NÍ DEÁRNA SÍ AÉT GREIM
 FÁGÁIL AR MO LÁIM ASUS FÉACAINTE ORM ZO CÁSMAR.

CUIÓ IODÁLAC ÉART ASUS GLÉAS CEÓIL AIGE. TOSUIG SÉ
 AR FÓNNA A SEINNT DÚINN AR AN ORGÁN.

“ . . . DEAMÁN CUIMNE A BÍ ASAM,” AR SISE AS
 FÁISGEAÓ BARRÓIGE ORM, “DEAMÁN CUIMNE A BÍ ASAM ZO
 MBÉAÓ AN OIREAD DE’N ADÓ ORM IS ZO SCASPAINN LEAT-SA
 ANNSEO.”

“AÉT CÁR FÁS TÚ AN BIORÁNAÓ BUIÓE?” ARSA MISE.

“AN FEAR BOÉT!” AR SISE. “AN FEAR BOÉT! NAÓ AIR
 A BÍ AN MÍ-ADÓ? NAÓ AIR ATÁ AN DROC-BÁIL? MO TRUAIG
 É ANOÉT! SOS NÁ SUAIMNEAS NÍ BPUAIR SÉ Ó’N LÁ AR CUIR
 TUSA AN T-ACRANN AR BUN ASUS, AN FEAR BOÉT! NÍ RAIÓ
 DON ÉEART ASAD A DÉANAM, ASUS SAN É BEIT AS IARRAIÓ
 AÉT MISE ASUS TUSA A CUR FAOI BRAT AN PÓSTA. NÍ RAIÓ
 DON ÉEART ASAD A DÉANAM, MÁ BÍ AN BRAOMÍN BEAS ÓLTA
 FÉIN ASAD. . . .”

“AÉT CÉARO D’ÉIRIG DÓ?”

“Ó, muisse! níOR ÉIRIG DÓ AÉT SUR BRISEAÓ SUAS A

taisbeántas breáḡ a bí ós cionn dá fíciú bliadóin ar an mbótar. Ní raḡas féin ann, nuair a táinig an éreac mór—dá mbéad, ní fáḡraḡ sé croiḡe ar bit ionnam a leitḡeio de taisbeántas breáḡ feiceál dá sḡaipead—act ní raib don baile mór dá dtéiḡead sé ann, nac mbíod litreacá 'sna paiseir roim ré aḡ fósraḡ do'n tsaogal láimhe cé na hionḡantais bréaḡacá a bí aise. Mo éreac aḡus mo érad! Rinne na litreacá bréaḡacá úo an tubaisde orainn—”

“Act cé bíod aḡ sḡríobad na litreacá?”

“Éap seisean i sḡomnuide sḡur tusa sḡríob id. Sin é cuir oic air.”

“Mise?”

“Is minic adubairt sé nac raib éinne eile ann le n-a sḡríobad act tú. ‘An sramacán leat-cosac’—sin é an t-ainm a tusaḡ sé ort—‘sin é tá ‘ḡá sḡríobad’ deiread sé. Act bí aimreas orm féin. Níor éapas sḡo sílpeá an taisbeántas a éreacáḡ aḡus mise ann . . . act ní éreipead seisean ó'n tsaogal nac tú a bí aḡ déanam an milleáin—ní éreipead—aḡus, a cara mo croiḡe, cuaid sé ar a dá ḡlúin tíos i Sligeac aḡus tusa sé mionn sḡo mbéad do cuio fola aise. . . Óra! a stóir mo croiḡe tú—páinic tú féin air—tá an sḡian fáda aise fós aḡus faodar uirri —”

“—sḡian a bfuil lora na fola uirri fós féin! dá piḡin! dá piḡin an duine!” arsa mise aḡ déanam aicris ar an bfeair buiḡe.

“Ní adbar maḡaid cor ar bit é,” ar sise, aḡus brisead ar an nḡol uirri, “act bíteá aḡ maḡad fúm-sa i sḡomnuide—sin nós a bí aḡad. . . . Act céard a déanfá dá marbuiḡead sé tú? . . . Óra, a duine! Dá bfeicteá é! (A dá lám i n-áirde aici aḡus na súile tusa ar an spéir aici). Dá bfeicteá tíos i Sligeac é aḡus é le cutac! Cuaid sé ar a dá ḡlúin i lár an bótar

an oirde a mb' éigin do an cátair a tréisead, agus
 tosuis sé as labairt leis an sgin fáda, mar béad sí beó,
 agus dubairt: 'Dubras go raib rian fola ort céana,'
 ar seisean; 'beid a cuib fola-san ort sul a dtí i b'fad.'
 M'anam go ndubairt sé é ar uair máirb na hoirde, i
 lár an bótair uaignis úd tios i Sligeac. A duine! a
 duine! cuirfead sé uatbás ort! Agus an sghian fáda
 faobrac as dealtram faoi lonnrad na sealaige! Ocon!
 ocon! (Tosuis sí ar a bosaid a sgreadó). Da millteac
 an raóarc é!——"

Táinig an smigead gáire a bíos as iarraid a cosg ó
 tosuis sí ar eactra an fear buide a aicris ar mo béal
 san buideacas dom. Connaic sise an smigead sin.

"Dá bpreicté é," ar sise, agus táinig na deoir 'n-a
 súilb, "ní gáiride a déanfá. Ní gáiride a déanfá, dá
 mbéad a fíos asad an imride a bí orm ó sgaras leis,
 faitcíos go dtiocfaid sé treasna ort, agus go sáitfead
 sé tú. . . . Is minic a d'éirigeas as mo códlad i lár na
 hoirde agus an fuar-allus as tuitim anuas díom, an
 aic a mbíod droc-brionnglóir asam. Táinig brionnglóir
 cugam tá seactmáin ó sóin ann, agus bí tusa agus Alf
 ann ——"

"Ná tabair Alf air feada," adéirm-se; "tabair an
 fear beas buide air." Sin é an t-ainm is mó a tairnis
 liom.

"Bí tusa agus A-A-l——agus an fear beas buide
 ann. Ar dearcad dom ort-sa an dara huair, bí tú ar
 lár. Bí seisean ós do cíonn. An sghian fáda faobrac
 úd 'n-a glaic, agus í as dealrad faoi lonnrad na
 sealaige, mar bí an oirde úd ar bótar slisig. Leigeas
 sgreadó, agus dúisigeas. . . . Bí sib ós comair mo súl
 agus mé 'mo dúiseact féin. Is beas nac ndéacas i
 laige."

Bí an-cion aicí orm go dearbta. Bíos as iarraid a

Déanamh amach cé'n fáct go mbéadó cion aici ar duine de mo saḡas, agus an beirt aḡainn 'n-ár suíde ar leic fuinneóige an tige lóistín faoi soillsiugadó an lócrainn sráide. Óios aḡ déanamh maótnaim ar a raib ar m'aitne de mnáib ariam, agus na tréitre a bain leo. Bí mná deasa agus mná ḡránna, mná a mbéadó cion aḡadó orra agus mná nac mbéadó, ar m'aitne. Cad éuige go dtuḡaíod searc a ḡcroíde o'fear seacas fear eile? Agus an dara fear níor deise 'n-a bealaó agus 'n-a méin ná an céad duine de réir baramla ḡac n-aoin, aó amáin an bean! Aó is dóca nac bfeiceann siad neite ar an mbealaó céadna linn-ne. Ófuil beirt ban ar bit o'feiceadó an áilleaó céadna i bfear? . . . Nuair feiceas, bíonn aóran ann. . . . Aó ní'l réiroteac na ceiste aḡam go fóill. Ní'l baóḡal orm. . . .

Óios aḡ maótnaim éom dian sin nár airigeas lám ná mná raime timceall ar mo muineál. O'féidir nac raib fíos aici féin go raib a lám ann, mar bí sí go smaointeac agus í aḡ féacaint i bfaó uaiti. Ní hé an lócrainn sráide a bí i bfoḡus dúinn, ná na tige beaḡa suaraóca a bí ar an taob eile de'n tsráid, ná na daoine a bí aḡ dul tarc a éonnaic sí, aó ruó a bí i bfaó níos áilne, agus níos seanda agus níos taitneamáiḡe, dar léiti féin.

Nuair a éuireas-sa cor díom, briseadó isteac ar maótnaim na mná. Bain sí a lám de mo muineál mar béadó sí aḡ iarraíó a déanamh i nḡan-fíos dom, agus dearc sí orm mar dearcfaó ainḡeal a éosanta ar duine a béadó aḡ dul i n-ócaíó an peacaíó, agus dubairt :

"Seacain tú féin air, a éir."

Báineas an piostal a éannuigeas ó'n mairnéalaó as mo póca.

"Béadó-sa ullam 'n-a éomair," arsa mise aḡ tasbaint an piostail ói.

Nuair a o'feiceadó sí go raib piostal aḡam-sa, agus

SO RABAS ULLAM 'n-a coinne, ar ndóig, síleas go mbéad lútgáir uirri. Act go bfeicid Dia an t-áó ort! Ní hamhlaid a bí. Tosuig sí as tabairt na súl, agus níor fan don éaint aici fead i bfad. Daoine a bí as dul tarrt, ceapadar go ndéarnas rud eicint uirri a cuir as caoinead í. Seas cuid aca le réirteac a déanam, act nuair a tuigeadar nac raib don acran ar bun, o'imtis leó. Nuair a táinig an éaint cuici ní éloispeá uaiti act na focail: "Sgeana agus piostail agus fuil!" "Rún daingean aca a céile a marbad!" "Ó, a tigearna! nac cráirte atáim!"

Óios as imteact nuair adubairt sí, "Leis dom tú pógad."

Leigeas. Bí truaas asam di. Bí sí go cráirte buairtearta san airmreas.

Cuadas istead agus tuigas an leabaid orm féin.

Bí an fuinneog a bí le hais mo leabtan ós cionn na fuinneoige ar a rabamar 'n-ar suide. Bí sise ann fós. Níor féadas don cotlad a déanam go ceann i bfad. Óios dom' éiteam féin ó taob go taob 'san leabaid, agus as éistead le srannac na ndaoine a bí i n-don tseómra liom.

Cad cuige a raib sí com' faiteac go n-éireodad don ní do'n fear Duide? Síleas go mbéad aiteas uirri é feiceál ar lár. Act ní raib. An raib cion aici ar an duine úd preisín? Agus i n-éis a ndéarna sé uirri? Is deacair intinn mná a tuigsint. Agus nac dána agus nac amairteac an fear adéarfad sur tuig? Féac an fear Deas Duide úd agus tá cion aici air! Cad cuige? Caitfead ceist a cur uirri i mbárac. . . .

Act, ní éad a béad orm leis siúd, ceapas, agus bris smigead gáire amac ar mo béal.

Cuirfinn an ceist uirri i mbárac . . . leis an sgeal a réirteac—le fios fáca an sgeil pháidil. . . .

Cualas an Úean Reamhar aḡ dul a cōolaḡ 'san seōmra ab' fōgus dūinn, sul ar tuit don néall orm féin.

XXIII.

Oúisiḡeado tamall beaḡ roim an deic a clog mé. Ní raib a fíos aḡam céard a dúisiḡ mé, mar ní raib 'san seōmra aḡt beirt, aḡus bíodar-san 'n-a dtrom-cōolaḡ de réir ḡac cosamlaḡta.

Úios aḡ cuimilt mo súl aḡus aḡ ceapaḡ néall beaḡ eile beic aḡam, nuair a buaileado an fúinneōḡ a bí lem' ais ḡo haireac le slait. O'árduiḡeas amaḡ. Cé o'feicfinn 'san b'fúinneōiḡ eile—fúinneōḡ a seōmra féin—aḡt an Úean Reamhar, aḡus an tslat 'n-a ḡlaic aici.

“Nac deacair tú a dúiseaḡt?” ar sise.

“Bí trom-cōolaḡ orm.”

“Seo cupán tae aḡus ruainne aráin ime . . . déan-fairḡ sé maic duit,” aḡus seacair sí an lón dom, “úios leat-uair aḡ iarraidḡ 'do dúiseaḡt . . . ar ndóiḡ, ní'l an beirt eile 'n-a ndúiseaḡt,” ar sise.

“Ní'l—aḡt céard a bí ort nár tuḡ tú isteaḡ é?” arsa mise.

“ḡo b'féacairḡ dia ort!” ar sise, “ní'l éolas na háite seo aḡad fōs. Ar ndóiḡ, tá ḡlas ar an doras sin aḡaib-se aḡ b'riḡidḡ.”

“ḡlas ar an doras! 'Tuiḡe a mbéado ḡlas ar an doras aici?”

“Ar f'aitcíos ḡo n-imteócaḡ na daoine a t'asas isteaḡ ar cíos oirḡce i nḡan-fíos di . . . aḡt tá sí féin aḡ teaḡt, cluinn torann a brōḡ ar an staiḡre. . . . feicfirḡ mé ar ball tú,” aḡus o'imc'iḡ a ceann ḡo tobann.

Úios aḡ ól an tae aḡus aḡ déanamḡ mo smaointe. An beirt eile a bí 'san seōmra, cuirtois cor díob' anois aḡus arís, aḡus leigtois osna. Cíos uaim san tsráid bí

na daoine as Sabáil tarrt, as Sabáil tarrt i sconnuidé. Cualas gur An Casúir tíos fúm. Ba dóig liom gur ar leic na fuinneóige ar ar súideas féin agus an bean Reamar aréir a bí sé. Ní raib an tae ólta agam gur cualas a ghnáit-focal "Sin tairnge eile i sclár agam." Bí a bean, Briú, le clos freisin. Bí sí ar a dearg-díceall as obair, aót mar sin féin, sgaioleáó sí rann uaití, anois agus arís, ar an mbealaó seo :

“ Do rağainn-se go dtí an t-aonaó leat,
A Eiblín a rúin :

Do rağainn-se go dtí an t-aonaó leat,
A Eiblín a rúin :

Do rağainn-se tar sáile leat. . . .”

Nuair a bíóó an méio seo ráioíte aici, tosócaó sí ar an rann an aó-uair, díreac is dá n-díbreócaí an cúio eile óe as a ceann le méio a saotair. Bí an Bean Reamar féin le clos agam, aót ní haon rann a bí aici sin, má bí gleó móir féin óá déanam aici, ruó a bí.

Aót céard a bí uirri síúó go dtus sí cion do beirt fear i n-éinóig? Mé féin agus an fear beag buioe! Ní raib a leitéio de mnaoi eile le fağáil! Agus an beirt dá dtus sí gean a beic com móir sin i n-ağairó a céile! Agus gan don ósamlaót a beic eatorra, i méin, ná i otréitrib, ná i bpearsain ! Óá mbaó áluinn léití tuine aca, ar ndóig, baó cóir go mbéaó sí gan don tsuim a cur 'san tuine eile? Bí an sgeal i n-aimréioe orm. Aót bíos ceapta agus lán-ceapta a réioíteac. Bí sé as déanam buaioearca óom, aót ósuigeas as gáirioe nuair a smaoinéas go raib mé as cur suime innti. Ní hinnti a bíos as cur na suime aót 'san sgeist úó a bí as déanam buaioearca óom. . . .

Bí sí taob amuis de'n doras le cabruğáó liom síos an staisre.

“MÁ TÁ UAIN AḠAD,” ARSA MISE NUAIR A BÍOMAR ’N-A BUN, “BAḠ MÍAN LIOM BEAḠÁN CAINTE A ’DÉANAM LEAT I N-ÁIT EICÍNT NAḠ ḠCUIRFÍ ISTEACḠ ORAINN.”

’DÍ IONGANTAS UIRRI. ACḠ MÁ BÍ, BÍ ÁTAS UIRRI PREISIN ḠUR CUIREAS AN OIREADḠ SIN SUIME INNTI, IS ḠO LABARFAINN LÉITÍ ḠAN Í A ḠEACḠ LE LABAIRḠ LIOM-SA I ’DTOSACḠ.

.

CUMAR ḠO STÁBLA A BÍ AR CÚL AN TIGE LÓISTÍN FAOI AM ’DINNÉARA. NÍ RAIBḠ CAPALL NÁ AON BEITÍDEACḠ EILE ANN. ḠUIḠEAS AR ÉLOICḠ A BÍ AḠ CONḠBÁIL AN ’DORAIS AR OḠAILT. ḠUIḠO SISE AR AN B’FÉAR ÓS MO CŌMAIR AMAḠ. NÍ RAIBḠ A FÍOS AICI FAOI CEITRE ÁIRIBḠ NA CRUINNE CÉARDḠ A BÍ LE RÁḠ AḠAM LÉITÍ. CŌINNIḠ SÍ A ’DÁ SÚIL ORM ḠO MBÉADḠ FŌNN ORM LABAIRḠ, RUḠO NÁR FÉADAS A ’DÉANAM ḠO CEANN ḠḠAḠAIM. NÍ RAIBḠ A FÍOS AḠAM CÉ’N BEALACḠ A ’DTOSÓCAINN.

“TÁ CION AḠAD ORM-SA,” ARSA MISE LÉITÍ FAOI ’DEIREADḠ.

“NAḠ B’FUIL FÍOS AḠAD FÉIN ḠO B’FUIL?” AR SISE, AḠUS TÁINIC LUISNE ’N-A ḠRUADḠ.

“AḠUS TÁ FÍOS AḠAD ḠO RÍ-MÁIT NAḠ B’FUILIM FÉIN AḠUS AN FEAR ’DUIḠE MŌR LE CÉILE.”

“TÁ FÍOS.”

“TÁ TUSA MŌR LEIS. B’FÉARR LEAT É IS ’DŌCA NÁ ——”

“NÁ ’DUINE AR BITḠ EILE—ACḠ TÚ FÉIN,” AR SISE.

’DÍ FEARḠ AḠ TEACḠ ORM.

“CAD CUIḠE TÚ BEITḠ CŌM ḠEANAMAIL SIN LEIS? NAḠ B’FUIL FÍOS AḠAD ḠO MAIT NAḠ RAIBḠ SÉ ’DO ’DO BEATUḠADḠ LE TOḠA ḠAC BÍḠ ACḠ LE N-A PŌCA A MÉADUḠADḠ? NAḠ N’DÉARNA SÉ TÚ CŌM REAMAR LE—LE—LE—NÍ HEŌL ’DOM CÉ’N RUḠO—LE IONGANTAS A ’DÉANAM ’DÍOT LE TUILLADḠ AIRḠIO A BAINḠ ASAḠ? B’FUIL NÁIRE AR BITḠ ORḠ? B’FUIL MEAS AR BITḠ AḠAD ORḠ FÉIN? MO ḠRÁIN TÚ!”

MÁ BÍ FEARḠ ORM, NÍ I NḠEALL AR A N’DÉARNA AN FEAR ’DUIḠE UIRRI É, ACḠ I NḠEALL AR A N’DÉARNA SÉ ORM FÉIN.

“Tá—an—cion agham—air,” ar sise, agus a ceann. fúití, “ac̃t tá cion agham ort-sa, preisin.”

Šáruig̃ sé sin a bhacas ariam̃! B̃í cion aici ar an mbeirt! P̃ósfað sí an beirt dá bhéadað sí é! Ac̃t b̃í náire uirri. B̃í a ceann crom̃ta f̃ós aici. Nár maic̃ an com̃ar̃ta é sin?

“Dá mbéað sinn-ne pósta,” arsa mise le baint aisti, “an mbéað gráð aghað uó annsin?”

“B̃—b̃—béað,” ar sise.

“Agus béað gráð aghað uóm-sa, preisin, nac̃ mbéað?”

“Béað. Béað. An-gráð.”

B̃í an mí-áð uirri. O’fanas féin tamall ’mo t̃ost. Ceapas go raib̃ sise ag caoineað, ac̃t o’éirig̃ sí de Ńeic, agus rus sí Ńreim láime orm. Coinnig̃ sí Ńreim com̃ cruaid̃ sin orm nár féadaas an lám̃ a t̃adairt uaití. Dearc sí go truaig̃méileac̃ orm. B̃í sí corruiġte.

“Má leisim mo rún leat,” ar sise, “ní innseócaid̃ tú do donneac̃ beó é.”

“Ní innseócað.”

B̃í sí tamall ’n-a t̃ost, agus a ceann fúití. Annsin dubairt sí :

“ ’Sé m’atair é.”

Is beag nac̃ ndeaças i laige.

“Ac̃t dubairt sé liom nár p̃ós sé ariam̃,” arsa mise, nuair a t̃áinig an caint cugam.

“Níor p̃ós. Ac̃t is ’san teac̃ seo rugað agus t̃óigeað mé go ndeaças i n-éinidig̃ lem’ atair ’san taisbeántas,” agus míniġ sí an sġéal dom, ac̃t ó nac̃ bhfuil don bhaint aige le mo sġéal féin ní bacfað leis.

Nuair a b̃í an sġéal innsiġte aici Ńreao léití go tobann. T̃osuiġeas féin ag maćtnam̃, agus o’fanas com̃ faða ’san maćtnam̃ sin go dtáinig Ńealbhan beag dána a b̃í ag t̃óirid̃eaćt b̃íð ar an urlár cugam, agus Ńur Ńeas ar harr mo maide croise, a b̃í leiġte isteać le mo Ńualainn.

B'é TORAD AN MACTHAIN UO NAÓ RAID DUINE AR BIT EILE ANN A BI COM DALL LIOM FÉIN, NÁR TUIGEAS CÉ'N SAOL A BI AS AN BFEAR BEAS BUIÓE LEIS AN MNAOI REAMHAIK UO A CEAP SE TABAIRT DOM MAR CÉILE.

XXIV.

TÁ RÁITE CURTA DÍOM ASAM I DTIG LÓISTÍN AN CASÚIK. BÍM AS OBAIK TRÍ LÁ 'SAN TSEACTHAIN I DTIG ÓSTA—AN TEAC CÉADNA AR CASAD AN DHEAN MÓIK RUAÓ LIOM I DTOSAC. AS GLANAÓ NA SOITEAC ASUS NA MBUIÓEAL 'SAN SOILÉAR A BÍM, ACT NÍ FÁSAM MÓRÁN AIR I NGEALL AR AN LEAT-LÁIM ASUS AN LEAT-COIS A BEIT CAILLTE ASAM.

Ó TÁ SAOIRE ASAM INDIU, NÍOR BACAS LE HÉIRGE. TÁIM 'MO LUIGE AR AN LEABAIÓ 'SAN TSEOMRA MÓIK, COIS NA FUIÑNEÓIGE UO TRÉ N-AR CUIK AN DHEAN REAMHAIK AN CUPÁN TAE CUSAM AN CÉAD MAIDIN ANNSEO DOM, ASUS LE CEART A TABAIRT DI, NÍOR DEARMAD SÍ DON MAIDIN Ó SOIN MÉ. TÁ SRIAN AN GEIMRÍÓ SO SOILLSEAC ISTEAC TRÍÓ AN B'FUIÑNEÓIG; TÁ GLÓRCA BEASA BOGA NA BPÁISDÍ CUSAM ISTEAC Ó'N TSKÁIK, ASUS AN BEIRT FEAR A TÁINIC ISTEAC SO DEIREANNAÓ ARÉIK, ASUS IAD ÓLCA, NÍLÍÓ AS CUR ISTEAC ORM, ÓIK NÍOR DUISIGEADAR FOS. TÁ AN CASÚIK FÉIN 'N-A SUÍÓE AS DORAS NA SRÁÍÓE AS CONGBÁIL CAINTE LE DUINE DE NA LÓISTEÓIKRÍB. TÁ MÓRSEISEAR NÓ OCTAR EILE DÍÓB AS IMIRT CÁRTAÍ ASUS AS ÓL LEANNA 'SAN TSEOMRA IS SOIRE DOM. CLUINIM AS EASSAINE ASUS AS ACRANN LE CÉILE Ó AM SO HAM IAD.

TÁ NA PÁIPÉIK SEO ATÁ BREACTA ASAM CAITTE AR SAC TAÓB DÍOM AR AN LEABAIÓ, ACT NÍ CIG LIOM A DUL AR ASAIÓ LE MO SGÉAL FAOI LÁTAIK. NA SMAOINTE CEAPAS A NOCTAÓ IMTIGEANN SIAD UAIM SO TAPAIÓ. NÍLIM I N-AN' GREIM FÁGÁIL ORRA, MAR DEARFÁ. TÁIM MÍ-SUAIMNEAC MÍ-SÁSTA

liom féin agus leis an saoghal. Is cosamail le seanleomán a béad fionta nó iolar na haille a cáillfead lúo na sgiatán mé, agus mé as cur mo croíde amac le díombáir agus le neamhócas nac bfeadaim mo saoghal a cáiteam mar ba duál do duine. Nac mé tá cuirseac de'n áit seo? Nac mé tá cuirseac de'n dríodar seo atá ar lóistín as An Scasúr? Nac asam atá an gráin do'n dream úo atá as easgaine agus as tabairt na mionn 'san tseómra is soire dom! Na sráideanna beasa suaraca gránna! An saoghal gránna fealltae a noctuigtear sac lá os comair mo súl! An cráe agus an brón agus an cuirse croíde agus an sabatar! An boctanae atá os a scionn, 'n-a sgamall mór, an salar colna agus anma is uatbásaiqe dá bfuil ann! Ó, a tigearna, dá bfeadainn imteaet as! Dá bfeadainn mo sgamóga a líonae arís le saoié glain úir na héireann! Dá séití eugam, trío an bfuinneois seo lem' ais, smatam beas de'n saoié atá as corruae brollais Cuain na Saillime indiu! Aet ní'l sin i noán dom. Is doea nac bfeicfead an cuan breas mór leatan úo arís so bratae, nó an caetar úo atá ar a bruae, nó an loe úo na n-oileán craobae, nó na sléibte móra ároa a bíoé i bfae uaim agus mé 'mo páisoe, le so ndéanpáinn síor-ionghae díob. . . .

(Caiépríe mé mo sgié a leigint : ní féidir liom focal a sgríobaé leis an torann agus leis an ngleo agus leis an aérann atá ar siubal as luét na scártaí).

. . . Aet ní'l carcar, dá doimne é, nac mbíonn sólas éigin ann. Sab i leit annseo, agus feac ar an bfear mór feasógae atá 'san teae úo tall. Tis liom-sa é feiceál san mo ceann a tógbáil de'n píolúr. Tá sé as sabáil as obair. Ní fillpríe sé so mbeir sé an do a élog anoet. Tá an élann 'n-a tímceall. Pógann sé sac duine aca so díl, aet beir sé dá póis dá mnaoi . . . tugas faoi deara ceana é, as sgríobaé na staire seo

dom, agus bíos éadmar. Bíos éadmar go raib saogal sona aige-san, agus saogal dona agam féin. Tasaó na céadta pioctúir ós comair mo súl nuair d'fheicinn an fear úo t'ail, agus a bean agus a gcúram. D'fheicinn teac beag deas ar éumais coille; bean agus páistí ann, sean agus gráó aca dom féin . . . an saogal a ceapas a beic ag an bhfear a bí 'san teac beag úo t'ail a bí de oic orm-sa. . . .

Dá bpósainn an Bean Reamhar nac dtóisfeadó sí clann dom? Mara raib don tsuim agam innici, nac raib mórán eile 'san gcás céadna nuair a pósadar? Agus nár minic, agus nár rí-minic táinic an sean nuair a béadó an pósadó déanta? Ní cuireann sí don ghráin orm anois mar a cuireadó go minic nuair a bíomar i n-éindis leis an bhfear Duíde. Go cinnte, ní hé ar cail sí de'n feoil a d'atarruis ar an nós sin mé. Ní hé sin é, aic an éad a mbíod sí ag iarradó gac ní a déanam dom. Dá mbéadó chaire cailte agam, cé cuireadó ceann eile 'n-a leabadó aic i? Dá mbéadó mo léine san nige, cé nigeadó? Dá mbéadó sí cailte, cé d'fágaó ceann eile faoim' adairt? Bí dearg-gráin agam uirri ar dtús—anois, nac minic a leis mé ói mo pósadó? . . . D'féidir, amac annseo nuair a béadó tuilleadó eólais agam uirri, nuair a béadó sinn i gcuideadain a céile i b'fad—b'féidir annsin go mbéadó sean agam uirri? . . . An céad uair eile, sul iarras sí cead orm mé pósadó, béaradó féin pós i dtosac ói.

An fear atá 'san teac úo t'ail, tá dearmad déanta aige ar ruo eicint. ('Séaró a leigeas orm aic gur le n-a mnaoi a feiceál arís d'fíll sé ó bí an uain aige cuige). Duileann sé amac agus óro mór ar a gualainn aige. Bí fearg orm nár fíll sé le n-a mnaoi feiceál arís, mar ceapas. . . .

. . . Aic tá gráin agam orm féin! Nár feicró Dia an t-áó orm! Nac bfuilim com' dona leis na huadair úo

a ceap nac raib 'san saogal seo a'c taitneam g'ne agus bla'ta a'ine agus pa'irceanna bre'ga glasa 'na mbionn na no'ini' agus na bu'ideam agus na me'araca'm m'uire as cromad' a g'cinn, agus as glaca' comairle le ce'ile gac uair agus gac tra't se'ideas gao't? Nac b'puil an dul amu'da cea'dna orm-sa, a cum u'rsgeal bre'gac faoi'n duine fe'asoga'c sin nar fill a'c le n-a o'ro a fa'gail, nac b'puil an dul amu'da cea'dna orm-sa is bios ar na filib u'o nac b'puil i no'a d'rian a saota'ir agus a saogail a'c a'islingi' bre'gaca, be'ite nar ma'ir ariam' agus spe'ar-mna' nac raib ariam' 'sna spe'artaib'?

Go d'ta'c'tar sib, a lu'c na gca'rtai' ! Cao cu'ge nac le'geann sib 'om mo smaointe a no'ca'd? Ni'l don ma'it ann : ni fe'adfa'io me a tuillead' a s'grioba'd indiu leo.

Cluinnim glorta' boga na bpa'istoi' a'ta as de'anam' doib'nis doib' fein tios f'um ar an tsra'io. Ra'ca'd 'n-a measg agus innseo'ca'd s'geal doib'.

.

Taim 'mo sui'de ar an gca'san, lea'ttaob' na sra'ide, ar a'gair' tige an casu'ir ama'c. Ta na pa'istoi' bailig'te tim'ceall orm, suas le cea'd aca. Ta na fuinne'oga ar fosgailt 'san tea'c lo'isoin, agus tig liom a b'puil ann a feiceal' idir lu'c na gca'rtai' agus uile. A'c ni'l don a'iro as na daoinib' be'ga a'ta 'mo tim'ceall ar an sean-tea'c lob'ta a'ta as tuitim o' ce'ile le sean-a'ois, na ar lu'c na gca'rtai' a'ta as tabairt na mionn agus as ol leanna as an b'fuinne'ois, na ar an gca'su'ir a'ta "as cur tairn'ge eile i gcl'ar," na ar an tsra'io bis g'ran'na 'n-a b'puilm'io, na ar an dro'c-bala'd se'olta' cu'gaimn ar uairib' ar an n'gaoit'. Tai'io i b'pa'd o'n ait; tai'io i d'tir doib'inn aluinn i b'pa'd i gce'm, ait nac mbionn ocra's ar pa'istoi'b, na fearg ar fearaib', na feall i gcroi'de'ib' na mban.

" . . . agus d'im'tig an mac rio'g istea'c 'san scoill u'o a bi faoi d'rao'ideac't, agus casa'd o'is'bean aluinn

leis . . .” éualas na focail a bíos féin a ráð ; aét ní raib am as an mac ríog agus as an ógmhaoi aítne cur ar a céile go dtáinic fear dá dtugairís Cing-Cang, air lóisteoir de lóisteoirib An Casuir, le cur de mo luét éistte a meallaó uaim. Bí a póca lán aige, agus tosuis sé as roinnt uball ar na páistib is luza a bí ann.

Duine aisteac atá ann san airmreas. Fear foglumta atá ann; ba mór le ráð é, lá, dubraó, aét cuireadó cúis bliadóna príosúntaét’ air, agus nuair a táinic sé amac ní raib sé i n-an’ don ceó a déanam, aét cuireann dearbraitair leis deic píceaó ’san tseactmáin cuise sac Saarn. Na tréitre is mó a baineann leis an sean atá aige ar páistib, agus an t-eólas mór atá aige ar teangacáib.

“Oibriú leat,” ar seisean liom, “ní tuisfeadó mo dream-sa do sgéal. Ní’lro sátaé sean fós.”

“ . . . agus do labair an óigbean leis an mac ríog, agus d’innis sí dó cá raib an crann draoióeacta a raib na hubla órda as fás air, agus d’imtis leó, beirt, cos ar éois go dtáinic siad go dtí an crann. . . .”

Ní raib cur de na páistib a bí le Cing-Cang sásta nac raib sé as tabairt a tuilleadó uball dóib. Ó am go ham, do cuirte lám beas bídeac isteac i bpóca na n-uball, aét nac leigfeadó seisean ar go raib an lám ann go mbíod an t-uball bainte amac as a póca. Annsin do béarfaó sé ar an lám big, do baineadó sé an t-uball aisti, agus do béarfaó do páiste eile é. Ní raib a sáit uball aige le ceann a tabairt do sac páiste, agus nac ann a bí an t-acrann nuair a bí sé ’zá roinnt!

Níor féadfas féin don ceó a déanam leis an dream ós úd a bí le Cing-Cang. Bíodar ró-óg leis na sgéaltaib a tuisint, agus bíod eagra orra rómam, bí m’ éadan com casta millte sin, aét mar sin féin, taosaó duine aca a raib an dánaíóeact ann, anois agus arís, agus sáiteadó

sé a céann catac isteadc faoim' uilinn agus rian na milseán ar a béal.

“ . . . B'i saoc mairt lairdir ann an lá sin, agus do seas an óigbhean áluinn agus an mac ríog faoi bun an érainn, agus do cualadar an ceól ba binne dár cuala cluas duine, ó na hublaib órda nuair a buailtí i n-aghaid a céile iad. . . .”

Čáinic solus i súilib na bpáistí b'i ag éisteadc liom agus b'é an solus úd a čáinic 'n-a súilib a mbuidéacás do'n sgealaidé. Ní raib uaim acť an solus sin feiceál, mar b'i a fíos agam annsin gurab é ceól na n-uball n-órda a b'i 'n-a scluasaib agus nár cualadar ceól an melóideon a b'i dá sheinnt i tteac lóisdín An Časúir ar cor ar bit. Agus sac uile uair d'feicim an solus sin 'n-a súilib d'feicead na páistí an solus céadna—(solus nár b' eól doib a beit 'n-a súilib féin), d'feicidís 'mo súilib-se é agus bíod iongnad croide orra.

Ní mórán de na hublaib órda b'i bainte ag an mac ríog gur cuiread isteadc orm féin. Čualas duine ag sgladac orm ós árd :

“A micil! a micil!”

D'árdúigeas mo céann, agus cé d'feicim i bfuinneóis de'n teac lóisdín acť an Uean Mór Ruad.

“A micil! a micil!”

“Ní beid mé nóiméad uait,” arsa mise 'mo sean-béic.

“Uean deifir! Uean deifir! Tá sgeal mór agam,” ar sise.

Čeapas mo sgeal féin a críochnúad i dtosac, acť ní leisfead sí dom. D'éigin dom a dul isteadc. Čuala lučt na scártaí an čaint, agus tosúigeadar ag maşad fúinn. Ag dul suas an staire dom, cualas duine aca ag tosnuşad ar sgeal (a mb'éigin dom féin a člos maidin dá raib glas ar doras ár seómra coidata ag Urigio),

sgeál a bhí ró-gháirseamhail le hinnseáct i n-aon áit áct i gcóim i rinn.

Bí ádas orm nuair éonnaiceas beirt nó triúr dá raib ar luét na scártaí amuis ar an tsráid 'n-a díadó sin. Níor fánadar leis an sgeál.

XXV.

An bean mór Ruaó d'osgail an doras dom.
 "Suir annsin," ar sise go mí-múinte.

Suirdeas ar an scataoir. Déarcas uirri. Is iomóda duine éonnaiceas le cuéac le mo linn, áct a leitíro síú ní facas go dtí sin. Bí a dá súil ar lasaó. Bí anfaó 'n-a gnúis. Bí buile 'n-a glór.

"Agus tá tú le pósaó!" ar sise, agus rinne sí an-iarraáct ar a ráó go leanbac neam-urcóideac, áct teip uirri.

D'féacas féin uirri. D'féacas tairt timceall an tseómra. Bí an bean Reamar 'san gcúinne ab' fuidhe uaim agus creataó géas uirri. Bí a héadan com bán leis an sneácta séirte, agus an fuar-allus léiti.

"Agus tá tú le pósaó!" ars' an bean mór Ruaó arís.
 "Molaim do roga," ar sise, agus d'éirig léiti an fearg a bhí uirri a ceilt.

Ceap an bean Reamar boét focal éigin a ráó, áct d'féac an bean eile uirri. D'fan sí 'n-a tost.

"Agus ceapadar a déanam i nghan-íos dúinn gan cuireadó cun na bainse féin a tabairt dúinn," ar sise; bí sí ag éirge fonóideac, áct má bhí, ba le teann feirge é.

"Cé duhairt leat go raib mé le pósaó? Má tá, cá bfuil an bean?" arsa mise.

"Sin í tall í," ar sise, "agus is breágh mór toirteamhail an bean í, bail ó Dia agus ó Muire agus ó daoimib uirri."

Síleas féin gáire a déanam áct bhí cineál sgeáca orm

roimpi. Dá mbéinn leis an Mnaoi Reamair a pósadh féin, cé'n gnóta bí aici-se a cur eadraínn? Cé'n baint a bí aici leis an sgeal? Nac raib ceao agam a pósadh dá dtogrócáinn é? Acé b'féidir go bfuil gráó ag an Mnaoi Móir Ruaidó féin dom. . . .

Tabair sí arís.

"Shab i leit annseo, a cúid," ar sise leis an mnaoi eile, "agus tabair pós dó."

Cuir an Bean Reamair cor ói. Do ceapfa gur biorán a sáiteadh 'n-a ceatramáin. Níor éirigh sí.

"Nac tú tá cútalac?" ars' an Bean Móir Ruaidó go magamail, "nac bfuil sean-aicne agam-sa oraib beirt?"

Níor corruih an bean eile. Bí sí i rioct a dul i laise.

"Féadfaid mise amac tríó an bfuinneóis," ars' an Bean Ruaidó, "nós nac bfeicfid mé cor ar bit sib. 'Nois."

Cuaidó sí cuis an bfuinneóis, agus do dearc amac. Gráó bí aici dom go cinnte, agus bí sí éadmar go raib an bean eile le mé fašáil. Ceapas greann a baint aisti.

"Shab i leit annseo," arsa mise leis an mnaoi eile, "agus suidó lem' ais."

"Déan," ars' an bean a bí ag an bfuinneóis san féadaint orainn.

D'éirigh an Bean Reamair agus táinig sí cugam go mall.

Suidó sí ar cátaoir le mo taoib.

"Tabair pós dom anois, a cúisle," arsa mise, "don pós amáin."

Bí an bean a bí ag an bfuinneóis ar buile. Connaiceas a óá dorn dúnta aici, acé nac í féin adubairt liom a pósadh?

"Don pós amáin, a cúid," arsa mise com lágac is o'féadac é. Bí eagla orm go bpleasfaínn ag sháiríde. Ceap an Bean Reamair go rabas i ndáirírib. Crom sí ós mo éionn. Cug sí an pós dom, acé má cug, cug an bean eile leadóis faoi'n scluais ói a leas ar an urlár í.

“Mo náire tú! mo náire tú!” arsa mise leis an Mhaoi Móir Ruaid.

“Éirigh,” ar sise leis an mhaoi a bhí 'n-a suíde ar an urlár, “éirigh, adéirim leat, nó. . . .”

D'éirigh sí.

“Sabh anonn annsin agus fan tál 'san áit ar cuireas tú. Má corruiġeann tú — ”

Cuaidh an Æean Reamhar anonn. Tug an Æean eile aġaidh orm-sa.

“Is beas a Æearfaidh orm,” ar sise, “an íde céadna tadhairt ort-sa. Maraí an Æail atá ort,” ar sise, “bí cinnte nac raictá saor. So ndéanfaid mac t'atar is do mátar a leitíod! So bpósfad sé inġean an ġeócaisġ! So bpósfad sé í siúd! Féad uirri! Féad uirri!”

“Nac bfuil cead agam mo roġa tuine a pósaod?” arsa mise le baint aisti.

“Ó tá, tá,” ar sise so sġiseamail.

D'osġail an Æean Reamhar a béal le labhairt. D'féad an Æean eile uirri. D'fan an béal ar osġailt. Bhí luġt na ġcártaí ag canaod amrán. Bhí na páistí ag déanam ġrinn dóib féin ar an tsráid; An Casúr ag díosbóireact ag an doras; mé féin agus an Æeirt Æan ag aġrann 'san seómra, má's ag aġrann a bhíos féin, act níor b' ead act ag déanam ġrinn dom féin. Æeirt Æan i n-éadan a céile i nġeall orm! I nġeall ar tuine dem' sórt-sa! Agus an Æeirt úd! Cé ceapfaid ar an Mhaoi Móir Ruaid é! Cé ceapfaid nac ġean mátaroda tug sí dom? Act níor b' ead! Dá mb'ead, an mbéad cuġac uirri nuair a síl sí so rabas féin leis an mhaoi eile a pósaod? Bhí sí éadmar. Leis eas orm féin so raib mé an-ġeanamail ar an Mhaoi Reamhair; ceapfaid orm so mba ġile liom í ná a ruġad ariam de mnáib. Da dóisġ léití-se so raib mé i ndáirírib, agus má bhí sí faitead féin, bhí ríméad an domáin uirri nac raib ag éirġe leis an Mhaoi Móir

RUAÍO AN CLEAMNAS A BRISEAÓ. AGUS AR NÓOIG, CEAP AN
 ÛEAN RUAÓ SO RAIÓ AN CLEAMNAS ANN, AGUS NÍ RAIÓ UAIM
 AÓT SO SCÉAPPAÓ SÍ É. IS AGAM A BÍ AN SCÉANN!

“ÛFUIL TÚ SÁSTA AN CLEAMNAS SEO ATÁ DÉANTA AGAÓ LE
 HINGIN AN SCÉCAIG A BRISEAÓ?” ARS’ AN ÛEAN MÓR RUAÓ.

“NÍ’L,” ARSA MISE.

“ÛFUIL TÚ SÁSTA AN CLEAMNAS A BRISEAÓ?” AR SISE AN
 DARNÁ HUAIR.

“NÍ’L,” ARSA MISE SO DÁNA.

“ÛFUIL TÚ SÁSTA AN CLEAMNAS A BRISEAÓ?” AR SISE AN
 TRÍOMÁÓ HUAIR.

“NÍ’L,” ARSA MISE AGUS FOMN SCÁIRÍÓE ORM.

NÍOR ÛUBAIRT SÍ FOCAL EILE AÓT A ÛUL CUIG AN DORAS
 AGUS A SCÁOÓAC AR ÛRIGÍO. TÁMIE SISE.

“TABAIR ÛOM AN EOÓAIR,” ARS’ AN ÛEAN MÓR RUAÓ.

“NAÓ ÛFUIL SÉ SÁTAC —” ARSA ÛRIGÍO, AÓT CUIR AN
 ÛEAN MÓR RUAÓ ISTEAC UIRRI, AGUS NÍ RAIÓ A FÍOS CÉARO
 A BÍ FÚITÍ A RÁÓ.

“TABAIR ÛOM AN EOÓAIR,” AR SISE SO BASARÓAC.

FUAIR SÍ Í. D’IMTIG LÉITÍ AG CUR SCÁIS AR AN DORAS
 ’N-A DÍARÓ.

“ÛRISFEAR AN CLEAMNAS SEO ANOÓT,” AR SISE AG SCÁBÁIL
 AMAÓ ÓÍ. “MISE MO ÛANNAÍÓE SO MBRISFEAR.”

PLÉASGAS FÉIN. CUAÓAS ’SNA TRITÍÓ SUR CEAP SÍ SO
 RAIÓ FÚM AN ÛEAN REAMAR A PÓSAÓ, SUR CEAP AN ÛEAN
 REAMAR FÉIN É. AÓT CÉ’N FÁT AR CUIR SÍ SCÁIS AR AN DORAS
 AR AN MBEIRT AGAMN?

TÁMIE AN ÛEAN REAMAR CUGAM. SUIÓ SÍ TAÓB LIOM.
 BÍ SÍ LÁGAC SCÉANMÁIL. SÍLEAS SO N-ÉIREOÓAC SÍ, AGUS
 SO DÓSOÓAC SÍ ÛOM’ PÓGAC ÛOM’ ÛUIÓEACAS MAR RINNE SÍ
 SO MINIC CEANA. BÍ AN SCÉAN Í LÁR A ÓÁ SÚL.

“CEAPAS SO NGÉILLFEÁ,” AR SISE; “BÍ EAGLA AN DÓMÁIN
 ORM SO NGÉILLFEÁ,” AR SISE.

“SO NGÉILLFINN?” ARSA MISE.

“Seadh—go mbrisfeá an cleamnas,” ar sise.

“Deas baogal a bhí orm,” arsa mise.

“Bhí fíos a’m sin, a cúir, bhí fíos a’m é nuair a leis tú òi glas a cúir ar an doras.”

“Acht cad éise òi glas a cúir ar an doras?” arsa mise.

“Ó, cé nac bhfuil fíos aghad! le mise agus tusa a coinneál annseo go dtigib do muintir!”

“Go dtigib mo muintir!”

“’Seadh. Nac bhfuil fíos aghad sur cúir sí fíos orra?” ar sise, “nac bhfuil fíos aghad go mbéir t’oncal agus a inġean annseo faoi céann cúpla uair. Úiodar ar do tóir ó cuireadh an t-acrann ar siubal ’san taisbeántas i nġaillim. ’Sí an Uean Ruadh o’innis doib cá raib tú. ’Sí o’innis doib cé’n droc-bail a bhí ort —”

“Agus béir m’oncal agus a inġean annseo faoi céann cúpla uair, deir tú,” arsa mise go ciúin socair, bíod is go raib mo croidé ag léimniġ.

“Béir. Nár innis an Uean Ruadh duit é?”

Níor tughas freagra uirri. Úios trí n-a céile. Tá daoine ann agus nuair nac n-éirigeann leo téigib ag iarraib cábrc ar a ġcáiruib ġaoil. Ní raib mise ar an dream sin ariam. An lá ba measa dá raib an saogal ag éirġe liom ní cúirfinn a-baile éis mo muintir acht an deas-ġéal. Acht bios náirigġe anois. Úeadh fíos aca ġac uile sórt fúm. Dá mbéadh fíos agham go raib an ġéal iomlán ar a n-eólas, ní fanfainn leo ar cor ar bit.

“Agus o’innis sí doib cé’n droc-bail a bhí orm-sa annseo,” arsa mise.

“O’innis.”

“Agus o’innis sí doib go rabas i nġaillim agus ar fuo na héireann mo ġeócaac agus ’m’ uatbás agus ’m’ feic ag an mbioránac burde sin o’atair atá aghad : ar innis sí sin doib?”

“O’innis.”

“AGUS SUR CAITEAS TRÉIMSE EILE AR FÁN AGUS AR SEACRÁN AN TSAOĞAIL SAN BLAS AGAM LE CUR ’MO BOLG : SUR TUS SÍ FÉIN RUO LE N’ITE DOM AGUS MÉ BEAGNAC PRÉACTA—AR INNIS SÍ SIN DÓIB ?”

“O’innis.”

“AGUS LE BÁRR AR ŚAC CLEAS, IS DÓCA SUR INNIS SÍ DÓIB ŚO RABAS I ŚCLEAMNAS—ŚO RABAS I ŚCLEAMNAS LE MNAOI A BÍ I DTAISBEANTAS LE N-A SAOĞAL AGUS A BÍ SEACT ŚCLOCA FICEAD MEADÓCAN!”

“Ó, A MÍCÍL! A MÍCÍL! NÍ RABAS SEACT ŚCLOCA FICEAD ARIAM : NÍ RAIB, A MÍCÍL! NÍ RAIB. M’ATAIR A BÍOD ’ŚÁ RÁD. . . .”

“AR INNIS SÍ DÓIB É ?”

“O’innis.”

“AGUS CÉ DUBAIRT LÉITÍ ŚO RAIB CLEAMNAS ANN ?” ARSA MISE ŚO FÍOCMÁR. BÍ AN ŚREANN TART.

“AGUS NAĆ BŢUIL, A MÍCÍL ? NAĆ NDEÁRNAO AN CLEAMNAS AN LÁ FAD Ó I NŚAILLIM . . . ? BÍ FÍOS AGAM ŚO RAIB TÚ TOILTEANAC NUAIR A PÓŚ TÚ MÉ DIA DOMNAIŚ SEO CAITTE—PÓŚ TÚ MÉ UAIT FÉIN, UAIT FÉIN, A MÍCÍL. . . . CEARPAS NAĆ RAIB TÚ AS FANAĆT AĆT ŚO MBÉAD NA PIŚNEACA BAILIŚTE AGAM-SA. O’INNIS MÉ DÍ ŚO RABAMAR LE PÓSAO, A MÍCÍL. . . . BÍ BUILE UIRRI. . . . DEAS NÁR MÁRÓ SÍ MÉ, A MÍCÍL—BÍ SÍ AR MIRE. CEAR SÍ AN CLEAMNAS A BRISEAD. DUBAIRT SÍ ŚO MBÉAD NÁIRE ORT ROIM DO MUINTIR . . . ŚO MBÉAD NÁIRE ORT MAR ŚEALL ORM-SA, A MÍCÍL, AGUS NAĆ BPÓSPÁ MÉ. . . . LE ŚO BŢEICPÍ AN BEIRT AGAIMN I N-DONŢEACT CUIR SÍ ŚLAS AR AN DORAS . . . AS CEAPAO ŚO MBÉAD NÁIRE ORT . . . AĆT BÍ FÍOS AGAM-SA NAĆ MBÉAD : NÁR LEIŚ TÚ DÍ A DÉANAM ?”

RUS SÍ ŚREIM LÁIME ORM NUAIR A BÍ AN MÉID SIN CAINTE CURTA DÍ AICI. AĆT TARRAINŚ MÉ AN LÁM UAITÍ. RUSAS AR CŢAP AN DORAS, AGUS TOSUIĢEAS ’ŚÁ CREATAO. BÍ SE ŚO

daingean aici. Úiomar beirt i ngéibean. Nuair a cuaila luét na scártaí as creatadó an dorais mé, tosuiġeadar as ġáirióe agus as maġadó fúinn. Is aca a bí an ġreann.

Úí buile orm féin. Úí an baileábar déanta asam orm féin. ġreann agus maġadó a bí ann i dtosać. Mise as leisint orm ġo rabas ar tí an Úean Reammar a pósadó. An Úean eile éadomar mar síleas. Í i ndáiririb fíre as iarraió an cleammas nac raib ann a briseadó! Aćt bíos náirigete anois. Cos ní féadpáinn fásáil 'mo baile úútcáis arís ġo deó. Úeadó malraig an baile as féadaint 'mo úiaió as ġabáil an tsráio dom, agus as innseact dá céile ġo bfacas síadó 'san taisbeántas mé 'mo uacábás agus 'mo fear buile. Cuirfeadó máitreada eagla ar a ġclainn as innseact dóib ġo raib "sġian fada ġéar agus rian pola uirri" 'mo póca asam. Agus céaró a ceapfadó Máire mo colceatar féin, an Úean úo a síleas a pósadó sul ar fásas ġallim i dtosać, nuair a d'feicfeadó sí an Úean a bí fúm a pósadó anois?

Rugas ar cnap an dorais arís agus creatas é. Ní raib don máit ann. Ní féadpáinn an seómra fásáil. Úí an doras trom. Úí an ġlas láioir. Úeadó orm fanact ġo dtasaidís.

Šuídeas cois na fuinneóige. A úul amac tríó an bfuinneóig? Dá mbéadó lúć na ngéas asam, ní éireóadó liom.

"A micíl! a micíl!" ars' an Úean Reammar agus í as druideadó liom.

"Fan amac uaim," arsa mise, "nó. . . ."

Níor táinic sí 'mo ġar. Nár b' ionġantac an tsuirigeadć í? Mise 'mo šuíde cois fuinneóige as cur mo croidé amac le náire agus le díombáio agus le cantal. Ise 'n-a suíde ar an leabáio as síleadó na súl nac rabas as labairć léití, nac rabas móR léití, nac raib ríméadó an

DOMAIN ORM BEIT 'N-A CUIDEACTAM, AGUS SAN AON EOLAS
AICI CAD CUISE ME BEIT SO CRAIOTE.

TÁ SÉ AS CUR SNEACTA. TÁ BRAT UASAL BÁN AR NA STÁIDIB
GRÁNNA SALACA AGUS AR NA SEAN-TIGTIB ATÁ AS TUITIM Ó
ÉILE LEIS AN AONIS. NÍ'L TORANN DÁ LAIGEAD LE CLOS 'SAN
TEAC LÓISTÍN. TÁ NA LÓISTEÓIRÍ UILE SO LÉIR AS ÓL TALL 'SAN
TEAC LEANNA. MISE 'MO SUÍDE COIS FUIÑNEÓIGE AS FÉACAINC
ANONN ORRA AGUS AS FANAÉT LE MO CÁIRDIB SAOIT. AN BEAN
'N-A SUÍDE AR AN LEABAIÓ AG SOL ÓS ÍSEAL. LABRANN SÍ :

“TÁ EOCAIR AGAM, MÁ'S MIAN LEAT IMTEACT SUL A DTIOO-
PAIÓ SIAO . . . MÁ'S RUO É SO BPUIL NÁIRE . . . ORC
. . . SO . . . BFEIC— . . . SO . . . BFEICFEAD DO . . .
DO MUINTIR . . . MÉ FÉIN.”

TÁ NA DEÓRA 'GÁ DALLAÓ AGUS AS COSG NA CAINTE UIRRI.
“NÍ MIAN LIOM IMTEACT.”

“MÁ TÉIGIM . . . MÁ TÉIGIM-SE I N-AON . . . I N-ÉINÓIG
LEAT, A MÍ . . . A MÍCÍL.”

“TÉANAM,” ARSA MISE AS BREIT GREIM LÁIME UIRRI,
“TÉANAM.”

ANUAS LINN SO BREÁG RÉIÓ. NÍOR CUIREAÓ AON COSG LINN.
DO BUAILEAMAR AMAÉ AR AN TSRÁIO.

XXVI.

O IÓCE SÁTAIRN A BÍ ANN NUAIR A D'ÉALUIGEAS LEIS AN
MNAOI REAMAIR, AGUS BÍ AN SATURNALIA AR SIUBAL
'SAN SCOMARSANAÉT. BÍ PÁIÓE NA SEACTMAINE AS
NA DAOINIB, AGUS BÍODAR 'GÁ CAITEAM. BÉAD ACRANN AGUS
TROIO ANN SUL A MBÉAD AN OIÓCE CAITTE. BÍ AN BEAN
AGAM : AÉT CAD CUISE AR TUGAS LIOM Í? CÉARO AB' FEÁRR
DOM A DÉANAM LÉITÍ? Í SEOLAÓ A BAILE CUIS AN TEAC
LÓISTÍN? NÓ Í PÓSAÓ?

NÍOR FÉADAS AN CEIST A RÉIÓTEAC AR AN LÁTAIR SIN. NÍ

‘DÉARNAS AÉT A ‘OUL ISTEAC Í ‘OTEAC ÓSTA LE CÁIRT A ÓL LE
 ḡRÁD ḡEAL MO ‘CROIÖE. AḡUS NAĆ Í BÍ ḡO LÚḡÁIREAC
 SO-MÉANMNAĆ ḡO RAḡAS FÉIN AICI ‘SA ‘DEIREAD ‘IAR?

‘Sead, is le oic aḡus ḡRÁIN A ‘CUR AR M’ONCAL AḡUS AR
 AN MÁIRE NÍ LAOIG ‘UÖ NAĆ BḡOSPAD MÉ AḡUS MÉ ‘MO
 BUACAILL LUAC LÁIDIR ‘D’ÉALUIḡEAS LEIS AN MNAOI REAMAIR.
 TÁIO ‘SAN TEAC LÓISTOIN ‘EANA FÉIN, IS ‘DÓCA. NAĆ AR
 MÁIRE BÉAS AN T-IONḡANTAS NUAIR FÉICFEAS SÍ AN ÁIT?
 CÉARD ‘DÉARFAS SÍ LEIS AN ḡCASÚR AḡUS LE N-A MNAOI,
 AḡUS LEIS NA LÓISTEÓIRIB? CÉARD ‘DÉARFAS SÍ LEIS AN
 SAOḡAL A BÍ Aḡ AN BḡEAR Óḡ ‘UÖ ‘DÁ ‘OTUS SÍ ḡEAN A CROIÖE
 LÁ? CÉ’N MEAS A BÉAS AICI AR AN MNAOI ‘UÖ ATÁ FÁIḡTE
 AIGE? AN MEAS CÉADNA IS BÍ AIGE-SEAN AR AN BḡEAR A
 FUAIR SÍ FÉIN, IS ‘DÓCA. AÉT NÍ FÉICPRÖ SÍ Í

(‘BÍ AN BEAN A BÍ LE MO ‘TAÖB Aḡ FÉACAINC ḡO RIMÉADAC
 ORM AḡUS MÉ Aḡ ‘DÉANAM NA SMAOINTE SEO).

. . . . BÉAD ÁTAS AN TSAOḡAIL ORM, A MÁIRE, ‘DÁ
 BḡEICTEÁ Í. BÉAD FIOS AḡAD ANNSIN NAĆ RAIB DON BEANN
 AḡAM ORAIB. Ó, ‘DÁ BḡEICTEÁ Í!

“AR ‘TUS TÚ ‘DO PIOC‘TÚIR LEAT?” ARSA MISE LEIS AN
 MNAOI A BÍ LE MO ‘TAÖIB.

“NÍOR ‘TUS. NÍ RAIB DON AM AḡAM.”

“TÁ SÉ CROCTA AR AN MBALLA FÖS, MAR SIN,” ARSA MISE.

“TÁ. NAĆ É AN TRUAIG É? MO PIOC‘TÚIR BREÁḡ! NAĆ
 MÉ BÍ Aḡ FÉACAINC ḡO HÁLUINN AN LÁ A TÖḡAD AN PIOC‘TÚIR
 SIN? AN LÁ AB’ FÉARR A BÍOS!”

AN LÁ IS RAIME ‘DÁ RAIB SÍ! NAĆ AR MÁIRE BÉAD AN
 T-UAÖBÁS NUAIR ‘D’FÉICFEAD SÍ Í?

AÉT TÁ SÉ Aḡ ÉIRḡE DEIREANNAĆ. TÁ AN T-ACRANN Aḡ
 TOSNUḡAD. TÁ AN ḡABÁIL AMRÁN AḡUS AN RÍ-RÁ AḡUS AN
 RÚILLE BÚILLE AR SIUBAL. TÁ ‘DAOINE, ‘IÖIR, FEAR AḡUS BEAN,
 ‘DÁ ḡCAITEAM AMAC AS NA TIḡTIB ÓSTA. IAD Aḡ EASḡAINE
 AḡUS Aḡ TABAIRC NA SEAC‘T MIÖNN ‘DÉAS CÉARD TÁ FÚTA A
 ‘DÉANAM. FOCAIL ḡÁIRSEAMLA Aḡ ḡABÁIL ‘TRÍÖ AN AER, Ó

‘duine go ‘duine, mar spréacáib teineadó ó béaláib deamán.
 Glórta bogá binne na bpáistí. Glórta árdá na mban as
 sgréacáil. Glórta dorba fíochmara na bfeair as troid.

“Caitpíó mé cuairt a tabairt ar Seán Mac Donnada
 sul a n-imtígead as an scomarsanacht,” arsa mise leis
 an mnaoi.

“A’ bpanpíó mise leat annseo?”

“Ná fan. Tar i n-éinríg liom.”

Shuais linn tríó an sneadta.

Fear ós a cuir suim mór ‘san nshaeóilge a bí i Seán.
 Maraó é, ní béinn i n-an’ focal a sgríobadó : ní béinn
 as breacadó páipéir leis na starcáib seo. Bí seómra
 mór millteac ar cíos aige, agus bí cead as éireannaó
 ar bit bualaó isteaó ann. Ní mórán shaeóilge bí aige
 nuair a tós sé an seómra seo i dtosaó, acó fuair sé a
 lán ó na seanóiríó bíóó ar cuairt aige sacó oíóce.

Shroiceamar an teac. Cuamar suas an stáigre, agus do
 dearcamar isteaó tríó an doras gloine bí ar an seómra
 mór. Da beas nár tuit an beirt asainn. Cé beadó ann
 acó m’oncal agus máire agus an bean mór ruadó agus
 an fear beas buíde féin agus iadó as congáil cainte le
 Seán. Nuair a connaic an bean a bí i n-éinríg liom-sa
 a hatair istí, d’imrí sí ar nós na shaoite. Bí eagla
 uirri go mbearpáó sé leis í. Acó d’fanas féin as an
 doras as féacaint isteaó.

Bí Máire Ní Laois ‘n-a seasam i lár an urláir agus í
 as féacaint ar a hatair a bí ‘n-a shuíde ar cátaoir móir
 cois na teineadó. Bí an duine creideamnacó úó as
 féacaint ar an bfeair buíde agus iongnadó air. Bí an
 bean ruadó as féacaint ar an bfeair buíde, agus iongnadó
 uirri preisin. An duine macánta sin as shaoileadó na
 cainte uairó ‘n-a cáise. Anois agus arís d’osgluigeadó
 Máire Ní Laois a béal le labairt, acó níor éirí léití
 don focal a cur isteaó. Ó, dá mbéadó fíos aicí go rabas

féin aḡ an tOgas! Tá mbéad fíos aici go raibas go mí-
fóigeadaḡ go scluipinn glór a béil!

“M’inḡean atá uaim,” adreir ad an fear beaḡ buirde,
“mo inḡean atá uaim, adreirim, aḡus an tead ní fáḡrao
go bfeicead í. Cé goir m’inḡean uaim? Cé goir í? Cá
bfeuil sí i bfolac aḡaib? Dubrad liom go raib sí annseo.
Go bfactas í i ḡcuidéactain an diaibail malluigthe sin a
mill an taisbeántas breáḡ orm . . . go raib sé aḡ
cur iallac uirri a pósaḡ. . . . Cá bfeuil síad i bfolac
aḡaib . . . ?”

Tosuiḡ sé aḡ cuartuḡad timceall na háite. Cuartuiḡ
sé i bpus, cuartuiḡ sé tall. Cuartuiḡ sé faoi’n mbórd,
faoi na suirdeacáin aḡus i nḡac áit, aḡus é aḡ cur de
fead an acair. B’é an fear beaḡ buirde céadna é i
ḡcomnuirde. B’factas dom féin go raib sé roinnt craithe;
nac raib cuma na maiteasa air mar bí nuair a cuireas
aitne air i tosaḡ. Adt bí an tsrón faḡa crotac air
fós, aḡus an smigín biorac aḡus iad aḡ iarraib a beit
aḡ pósaḡ a céile le linn labarta tó.

Bí an pioctúir beaḡ ar ar tráctas ceana aḡ an Mhaoi
Ruad. Tug sí do Máire Ní Laoiḡ í.

“Aḡus an í sin í?” ar sise aḡus uatbás uirri.

Táinic an fear buirde cuca. Rug sé ar an bpioctúir,
aḡus tosuiḡ ’ḡá pósaḡ.

“M’inḡean! M’inḡean breáḡ dátaimail! An bean
láḡac cartannac atá com neam-urcoidéac leis an bpáiste
nár rugaḡ.”

Táinic meangad beaḡ ḡáiride ar béal Máire Ní Laoiḡ.
Ní raib fíos aḡam an fúm féin aḡus mo céile bí sí aḡ
ḡáiride nó faoi’n bfeair beaḡ buirde, adt cuir sí an-olc
orm.

“Deirim leat nac bfeuil sí annseo,” arsa an Bean
Ruad leis, “nár cuireas féin faoi ḡlas iad go tosaḡ
na daoine uaste seo —”

“Cá bfuil sí? Cá bfuil sí uaim?” adreadó an fear Deas Duíde. “An tseóir uasal, an réaltoḡ taitneamác, mo cúir de’n tsaogal sḡiobta uaim as an ruidíneac bradaic úr, agus síb-se as curiuḡad leis. . . . Ó! a tḡearna, nac mé tá cráirte anoct?”

Buail sé faoi ar cátaoir. Cuir sé a ceann ioir a dá láim, agus tosuisḡ dá luasḡad féin anonn ’s anall. Ceap a raib ann go raib brón mór air an inḡean a beic cailte aise; níor ceapas féin aict go mba cúir dá cúir cleasaidéacta é.

Bí an píoctúir beas as m’oncal agus é as féadaint uirri. Tḡadḡ ḡreann ’n-a súilb ó am go ham, aict o’imḡeadó sé go tobann arís.

“Dubras leat go raib straiḡin aisteac ann i ḡcom-nuidé,” ars’ eisean le n-a inḡin ós íseal. “Ó muintir a aitar tḡs sé leis é,” ar sé.

“Marac go bfuil, ní béad an oiread de’n oit céille air is go bpósfaó sé í síú,” ars’ a inḡean as dearcaó ar an bpíoctúir ói.

“Is maic a saotruiḡ an fear boct an saogal.”

“Is maic,” ars’ an inḡean, “. . . agus marac mise, o’fanfaó sé ’sa mbaile. . . .”

“Bí sé i ndán dó,” ars’ a haitar.

“Nac aise bí an tóir uirri agus í tabairt leis ó n-a haitar boct,” ars’ an inḡean.

Dearcaodar ar an “aitair boct” a bí as cur a croidé amac le cumá i ndiaró na hinḡine, dá mb’fíor dó féin. Bí truaiḡ aca dó. Bíos cinnte ḡur síleodar ḡur diaḡal críochnuḡte bí ionnam féin, cneamaire a bain an tḡiḡe beata de, a ḡoir a inḡean uairó, a o’fás lom boct dealb é. Bíos as smaíneadó ar céard ab’ feárr a déanam le cur i dtuisint dóib nac raib don beann asam orra, nac raib don meas asam orra ná ar a mbaramail. An náire a bí orm i dtosaic go ḡcloisfidís an ḡéal, go mbéimn

'mo stáicín aicbéise as muintir mo baile dútcáis, ní raib a rian orm anois. Bí orm san cos fásáil i dtír mo dútcáis arís go deó; bí orm-sa a rug ar lán mo gláice de gaineam na héireann ar céib pórtláirge nuair a cuadhas i dtír ann leis an bfeair Duirde, bí orm-sa a d'fáiss an gaineam úo go raib an fuil as brisead amac tríd an scraiceann, bí orm panact i bfao amac ó'n mball doob' annsa liom ar domhan. Act ceapas sásam a baint amac; ceapas sásam a baint de'n dream úo ba cinn-tsiochair leis; ceapas iad a maslao ar bealaé éigin; iad a umluḡao, iad a náriuḡao, iad a cur faoi cois. . . .

Táinic an Òean Reamair go ceann an stáigre go bfeicead sí céard a bí ar siubal asam féin. Rinneas comarta léiti a teaact cúgam. Bí sgata fear agus ban as gabáil cart ar an tsráio agus iad as gabáil fuinn. Bí fíos asam ó n-a nglór go rabadar ar leat-meisge. Bí fíos asam go raib cuid de lóisteoirib An Casúir orra. Dubras leis an Mnaoi Reamair glaoaé orra. Rinne sí amlaio, táiniceadar cúgam, deicneadar díob ar a laigeao, idir fear agus bean, cannaí stáin a bí lán de beoir ar iomcur aca, iad pliué báitte leis an sneacta, iad siobalac droc-labarta. Cuir an Òean Reamair a lám faoi m'asgail; d'osgail duine éigin an doras dúinn, agus buaileamar isteaé.

Do lean an comluadar sinn.

XXVII.

SAC a dtarla dom ó d'fásas an baile le beagán airgid a saotruḡao leis an mnaoi uasail seo a bí 'mo láchair anois a pósaó, bí sé ós comair mo súl. An timpist a d'fás 'mo bacac agus im' uatbás mé; an saogal náireac a bí asam leis an bfeair Duirde; an

cleamnas a rinne seisean dom i dtosaic; an easbaid agus an t-ocras agus an sábatar bí orm, agus mé as fanaict le mo cúid airgid; an éad ar fóir an bean ruad orm; teac lóistín an casúir agus a raib de sádaíochtib agus de ruidíníib ann; an éad a mb'éigin dom suide cun buird le dríodar na catrac ann; an éad a mbíod an bean reamair ar mo tóir; do conniceas an méid sin agus tuillead as teact agus as imteact 'n-a bpioctúirib soiléire ós mo comair.

Bí fíos agam gur duine cneasta creideamhac a bí im'oncal. Bí fíos agam cé'n droc-meas a bí aige ar luict an óil. An té nac raib an oiread de maoin an tsaothail aige is bí aige féin, ní raib don áird aige air. An té bí saibhir ní féadfaid sé gan a beirt go tosta, dar leis. Ní raib a iníean, Máire, an bean úd a tug gan a croide dom uair, ar an mbaramail céadna, act bí cuid de'n míanac céadna inni.

Bí fúm dímeas a caiteam orra beirt. Bí fúm a cur i scéill dóib cé'n baramail a bí agam orra.

"Seo í an bean atá fúm a pósad," arsa mise, nuair a beannuigeadar dom.

D'féadadar ar an mbeirt agaim agus alltaict orra. Níor labradar focal act d'umluigeadar do'n mnaoi reamair go múinte.

Bí an fear buide sgaclam beag uainn. Seán Mac Donnada agus an bean ruad i ngreim ann. "Cá bhfuil mo sgián? Cá bhfuil mo sgián, adeirim, go scuirid mé go feirc ann í?" adeiread sé 'n-a sean-béic. Bí a iníean ar mo cúl agus creadaid ball uirri. Act leis an sceart a ráid níor b' fada gur glac sí misneac. Cuaid sí ior mé féin agus an fear buide. "Cuirfid tú an sgián ionnam-sa i dtosaic," ar sise agus do sím sí a dá lám amac uaiti le mise a cosaint.

Bí m'oncal agus a inġean as féacaint ar an dream a táinig isteach i n-éinidís linn.

“Cuis an mbainis táiniceadar,” arsa mise leó ;
“cáirde liom-sa iad,” arsa mise ; “cuirfead i n-aiċne
óib iad,” arsa mise.

Níor cuireadar 'n-a aġaid. Biotar ró múinte. Act
ceapas go raib Máire Ní Laois ar tí na deoir a sílead
le cantal go raib sí 'n-a leitéro de cuireactain.

“Cing-Cang,” arsa mise.

Táinig an duine sin i láthair, agus o'umluiġ dóib go
múinte.

“Labair leis,” arsa mise lem'oncal, “i n-don teangain
dá bfuil ar Roinn na hEórpa inġiu agus labrócaio sé
leat.”

O'umluiġ mo duine an at-uair go múinte agus go
béasac.

“O'foġluim tusa frainncis 'san scoinġint,” arsa mise
le Máire Ní Laois.

Ceap Cing-Cang beagán frainncise a labhairt, act bí sé
ró ólta le teanga ar bit a labhairt. Dob' éisġin do suioe.

“Seo é Mac Uí Friġil, nó ‘fan go fóill,’ mar tugtar
air,” arsa mise.

O'umluiġ m'oncal agus a inġean do.

“Má tá fear troda uait, cuir fios air,” arsa mise.

O'umluiġ mo duine dóib.

“Seamus Ó Síotcáin,” arsa mise, agus táinig fear
mór cumasac cugam. Sílfeá go leasfaó sé an teac dá
otogruigeadó sé.

O'umluiġeadar do.

“Fáilte rómat. Fáilte rómat, a bean uasal. Cúin na
bainse táinig sib-se freisin, is dóca?”

B'in é an céad focal a labrad, agus dob' é an focal
deireannac é gur cuireas a raib ann i n-aiċne dóib com
módmait múinte is dá mbéinn i scúirt ríog.

“Tá fíos aḡad anois, a Máire,” arsa mise, “nac bfuil don easbaidó cáirde orm ’san tír seo.”

“Nac uatbásac na daoine iad?” ar sise ós íseal.

“Is millteac an saogal é,” arsa a haḡair; “ní creiofinn go mbéadó mac mo dearbóaire ’n-a leiteio d’áit aḡus ’n-a leiteio de cuideactain. Ní creiofinn é. . . . Ó, dá mbéadó do máḡair beó . . . a Míicíl!”

“’Seadó.”

“Ceart duit a ḡeact a-bóile i n-éinoidḡ linn-ne. . . .”

“Táim ar feabás annseo. Nac bfuilim le pósaó——”

“Cé’n tóir atá aḡad uirri? Bfuil ciall ar bit aḡad? . . . a Míicíl,” ar seisean i ndiaidó tamail bḡs, “a Míicíl,” ar seisean go cáirdeamail, “má tá fonn pósta ort, a Míicíl, ḡeobaidó mise bean duit i nḡaillim, bean breáḡ óḡ. . . .”

“Ceapas féin bean breáḡ óḡ faḡáil ann ceana,” arsa mise aḡ cur isteaó air, “act níor éiriḡ liom. Pósa sí duine eile,” arsa mise, aḡus do dearcas ar Máire.

D’fanaodar beirt ’n-a dtost. B́i an fear buioe aḡ iarraidó a dól cuḡam feadó an acair seo, aḡus beirt i nḡreim ann. Na daoine a cuḡas isteaó le cur i n-aicne do mo cáirdib ḡaoid, bíodar ar a suaimneas aḡ cur síos ar an bpósaó.

Cuḡas féin aḡaidó ar an bfeair buioe. Cuireas lám i bpóca mo bríste, aḡus baineas an piostal a ceannuigheas ó’n máirnéalaó an oidce úd fao ó as an bpóca. Cuireas ḡoḡad troda orm féin.

“A cneamaire an tsaogail,” arsa mise go baḡarḡac, “cá bfuil mo cuio airḡio?”

Bailiḡ a raib ann timceall orainn. Rugadar ar an mbeirt námad.

“Dain an piostal de,” arsa duine.

“Dain an ḡian de,” arsa duine eile.

B́i sé ’n-a raic ann. ḡac uile duine aḡ cur a laodar

féin istead. M'oneal agus a inġean ar leat-taoib an féacaint ar an ngleó, agus uatbás orra. An ūeas Reammar eadrainn beirt, agus í as sġreadġail.

“Sġeana agus piostail agus fuil!” adreadó sí, “sġeana agus piostail agus fonn orra a beit as marbhad a céite! Ó, nac mé tá cráirte aca beirt?” adreadó sí.

Act táinic an ūean Ruad ar nós fuarlais ó sléibtib reoirte sneacta as sġuabad a raib ann roimpi.

“Marac ġo bfuil leisġ orm,” ar sise, “do bēarfainn ar cúl cinn ar an mbeirt asaiġ agus do caitġfinn trío an bfuinneóis sib. Nac sib na fir troda? Nac sib na seadairí tréana?”

Rinneadó réirtead. Féacaint dá dtugas ar máire, agus bí sí ar creatadó. U'feárr léití a beit i n-aon áit eile fá'n mbit ná 'san mball a raib sí.

Ūaileas anonn cúicí.

“Ar síl tú an seanfeárr boct a marbad?” ar sise.

“Marbócad fós é. . . .”

“Ná habair rud mar sin, a micíl.”

“Ní abrócainn é, agus ní ūeanfainn é marac ġo bfuil sé tuillte aise, an diabhal!” arsa mise as dearcadó anonn air. Ūearc seisean orm, agus ní féacaint éneasta tuis sé orm.

“A micíl,” arsa an bean a bí le mo taoib agus a lám ar mo ġualainn aicí, “a micíl!” ar sise.

“'Seadó.”

“Nac mór an t-atarruġadó atá tagta ort, a micíl?” ar sise as féacaint orm ġo cásmar.

“Cé'n t-atarruġadó é?” arsa mise ġo sġiseamail, “act ġo bfuilim níos sine, ġo bfuilim ar leat-cois agus ar leat-lám agus nac bfuilim com datamail is bios nuair a cuir tusa spēis ionnam, nuair u'fásas mo baile dútcáis le beasán a saotruġadó. . . .”

féin isteać. M'oncal agus a inġean ar leatćtaoib an fěacaint ar an nġleó, agus uatćbás orra. An ũeas Reammar eadrainn beirt, agus í as sġreadġail.

"Sġeana agus piostail agus fuil!" ad'eireadó sí, "sġeana agus piostail agus fonn orra a beitć as marćadó a céile! Ó, nać mé tá cráirćte aca beirt?" ad'eireadó sí.

Act táinic an ũean Ruadó ar nós fuarlaig ó sléibćtib reoirćte sneacta as sġuabadó a raib ann roimpi.

"Marac ġo ũfuil leisġ orm," ar sise, "do ũearfainn ar cúl cinn ar an mbeirt asail agus do ćaitćfinn ćríd an ũfuinneóig sib. Nać sib na fir troda? Nać sib na seadairí tréana?"

Rinneadó réirćteac. fěacaint dá ũtuġas ar máire, agus bí sí ar creactadó. ũ'feárr léitć a beitć i n-aon aic eile fá'n mbitć ná 'san mball a raib sí.

Duaileas anonn cuici.

"Ar śil tú an seanfear boćt a marćadó?" ar sise.

"Mardóćadó fós é. . . ."

"Ná habair ruć mar sin, a mícil."

"Ní abróćainn é, agus ní ũeanfainn é marac ġo ũfuil sé tuillte aigė, an diaćal!" arsa mise as ũearcadó anonn air. ũearc seisean orm, agus ní fěacaint ćneasta tuġ sé orm.

"A mícil," arsa an ũean a bí le mo ćaoib agus a lám ar mo ġualainn aici, "a mícil!" ar sise.

"'Seadó."

"Nać mór an t-aćarruġadó atá taġćta ort, a mícil?" ar sise as fěacaint orm ġo cásmar.

"Cé'n t-aćarruġadó é?" arsa mise ġo sġiġeamail, "act ġo ũfuilim níos sine, ġo ũfuilim ar leatć-ćois agus ar leatć-lám agus nać ũfuilim com' ũaćamail is bíos nuair a ćuir tusa spēis ionnam, nuair ũ'fáġas mo baile ũúććais le beaġán a śaoćruġadó. . . ."

m'óncaí i gcúinne. Seán Mac Donnchada agus an Bean Ruaó agus beirt nó triúr eile i gcúinne eile. An com-luadar a tuisas isteach, bíodar go sgleipeach. Bean as ól leanma i bpus. Fear ar gabáil ceoil tall. Duine as molaó an cleamhnais. Duine eile 'gá cáineadó. An sneachta as bualaó i n-aghaid na fuinneóige. Glórta feargacha, glórta ciúine, glórta borba leiteadacha cugaimn ó'n tsráid. An bean úr a ceapas a pósaó fadó ó le mo taidib agus í 'n-a baintreabais; an bean úr a ceap mise a pósaó, 'dom' buideacas, 'n-a suide léiti féin, agus í as dearcadó anonn orainn.

'Sí Máire a labhair i dtosaó.

"Níl don lá ó d'fás tú Saillín, a Míicíl," ar sise, agus bí tocht 'n-a glór, "níl don lá ó d'imctis tú an céadó uair nár goidéas cun Dé ar do son."

Bí an lám aici ar mo gualainn arís. Bí sí as féacaint go seanamail orm.

"An abruigeann tú paidir ar bit ar mo son-sa?" ar sise, "ar iarr tú ar Dia ariam mé cur ar bealach mo leasa . . .?"

"Dá mbéadó a leitéid ann," arsa mise.

Bain sí an lám de mo gualainn. Teann sí amac uaim roinn.

"Ó, tú atá atarruighe go mór," ar sise, "bí an mí-áó orm sur leigeas duit imteacht an céadó uair . . . go maitiú Dia na glóire dom é. . . ."

Tosuis fear a bí i gceann an tseómra ar amhrán a gabáil. Rinneas féin comarta leis an Mnaoi Reamair a teacht i leit cugam. Tuasó ca daoir ói le mo taidib. Cuaid Máire ní laois anonn cuis a hatair. Tosuis an ceól. Tosuis na hamráin. Bí an bainis ar siubal.

.

Bí an obair ar siubal nuair a d'éalúigeas féin uada. Amac liom ar an tsráid. Níor airigeadar as imteacht

mé. Dá n-airiḡeadó féin, is beas an ceapadó béadó aca naó raib fúm filleadó. Is beas an cóir a béadó as mo muinntir orm feasta. Naó mé tásbáin doib cé'n meas a bí asam orra? Agus an comluadar úd a tábairt i láthair Máire Ní Laoiḡ! An bean uasal breáḡ! Naó orm a bí an díe céille as a ceapadó so mbéadó náire orm rómpa? Orra-san ba cóir an náire a beit! Maraó iad, ní hé an bail seo béadó orm anoct!

ḡluais liom tríd an sneadta com tapaid is o'féadras, agus átas mór orm sur umluigheas, sur masluigheas agus sur náirigheas iad.

Áct céard seo? Sráid beas brocac. An sneadta 'n-a puitead fáoi cosaib na ndaoine. Dat liatḡlas air. Sḡata fear agus ban agus páisde. Iad corruiḡte so mór. Uatbás orra. Alltáct orra so léir.

Ar an sneadta fliuc salaó liatḡlas tá bean óḡ 'n-a luiḡe. Ní'l cor aisti. Tá fear le n-a cois, ord mór caitte ar an talam le n-a ais, é ar leat-meisḡe; cúigear fear i nḡreim ann; fonn orra uile é do marbadó láitread bonn. An bean atá san tsneadta, 'sí a bean í. An t-ord úd atá caitte ar an talam is leis é (naó b'facas é ar maidin indiu 'ḡá breit leis), agus mara b'fuit an bean marb, tá a naoiḡeanán nua-beirte marb. . . .

Táinic doctúir agus síotmaoir. ḡabadó an ruidínead. Tusaó an bean leat-marb cun bealaiḡ. Cuireadó braiclin timceall ar corp an naoiḡeanáin agus tusaó so tead na marb é.

Tá sé as tosuḡadó ar an sneadta a cur arís. Ní baogal do na daoineib imteadct. Sílfed so b'fuitio ḡreamuiḡte de'n áit, agus is as dul i méid atá an plód atá ann. Na daoine atá ar leat-meisḡe, táid as éirḡe as. Is éigín do na síotmaoir a ḡcongábail ó'n áit ar tuit an bean 'san sneadta. Cuireann siad an ḡníom uatbásad a rinneadó trí n-a céile. . . .

AGUS SUL AR TUGAÓ AN FEAR AGUS A BEAN AGUS A
 NAOIÓEANÁN MARB RUGAÓ SAN SNEACTA CÚN BEALAIĞ, SÍLEAS
 FÉIN ZO MBA ZEALL LE SÚILIB DAINMÍÓE UILE NÁR TAIŢNIĞ AN
 CINEAÓ DÁONNA LEIS NA FUIÑNEÓĞA FAOI N-A ZEUIÓ SOLUS A
 BÍ INS NA TIĞTÍB BEAĞA DUBA AR ZAÓ TAÓB. AGUS NAÓ IÁÓ
 NA SÚILE SIN A ÓEARC ANUAS ZO SĞISEAMAIL AR AN SĞATA
 BEAĞ DÁOINE FAOI N-A ZEUIÓ SIOBAL FLIUC, AGUS AR AN
 MNAOI A BÍ 'N-A LUIĞE LEACTMARB 'SAN SNEACTA, AGUS AR AN
 NAOIÓEANÁN NAÓ BFACA SOLUS ARIAM, AGUS AR AN AČAIR
 ÓLTA A BÍ ZABŢA AĞ NA SÍÓŢMAORAIB? . . .

ĞAB UAMAN MÉ FÉIN.

DO MÓŢUIĞEAS 'MO ÉROIÓE ZO NÓEÁRNAÓ ĞNÍOM MÓR,
 ĞNÍOM UACTBÁIS AR AN MBALL 'N-A RAIB MÉ. NÍOR FÉAÓAS
 FANAÓŢ ANN. BÍ CUMACT AN ĞNÍM A RINNEAÓ DO MO ÓIBIRT
 Ó'N ÁIT, BÍ AN CUMACT CÉAÓNA AĞ TARRAINT NA MÍLTE EILE
 ANN. A ÓUL CÓM FÁÓA I NÉIRINN IS Ó'FÉAÓFÁINN Ó'N MBALL
 ÚÓ—NÍ RAIB UAIM AÓŢ SIN. AN SAÓĞAL ĞRÁNNA A BÍ AĞAM
 LE FÁÓA AN LÁ A ČRÉIĞEÁÓ. AN ÓEAN REAMAR FÁĞAIL 'MO
 ÓIÁIÓ. . . . ÓÁ BPOŚAINN Í, IS CİNTE NAÓ NÓEÁNFÁINN
 AÓŢ Í MARBŢAÓ MAR MARBUIĞ AN BEITĒAMNAC ÚÓ A BEAN
 FÉIN. . . .

AĞ ZABÁIL ČAR OSPURÓEAL ÓOM, DO CONNAICEAS MALRAC
 'N-A ŚEASAM TAÓB AMUIĞ DE'N DORAS 'SAN SNEACTA. BÍ SÉ
 AĞ SOL ZO MÓR; Ó'AIŢNIĞEAS É; NAÓ MINIC Ó'INNIS MÉ
 SĞEAL ÓÓ FÉIN AĞUS ÓÁ CŢMRÁÓAIÓŢIB BEAĞA? MAC AN
 FİR ÚÓ A PÓĞAÓ A BEAN FAOI ÓÓ ZAÓ MAIÓIN, MAC AN FİR
 ÚÓ A MARB A BEAN LEIS AN ORÓ A BÍ ANN.

DO LEAN AN ZEÁRR-ÓÓÓAC CORP A MÁČAR ZO DORAS AN
 OSPURÓEIL. . . .

ÓÁINEAS AS, AĞUS AN ÓIABAL AĞ IČE AN ÉROIÓE IONNAM:

.

XXVIII.

N í'íl an t-earrac fós ar fašáil ac̄t tá súil ašam
féin ašus aš mo cáirdib̄ leis.

Ní turus fada a túsas an oird̄e úo a rinnead̄
an coir. Ní deac̄as tar an bpáirc úo ab' fad̄as dom so
mba fad̄ac šalrac̄ an cúro d̄í a mbíod̄ na truašáin 'n-a
luis̄e ann.

Táio ann fós. Ac̄t ní zeall le spotáib̄ duha ar feoil
an fad̄ais̄ anois̄ iad̄. Ní head̄, ac̄t le smužairlib̄ rón
o' fásfaí ar an tráis̄ i ndiaid̄ taoille. Ašus b' fada
ašus ba ró-fada iad̄ aš feiteam̄ leis an taoille tuile
cúirpead̄ ar snám̄ arís iad̄. Ac̄t an leis an taoille atáio
aš feiteam̄? U' fada uad̄a é. Is leis an earrac̄, nuair a
tiocfas bris̄ ašus spreac̄ad̄ i nšac̄ ní atá beo, atáio aš
feiteam̄. Is leis an nšreim a cúireas teas 'n-a šcnám̄aib̄
atáio aš feiteam̄. An trát fadópas siad̄ šluaiseac̄t
leó so bríošmar teann ar fuo na tíre com̄ neamšplead̄ac̄
le ríš.

So dtis̄io an trát úo tá orm-sa, ašus orra-san, fanaac̄t
annseo. Mara b'fuil aš oia, tá orm-sa fanaac̄t ann i
šcomnuide. Óa b'fásfaí lút mo cos, féin, ašam! Lút
mo cos, féin! Nac̄ ait an focal é? Ac̄t nuair atá ocras
ar duine, nuair atá droc-misneac̄ ašus cantal ar duine,
nuair atá air an oird̄e a cait̄eam̄ amuis̄ faoi fearc̄ainn
ašus faoi šaoit̄ an šeim̄riod̄ šan mórán le n-a clúod̄ac̄, ní
hé an donas a buail 'n-a t̄reó fad̄ o is mó is cás leis,
ac̄t an droc-bail atá air faoi látair. Ac̄t oá mbéad̄
lút mo cos, féin, ašam nac̄ b'féad̄páinn bótar a cur d̄iom
com̄ maic̄ leis an luēt fán atá 'mo timceall faoi látair.
Ašus com̄ cinnte is bíos fonn šluaiseac̄ta ar na
fáinleóšuib̄ ar t̄eac̄t an šeim̄riod̄ bíonn fonn šluaiseac̄ta
orra siúo.

Níor šoil an donas a bí orm féin ariam̄ com̄ mór orm

ÉABAIRT. Tug sé an leabhar surab é an fear Mór a bhí i n-áirde. Tug sé an maide coisriú go raib na déite cailte leis na bliadantaib. Ní cuirfeadh an cirtead dearg leat an oiread uile ar tarb is cuir ainm Dé ar an seanfear bán-féasógac ocrasac úd a cuirfeadh Maoise i gcuirne duit.

Bí curd eile ann d'aontuig leis. Céapadar siúd mo bualaó. Bí dream eile ann a céap sur as magadh fúta a bíos. Bíodar-san ar tí mo bualaó freisin. Curd eile a raib díombáir orra nac raib don ceó fásca asainn, agus súil aca leis. Bíodar-san basartac. Bí oic orra go léir. Cuirfeadh an ruais orm as an bpáire.

.

Ná bíod don mugaó-magadh ort, a Míicíl, ná bí as iarrair a beit 'gá ceilt ort féin go bfuil an t-ocras mór ort. Cé'n éabair duit é? Má d'it tú ruainne aráin agus feola a d'fás fear oibre 'n-a diair ar pláta i tteac ósta, céard is fiú duit an méid sin, a Míicíl? Nac bfuil pé nio atá 'do bols óa maistreadh ann? Ní'le ceo maiteasa duit do críos d'fásghaó faoi do com. Nac bfuil sé fáisgte ceana faoi trí asad? Act má leisir duit féin cosamlaet an ocrais agus an donais a teact ort féin, a Míicíl, ní beid don fásáil asad ar an bpost a beas úd a seallaó duit. . . .

An post a bhí as déanamh imníde dom na laete seo. Nac mé déanfaó an fear faire? Nac mé beaó gear-súileac fao-breatnuigtheac ar eagla go mbrisfí mé? Feobainn lóisóin deas compóirteamail. Béaó seómra beas faoi leit asam féin. Béaó mo curd leabhar agus mo curd páipéar ann. Béaó biaó slan polláin gléasta róimam ar teact a baile dom tar éis na hoíche. Béaó fuinneóga an tseómra ar an taob toir-noeas de'n teac ionnus go mbéaó an srian as dealtramh isteaó tríota gac maidin nuair a tíoceann a baile. An Béan Reamhar?

ÉABAIRT. Tug sé an leabhar gurab é an fear Mór a bhí i n-áirde. Tug sé an maide coisrigh go raib na déite cailte leis na bliadantaib. Ní cuirfeadh an cirtead dearg leat an oiread uile ar tarb is cuir ainm Dé ar an seanfear bán-féasógac ocrasac úd a cuirfeadh Maoise i gcuirne duit.

Bhí curd eile ann d'aontuigh leis. Céapadar siúd mo bualaó. Bhí dream eile ann a céap gur as magadh fúta a bhíos. Bhíodar-san ar tí mo bualaó freisin. Curd eile a raib díombáir orra nac raib don ceó fásca asainn, agus súil aca leis. Bhíodar-san basartac. Bhí oile orra go léir. Cuireadh an ruais orm as an bpáire.

.

Ná bíod don mugaó-magadh ort, a Míicíl, ná bí as iarrair a beir 'gá ceilt ort féin go bfuil an t-ocras mór ort. Cé'n éabair duit é? Má d'it tú ruainne aráin agus feóla a d'fás fear oibre 'n-a díaró ar pláta i tteac ósta, céard is fiú duit an méid sin, a Míicíl? Nac bfuil pé nio atá 'do bols óa maistreadh ann? Ní'l ceo maiteasa duit do érios d'fásadh faoi do com. Nac bfuil sé fáisgte ceana faoi trí asad? Act má leisir duit féin cosamlaet an ocrais agus an donais a teact ort féin, a Míicíl, ní beir don fásáil asad ar an bpost a beas úd a sealladh duit. . . .

An post a bhí as déanamh inniúe dom na laete seo. Nac mé déanadh an fear faire? Nac mé béadh gear-súiteac pad-breathnuigtheac ar eagla go mbrisfí mé? Seobainn lóisóin deas compóirteamail. Béadh seómra beas faoi leit asam féin. Béadh mo curd leabhar agus mo curd páipéar ann. Béadh biaó glan polláin gléasta róimh ar teact a baile dom tar éis na hoíche. Béadh fuinneóga an tseómra ar an taob toir-ndeas de'n teac ionnus go mbéadh an srian as dealtramh isteaic tríota gac maidin nuair a éiofainn a baile. An Déan Reamhar?

Nac orm a bí an t-ádh nár pósas í síúd. Nac orm a bí an t-ádh gur másluigeas mo muintir? Ní beirís ar mo tóir feasta. . . .

A Séoirse fott, molaim tú. Maraí tú, a Séoirse gíl fott, béinn gan posta go ceann i bfuad. Go n-éirighí an saogal leat, a Séoirse. Go raib bean ar do mian aghad, a Séoirse! Go raib clann gan droc-béas aghad, a Séoirse!

San oirdhe i mbárac béad as faire duit, a Séoirse. Béid an droc-saogal tart. Béid an saogal nua tagta.

O'féadas isteach i locán uisce go bfeicinn an raib don droc-cosamlaíocht orm. Da dóig liom nac raib. Uíos ar feabhas, ceapas. Nuair a béad an punnt sin sa tseachtmain agham o'féadfaínn mé féin a gléasaí. Punnt san tseachtmain! Ní féadfaí duine pósadh air . . . a'cht dá mbéad an bean as saochruídh airgid freisin? Dá mbéad punnt eile aici-se, béad an sgeal go maíth aghainn . . . agus ní béinn ró-sean nuair a béad an clann as éirge suas 'mo timceall. Ní'lim mórán le deic mbliadhna fíchead fós . . . dá mbéad an dá punnt 'san tseachtmain agham, ní béad stródh ar bit orainn roinnt beas a cur i dtaisge gac seachtmain. O'féidir go n-éireódadh linn an oiread a bailiúdh is tabairdh go héirinn sinn 'san samrad. Do dhéanadh deic bpunnt cúis. . . . A'cht ní féadfaínn cuairt a tabairt ar mo baile dútcáis go mbéad dearmaí dhéanta as cáic ar m'eadtraib tráic bíos ar an mbótar leis an bfeair Duíde.

Nac orm a bí an t-ádh nár pósas a iníean?

An bean a béad agham (an bean atá agham ba córa dom a rádh, mar bí sí fáighe agham ceana 'sna brionnglóirí); an bean a toíghfaínn béad sí árd duib; béad a dhá súil ar dhá an áirne; a leaca ar dhá an róis; agus a béal. . . . Cuimnígeas ar a raib de mháib áilne ar an saogal ariam ó Helen na Tríise anuas, agus b'factas dom nac raib don bean díob com háluin com huasal leis an mnaoi

úto a bí aḡam-sa—an bean úto a bí aḡam-sa i mbrionn-
 glóirib. Dearmadas an t-ocras. Ní raib don beann aḡam
 ar an saogal cráirte seo. Nac mbíod an cúideacta
 áluinn ban seo 'mo látair de ḡnát? Nac mbíois aḡ
 labairt liom? Nac raib comráo doibinn aḡam leis an
 mnaoi sin tré'r sḡriosad an traoi? Bí ḡliondar uirri
 ḡo raib i hainm i mbéal na nḡaoine fós; bí aiteas uirri
 ḡo rabas féin aḡ cuimneam uirri. "Canfar m'ainm,"
 ar sí, "canfar m'ainm ḡo deiread aimsire," aḡus
 o'imtíḡ léití ar an nḡaoit. Táinic Déire, searc
 nḡoise, annsin, aḡus mé 'mo luiḡe ar fad mo ḡroma
 'san bpáirc . . . aḡus níor b' i an Déire brónac í,
 act Déire buadmar ḡlormar; act nuair a síleas ceist
 a cur uirri faoi Clainn Uisniḡ o'éaluiḡ sí uaim. Mná
 áilne a mill na ríogacta, ḡluaiseadar tarm treasna na
 spéire: Bí ḡormflait na nḡaeḡeal aḡus Donna Eibir
 na Spáinneac ar an ḡcuidactain brónaiḡ seo; mná áilne
 eile a tós a dtíortá—Siubán De nArc ar an eac bán,
 aḡus a claidream 'n-a ḡlaic aicí, aḡus a lán le n-a cois
 nár aicniḡeas. Bí Meadhb ann aḡus Cleopatra na héiḡipte
 'n-a foáir aḡus iad ḡo mór-cúiseac aḡus ḡo leiteadac,
 aḡus mná borba uaiḡreaca 'n-a nḡar; mná a cuir ár aḡus
 acran ar siubal le n-a otoi a cur i bpeiom. . . .

Na ḡaoine móra a bí aḡ dul tarr 'n-a ḡcúistib breáḡta
 ḡleóite, ní facadar na hionḡantais seo 'san spéir. Na
 truaḡáin a bí n-a luiḡe ar an talam, ní facadar iad. An
 bacac, aḡus an bacac amáin a connaic iad.

.

Act muna nḡibríḡo tú na haistlingí, a micil, ní
 bfuḡiró tú an posta sin ó focc. ḡreat leat, a Helen
 na ḡreige! Imtíḡiró lib, a Meadhb aḡus a Cleopatra! . . .
 Cé'n moill atá oraib annsin? Nac bfuil fíos aḡaib ḡo
 bfuil orm mé féin a niḡe 'san locán úto tíos, nac bfuil
 fíos aḡaib ḡo bfuil orm mo cúro éadaiḡ a ḡlanad i dtreó

Go mbéirò an deas-íosamlaect orm nuair a raças mé i láthair Séoirse Fott leis an bposta úo fásáil uairò.

Tá deifir mór orm. Imtígrò lib go beó, adeirim . . . aect tigr lib fillead—nuair a béas an posta asam.

Mo mallaect ort, a Séoirse Fott! Mallaect na naom ort, a Séoirse! Mallaect na n-aingeal ort, a Séoirse! Mallaect na las ort! Mallaect na láidir! Mallaect na mbrátar, mallaect na sagart, mallaect na n-easbos ort, a Séoirse bradais Fott! Mallaect na mátar ort, a Séoirse! Mallaect a sclann! Go ngoillirò an saogal ort, a Séoirse! Go luigrò an leac go trom ós do éionn!

Nac asad a bí an deas-comairle dom, a Fott an mí-áda? A úl go teac na mboect! Agus ar ceap tú gur as iarrairò comairle ort a bíos? Ar ceap tú gur úibrigeas an éuideacta uasal a bí ar cuairt asam le úl as iarrairò comairle ort-sa, a Fott bradais? Bíos tráct agus dá n-abruigtheá an focal úo liom, ní fada go mbéiteá ar lár, a Séoirse! Aect d'imtigr sin agus táinic seo. Níl ionnam anois don buille a tabairt. Níl an misneac asam cuige. Níl ionnam aect tú a mallaectaiqe . . . mo mallaect ort, a Séoirse Fott! . . . U'féidir go mbéadò mo mallaect níos cumactaiqe, dá sgríobainn ar páipéar é . . . agus do sgríobas é 'mo súide faoi bun crainn daraiqe, i lár páirce, i Lonndain Sasana, an maidin áluinn earraiqe seo, an naomad lá deas de mí an Aibreáin 'san mbliadain naoi scéad deas agus a seact.

Táim as feiteam leis an sgríobactain séim a úibrigeas le cuairt a tabairt ar Séoirse Fott. Aect nílid as teact éugam; ní tagann éugam aect smaointe duaidseaca nac dtigr liom a úibir, smaointe duba duaidseaca agus meisqe an ocrais. . . .

ACT ní i scomnuíóe a bíos na duib-smaointe 'dom' éiapadó. Fuair eas cúpla pişin inóe as uet capall a congáil. Ceannuigeas ruainne cáise agus blúire aráin. U'ólas sioime leanna. Buaitas isteaé 'san bpáirc, agus súioeas faoi bun an érainn daraişe. Táinic meidóir ar mo éróie. Moctuigeas an fuil as borraó 'mo cuisleacáib. Bí an şrian as soillsiuşadó anuas orm. Bí a lán daoine 'san bpáirc, act ní raib a fíos aca cé'n lútgáir a bí ar an mbacaé a bí as şabáil amráin şo éróieamail faoi bun an érainn daraişe. . . .

Friót an fear boct marb faoi bun érainn daraişe, i lár páirce, i Lonndain Şasana. Bí curó de na páipéir seo 'n-a póca. Bí piostal le n-a taob act níor caiteadó don uréar as ariam. Ní raib ann act bréaşán a teip ar an bfeair a u'iomcuir é. Bí sean-sşian le n-a taob, sean-sşian maol manntaé, agus is léiti marbuişeadó é . . . act ba beaş an ceapadó a bí as mo éaraid boct şo loicfeadó an piostal úó a ceannuig sé ó'n mairnéalaé air—act nár loic an saogal?

A ÉRÍÓC.

